

**KÜLTÜR ENDÜSTRİLERİNİN DESTEKLENMESİ ODAKLI KÜLTÜREL İFADELERİN
ÇEŞİTLİLİĞİNİN KORUNMASI VE GELİŞTİRİLMESİ SÖZLEŞMESİ İSTİŞARE
TOPLANTISI**

(Özel Sektör Temsilcileri Katılımlı)

The Marmara Taksim Otel -10 EKİM 2019

AÇILIŞ/TAKDİM: Sayın Bakanım, Sayın Genel Müdürüm, UNESCO Türkiye Milli Komisyonu Başkanı ve değerli üyeleri, KİFAÇ İhtisas Komitesi'nin saygıdeğer üyeleri, kültür endüstrilerimizin kıymetli temsilcileri ve sayın basın mensupları. Kültür Endüstrilerinin Desteklenmesi Odaklı Kültürel İfadelerin Korunması ve Geliştirilmesi Sözleşmesi İstişare Toplantısı'na hoş geldiniz. Dört oturumdan oluşan programımıza açılış konuşmaları ile başlayacağız; sonrasında UNESCO Milli Komisyonu Başkanı Profesör Doktor Öcal Oğuz ve Başkan Vekili Nilüfer Timisi sunumlarını gerçekleştirecekler, sonrasında Kültür ve Turizm Bakanlığı ilgili Genel Müdürlükleri'nden temsilcilerimiz sunumlarını yapacaklar.

Öğleden sonra diğer kamu kurumlarımızın temsilcileri yine size destek, teşvik ve vergi uygulamalarına ilişkin sunumlarını yapacaklar. Programımızın sonunda ise Kültür Endüstrileri ve Dijitalleşme başlıklı bir panelimiz olacak. Hepimiz için verimli bir toplantı olmasını temenni ediyor ve ilk açılış konuşmasını yapmak üzere Telif Hakları Genel Müdürü Doktor Ziya Taşkent'i kürsüye davet etmek istiyorum.

ZİYA TAŞKENT: Teşekkürler. Sayın Bakan Yardımcım, UNESCO Türkiye Milli Komisyonu Değerli Başkanı, KİFAÇ İhtisas Komitesi'nin değerli üyeleri, kültür endüstrisinin ve sektörün değerli temsilcileri, Kamu kurumlarından katılan değerli konuşmacılar, değerli mesai arkadaşlarım, sevgili basın mensupları, hepiniz hoş geldiniz. Kültürel İfadelerin Çeşitliliğinin Korunması ve Geliştirilmesi Sözleşmesi, kısa adı ile KİFAÇ, hatırlanacağı üzere 2005 yılında UNESCO Genel Konferansı'nda kabul edilmiş, 2018 Şubat itibarıyla da Türkiye'nin taraf olduğu bir metindir.

KİFAÇ Sözleşmesi'nin Türkiye'deki takibinden ve koordinasyonundan Telif Hakları Genel Müdürlüğü sorumludur. Bu sorumluluk çerçevesinde Telif Hakları Genel Müdürlüğü 4 yılın sonunda sunulacak ülke raporuna esas teşkil edecek şekilde kamu ve özel sektör işbirliği ile üretilecek politikalar, yürütülecek uygulamalar, alınacak önlemler gibi mekanizmaları, destek mekanizmalarını kurma yönünde seri toplantılar düzenliyor. Bunların ilk halkası Bakanlık birimleri ve ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının katılımı ile olmuştu, ikinci halkada geçtiğimiz bahar ayında yine İstanbul'da STK temsilcileri ile buluşmuştuk. İşte bu dizge üstünde bugün üçüncü halkada sizlerle beraber bir tam günlük çalışma programımız var. Bu arada birkaç gelişmeden haberdar etmek istiyorum: Bunlardan birincisi: Bir web tabanlı yazılım hazırlıyoruz. İlgili kümelerin katkı sunacağı, yani STK'ların, kamu kurum ve kuruluşlarının ve sizlerin. KİFAÇ kapsamına giren başlıkların, verilerin, faaliyetlerin yer alacağı, aynı zamanda bir iletişim platformu özelliği gösterecek web tabanlı yazılımı yakında hizmete sunacağız. Böylece tüm taraflar aslında sürekli iletişimde olarak veri paylaşımına katılmış olacaklar. Diğer bir konu Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü WIPO'nun rehberliğinde 2014 yılında yine Telif Hakları Genel Müdürlüğü tarafından yaptırılan Telif Haklarına Dayalı Endüstrilerin Ekonomik Boyutlarının ölçülmesine dair bir rapor var elimizde. Malumunuzdur diye tahmin ediyorum. Şimdi bunun 2019 versiyonunu güncellenmiş verilerle yeniden hazırlatıyoruz. 5 aydır sürüyor çalışma. Bir komite var bununla ilgili. Sektörle temas kurup görüşmeler yapıyor çalışmayı yürüten hocalarımız. 2020'nin ilk çeyreği sonunda kamuoyuyla ve WIPO ile bunun çıktılarını paylaşmış olacağız. Umarım geçmiş beş

yılda Türkiye'nin ürettiği değerler hepimizi daha mutlu eden bir boyuta gelmiştir. Bu raporun şöyle de bir özelliği var, KİFAÇ'a bağlayacak olursam. KİFAÇ'ın hedeflerinden biri malumunuz kültürün sürdürülebilir kalkınmaya entegre edilmesi. Bizim bu raporda temel ekonomik metrikler de var. Telifte dayalı endüstriler istihdamda ne oranda pay sahibi, dış ticaret, dış gelirden payı nedir, katma değeri nedir, istihdamda katkısı nedir vesaire. Sizinle paylaşacağım üçüncü bilgi ya da haber demiştim, işte bu günün de ajandasını oluşturan aslında kamunun halihazırda bu mekanizmalara ne gibi destekler verdiği; teşvik, sponsorluk olarak ne sunduğu. Keza istisna ve muafiyet olarak bunların tümünün yer alacağı bir kılavuz hazırlayacağız yani kültür endüstrileri destek ve teşvik rehberi tarzı bir şey olacak. Bunu basılı olarak ve online olarak kısa süre sonra toparlayıp sizlerin istifadesine sunma arzusundayız efendim. Bugünün organizasyonunda emeği geçen arkadaşlarıma teşekkür ederim. Katılımınız için sizlere çok teşekkür ederim. Sunacağımız katkılar için de peşinen teşekkür ederim. Başından beri işbirliği için UNESCO Türkiye Milli Komisyonu'na, bugün bizi şerefliendirdiği için Sayın Bakan Yardımcımıza teşekkür ederim. Hepimiz için verimli bir çalışma günü olmasını dilerim. Saygılarımla.

TAKDİM: Genel Müdürümüze açılış konuşması için çok teşekkür ediyorum, ikinci açılış konuşmasını yapmak üzere Kültür ve Turizm Bakan Yardımcımız Sayın Özgül Özkan YAVUZ'u kürsüye davet ediyorum.

ÖZGÜL ÖZKAN YAVUZ: Herkese günaydın hoş geldiniz. Sayın, UNESCO Türkiye Milli Komisyonu Başkanımız, Sayın KİFAÇ İhtisas Komitesi Üyeleri, Bakanlığımızın çok kıymetli temsilcileri, değerli mesai arkadaşlarım, kültür endüstrilerinin çok değerli temsilcileri, kıymetli basın mensupları, Kültürel İfadelerin Çeşitliliğinin Korunması ve Geliştirilmesi Sözleşmesi, farkındalık artırma ve işbirliği istişare toplantılarımızın dördüncüsüne hepimiz hoş geldiniz. Küreselleşme, birçok konuda olduğu gibi kültür ve sanat alanında da tek tipleşme olgusunu ortaya çıkardı. Sinema, müzik, giyim, yemek ve eğlence gibi alanlarda bireylerin giderek birbirine benzemeye başlaması küreselleşmenin aynılaştırıcı etkisinin güçlenmekte olduğunu göstermektedir. Bunun yanı sıra küreselleşmenin ortaya çıkardığı durumlardan birisi kendine paralel bir şekilde yerelleşme hareketlerini de artırıyor olması. Süreç, küresel ve yerel arasında ilerlerken, yerelleşme ile yerel kültürlerin farkına varıldığı ve bunun da korunarak artırmakta olduğu da belirtilebilir. Elbette ki ürettiği değerlerle kalkınmaya doğrudan katkı sağlayan kültür endüstrileri günümüzde pek çok ülkede ekonominin geri kalanından çok daha süratli bir biçimde büyümektedir. Bu nedenle kültür endüstrilerine önem veren bir ekonomide sürdürülebilir büyüme ve kalkınma hedeflerine ulaşmakta görece daha kolay olabilmektedir. Dünyanın en zengin kültürel çeşitliliğine sahip coğrafyalarından birisi olan ülkemizdeki bu değerli kültür ortamını korumak ve dünya çapında bilinir hale getirmek için kültürel ifadelerin çeşitliliği üzerine yönlendirici ilke ve kavramlar konusunda uluslararası alanda uzlaşılan en kapsamlı metin olan UNESCO Kültürel İfadelerin Çeşitliliği Sözleşmesini değerlendirebilecek önemli bir fırsat olarak görüyoruz. Kültürü stratejik bir unsur olarak uluslararası kalkınma işbirliğine dahil etmenin gerekliliğini vurgulayan bu sözleşme, kültürel eşitliğin insanlığın ortak mirasını oluşturduğunu ve herkesin yararı için buna değer verilmesi gerektiğini açıkça ifade etmektedir. Kültürel ve sanatsal etkinliklerin, malların ve hizmetlerin sahip oldukları ekonomik değerlerinin yanı sıra, kültürel niteliğe de sahip oldukları ve bu nedenle yalnızca ticari bakımdan değerlendirilmeleri gerektiği hususu da yine söz konusu sözleşmede önemle vurgulanan noktalardan birisi olmuştur. Sözleşmeye göre taraf devletler kültürün ifade bulmuş şekli olan müzik, sinema, edebiyat, tiyatro, tasarım veya yazılım gibi alanlarda çeşitliliğin korunmasına ilişkin politika üretmek, gerekli önlemleri almak ve bu politika ve önlemleri mali açıdan desteklemekle yükümlü kılınmıştır. Bugün burada kültür endüstrimizi oluşturan sektörlerde fark yaratan işlere imza atan siz değerli temsilcilerimiz ile birlikteyiz ve hep birlikte ülkemizde bu alanda uygulanan mali destek, teşvik ve vergi indirimi gibi uygulamaları bizzat ilgili kurumlarımızın uzman ve temsilcilerinden dinleme fırsatı

bulacağız. Sahip olduğumuz tüm kültürel değerlerimize birlikte sahip çıkmak, kültür endüstrilerimizi güçlendirerek kültür ihraç eden ülkeler karşısında rekabet gücümüzü artıracak politikalar üretebilmek ve birbirimizden ilham alarak geleceğe dönük ortak işbirlikleri geliştirmek amacıyla bugün burada bir aradayız. Bu istişare toplantımızın hepimiz için başarılı ve verimli geçmesini diliyorum, başta Bakanlığımız Telif Hakları Genel Müdürlüğü olmak üzere organizasyonda emeği geçenleri tebrik ediyorum. Hepinizi saygıyla selamlıyorum,

TAKDİM: Bakan Yardımcımıza da açılış konuşmaları için çok teşekkür ediyoruz. Değerli katılımcılar şimdi birinci oturumumuza geçiyoruz. Oturumu yönetmek üzere sözü Telif Hakları Genel Müdürümüz Sayın Ziya Taşkent'e bırakıyorum. Teşekkür ederim.

ZİYA TAŞKENT: Efendim, birinci oturumda ilk sözü UNESCO Türkiye Milli Komisyonu Başkanı, aynı zamanda KİFAÇ İhtisas Komitesi Başkanı olan Profesör Doktor Öcal Oğuz Hocamıza vereceğim. Kendisi UNESCO kültür sözleşmeleri ve özellikle de KİFAÇ sözleşmesine dair bir değerlendirmede bulunacak. Buyurun Hocam.

M.ÖCAL OĞUZ: Sayın Kültür ve Turizm Bakanlığı Bakan Yardımcımız, Sayın Telif Hakları Genel Müdürümüz, UNESCO Türkiye Milli Komisyonu, Kültürel İfadelerin Çeşitliliği İhtisas Komitesi'nin Başkanvekili ve üyeleri. Kültür endüstrileri diye genelleyebileceğimiz alanın değerli temsilcileri, basınımızın değerli mensupları hanımefendiler, beyefendiler. Sizleri UNESCO Türkiye Milli Komisyonu adına saygıyla selamlıyorum. İzniniz olursa 20 ile 25 dakika arasında tamamlayacağımı düşündüğüm bir konuşma yapmak istiyorum. Özellikle Kültürel İfadelerin Çeşitliliğinin Korunması ve Geliştirilmesi Sözleşmesi kapsamında. Bu yansıda gördüğümüz birinci logo UNESCO Türkiye Milli Komisyonu'nun logosu. Orada Türk Bayrağı'nın yetmişin içerisinde yer almasının sebebi bu sene bizim kuruluşumuzun yetmişinci yılı olması. Onu da aynı zamanda kutluyoruz. Yan taraftaki logo ise sizlerin de çok yakinen bildiğiniz gibi Kültürel İfadelerin Çeşitliliğinin Korunması ve Geliştirilmesi Sözleşmesinin logosudur. UNESCO olarak neden kültürel ifadelerin çeşitliliğini önemsiyoruz, onu biraz renklendirmek istiyorum. UNESCO iki dünya savaşından sonra insanlığın bir daha üçüncü bir dünya savaşına sebep olacak bu süreçleri yaşamaması için kurulmuş bir organizasyon ve temeli de barışı zihinlerde inşa etmek sloganına dayanır. Barışı zihinlerde inşa etmek ve sürdürülebilir bir barış tesis etmek. Temel hedefi budur, bu hedef doğrultusunda kurulmuştur. UNESCO'nun kurucu 20 ülke üyesi vardır. Türkiye ilk kurucular arasında ilk 10'da yer aldığı için kurucu ülke unvanını taşımaktadır. Dolayısıyla UNESCO'yu kuran ülke olarak da ayrıca dünyanın en erken UNESCO'ya üye olan milli komisyonunu kuran güçlü bir ülkesi olarak da biz varlığımızı sürdürüyoruz. Şimdi bütün bunlar içerisinde şunu da dikkate almak lazım Birleşmiş Milletler Teşkilatının kuruluşunda UNESCO dâhil pek çok genel direktörlük ve yönetim mekanizması var. Bir de Genel Kurulu ve Güvenlik Konseyi var biliyorsunuz. Güvenlik Konseyinde 5 daimi üyenin olması ve onlardan herhangi birinin oyuyla kararların tamamının uygulanamaz hale gelmesi, yani veto sisteminin olmasını Birleşmiş Milletler'de başta Sayın Cumhurbaşkanımız olmak üzere 21. yüzyılın dünyasının yeni liderliği eleştiriyor bunu. Dolayısıyla bu eleştiri açısından bakıldığında UNESCO esas itibarıyla tam da eleştirilen şekilde modellenmiştir. Zira 150 bin nüfuslu bir ada devletiyle bir buçuk milyar nüfuslu bir başka ülkenin bir oyu vardır. UNESCO'da eğer ikisi birer oy kullanırsa 1-1 eşitlik sağlanır, 70000 nüfuslu bir ada devleti daha 150000 nüfuslu ada devleti gibi ikinci bir oy kullanırsa bir buçuk milyar oyun vatandaşı olan nüfusu olan ülke 2-1 oylamada yenilmiş sayılır. Dolayısıyla böyle bir çoğulcu yapısı nedeniyle UNESCO daha entelektüel ve uzlaşılı kurumu olarak öne çıkıyor, daha az tartışılıyor bu yönüyle. Bütün buna rağmen İkinci Dünya Savaşı sonrasında kurulduğu için o dönemin egemen güçlerinin dili, jargonu diyelim ona, üzerinden kurulmuştur. Gücü üzerinden kurulmuştur. O bakımdan burada büyük yuvarlaklar içerisine aldığı 6 dil UNESCO da dâhil olduğu Birleşmiş Milletlerin uluslararası resmi dilleridir. Kırmızıya boyadığım iki dil ise çalışma dilidir. Dolayısıyla daha daraltılmış toplantılarda

kırmızıya boyadığım diller konuşulur. Daha geniş toplantılarda beyazlar da dâhil edilir. Bu 6 dil uluslararası resmi dilidir ve kuşkusuz ki Sayın Cumhurbaşkanımızın “dünya beşten büyüktür” dediği gibi kültürel ifadelerin çeşitliliği konsepti içerisinde 6 dil de Birleşmiş Milletlere azdır. Yani şu anda Türkçe gittikçe gelişen bir dil olarak, başka diller de kendilerini savunabilir, onlar adına sözcülük yapmayayım ama Birleşmiş Milletlerin bu kadar sınırlı sayıda dilinin olması gerekmiyor. Avrupa Birliğinin bile katılan her ülke diliyle metin ürettiğini düşünecek olursak, dilsel çeşitliliği, kültürel çeşitliliği en iyi sağlayacağımız mekânlar Birleşmiş Milletlerin kültür, eğitim ve bilim kurumlarıdır. Dolayısıyla bunun da mücadelesini Türkiye Cumhuriyeti Devleti olarak yapmamız gerekir diye düşünüyorum. Biraz Türkçe’yi uzağa koydum oraya. Hani bir halk türküsü vardır “evvel yârin sevgilisi ben idim şimdi uzaklardan bakan el oldum” diye biliyorsunuz. Osmanlı çağında bizden doğan 56 ülkede varsayımsal olarak Türkçe konuşuluyordu. Onlar 600 yıl bizimle Türkçe konuşuyorken kırmızıya boyadığım dillerdeki ülkelerin kültürleriyle karşılaştılar. Şimdi ikinci dilleri, uluslararası iletişim dilleri o diller oldu. Dolayısıyla bunları kolonyalizmden okuyun, sömürgecilikten okuyun, çeşitlilikten okuyun, pek çok yerden okuyabilirsiniz şu anda KİFAÇ’a insanlığın bu açıdan da çok ihtiyacı olduğunu özellikle vurgulamamız gerekir diye düşünüyorum. UNESCO’da bir sembol olarak UNESCO’yu daha insan odaklı bir kurum olduğu için insana benzetiyorum ve bu 5 uzuv başta eğitim olmak üzere beş sektörde bilgi ve iletişim, bilim, kültür ve sosyal ve beşeri bilim olmak üzere beş sektörde UNESCO faaliyet gösteriyor. Bu 5 sektörün her birini açmak, her biri için ayrı ayrı konuşmak mümkün ama çok uzatmak istemiyorum konuşmamı. Fakat bu 5 sektörün de çalışması gereken, 2015 yılında Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda kabul edilmiş, aynı yıl UNESCO Genel Konferansında da onaylanmış sürdürülebilir kalkınma 2030 hedefleri vardır ki bunların pek çok açıdan hem ülkelerin hem insanlığın ortak hedefi olması gerekiyor. Bunlardan sadece 11 hedef bizim KİFAÇ’la ilgili konularımızda çok odaklı, hem alt başlıklarıyla odaklı, sürdürülebilir şehir ve yaşam alanlarının oluşturulması, esasen kültürel alanlarla ilişkilendirilerek okunması gereken bir konu ama diğerlerinin de bizimle ilişkisiz olduğunu söyleyemem. UNESCO’nun çok önemli pek çok programı var ama bu pek çok program içerisinde kuşkusuz konumuzla odakladığım, sadece içini kırmızıya boyadığım konu özel sektörümüzü de çok yakından ilgilendiriyor. Sivil toplumumuz gibi bu KİFAÇ fonları bu üzerinde durulması gereken prestij kazandırıcı uluslararası topluma yaptığımız etkinlikleri göstermemizi sağlayıcı bir etkisi olduğu için mali kaynakları güçlü olduğu için değil ama tanıtım açısından etkisi olan bir program. Diğerlerinin her biri diğer programlarla birlikte yine KİFAÇ’ı sağlayıcı etkileri de olan programlar. Şimdi biraz konuşacağız. UNESCO’nun 6 sözleşmesi çok önemli. Bu 6 sözleşmenin içerisinde renkli gösterdiğim KİFAÇ. Diğerlerinin boyutları taraf olan ülkelerin sayısına istinaden küçük ya da büyük yazılmışlardır. Dolayısıyla en büyük yazdığım 72 sözleşmesi 195 UNESCO üyesi, devletin 193’ü taraftır bu sözleşmeye. İkinci ya da onun yanında somut olmayan kültürel miras geliyor. Sayın Bakan Yardımcımız da biraz önce konuşurken KİFAÇ’ın önemli sağlayıcısı kaynağı somut olmayan mirastır demiştim. Üçüncü sırada KİFAÇ geliyor kültür sözleşmeleri içinde. Şimdi şöylece kısaca KİFAÇ’a da esin kaynağı olabilecek sözleşmelere bakacak olursak, birinci sıradaki Yazar Hakları Evrensel Sözleşmesi önemli bir metindir. Biz onun birincisine tarafız. Revize edilene taraf değiliz. Herhangi bir silahlı çatışma durumunda kültürel mirasın korunmasına yönelik sözleşmeye tarafız. Bu da kültürün anıtlaşmış somutlaşmış ürünlerini eserlerini içeriyor tabiatıyla. Herhangi bir kültür varlığının kaçırılmasını, yasa dışı yollardan alınıp satılmasını önlemeye yönelik bir UNESCO sözleşmesi var. Kuşkusuz bu eserler de bizim için esin kaynağıdır, tasarım kaynağıdır, yaratım kaynağıdır. O bakımdan KİFAÇ bununla da ilişkilidir ve tabiatıyla çok görünür bir sözleşmemiz olan 72 sözleşmesi. Burada dikkatinizi yeşil ve kırmızıya boyadığım konulara çekmek isterim. Somut doğal miraslar ve somut kültürel miraslar diye iki kategoride tarihi geçmiş sit alanlarını ve benzer yapıları koruyan bir sözleşmedir. Bu bizim taraf olmadığımız bir sözleşme. Su altındaki kültürel mirasın korunmasına yönelik. Taraf olmama durumumuz, kıta sahanlığı, su sorunları, bölgemizdeki kimi konularla ilişkisi nedeniyledir. Şimdi

KİFAÇ için önemli bir veri sağlayan alan dediğim somut olmayan kültürel miras 2003 yılında kabul edildi. Biraz önce sit alanlarını, tarihi alanları koruyan, sözleşme dediğim 72 sözleşmesinin karşısına korunmayan, diğer kültürlerin tanımlanması biçiminde çıktığı için somutun alternatifi somut olmayan biçiminde bir adlandırmaya gidilmiştir. Burada da 5 başlık altında konular var ve sözümü çok uzatmamak için açmıyorum. KİFAÇ için çok önemli endüstriyel alanda yaratıcı şehirler ağı malum. İçinde bulunduğumuz İstanbul tasarım şehri olarak yaratıcı şehir ağına dâhil olmuştur ve geçtiğimiz Ocak, Şubat, Mart, Nisan, Mayıs aylarında yürütülen yoğun bir çalışmanın sonunda da 2021 yılında yaratıcı şehirlerin 180 şehrinin davet edileceği ve toplanacağı yıllık yaratıcı Şehirler Ağır Yıllık toplantısına ev sahipliği yapma hakkını kazanmıştır büyük bir oylama ve yarışmanın sonunda. İstanbul'u bu anlamda kutluyoruz. Dolayısıyla bu 7 alanda kültür endüstrisi dediğimiz alanları güçlendiriyor. Kültür endüstrisi de tabii KİFAÇ'ın en önemli terminoloji kaynaklarından birisi ve bizim sözleşmemiz Kültürel İfadelerin Çeşitliğinin Korunması Sözleşmesi'nin ana metni çok kolaylıkla erişilebilir bir metindir. Biraz sonra Belgin Hanım ve Nilüfer Hocamız da sözleşmenin ayrıntılarına temas edecek. UNESCO bundan 2 yürütme kurulu öncesinde bir karar aldı ve dedi ki benim için UNESCO'nun kültür sözleşmeleri içerisinde 3 sözleşme hayatidir: 72 Somut Kültürel Varlıkların ve Doğal Varlıkların Korunmasına Yönelik Sözleşme, 2003 Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunmasına Yönelik Sözleşme ve nihayet bunların kazandırdığı değerlerin sanatsal, kültürel ve yorumlarına dayalı 2005 sözleşmesi. Endüstriyel alandaki sözleşme şimdi bunlar üzerinden yani bu sözleşmeler üzerinden kısaca Sayın Bakan Yardımcım, Sayın Heyet izin verirseniz birkaç değerlendirme yapmak istiyorum. Neden bu sözleşme imzalandı, kabul edildi diye öncelikle hepimizin mutabık olduğu, Sayın Bakan Yardımcımızın, Genel Müdürümüzün de konuşmasında yer verilen, gittikçe tek tipleşen bir dünyaya doğru gittiğimiz bir vakıadır. Dolayısıyla gittikçe tek tipleşen dünyaya amiyane tabirle somut olmayan miras alanında gastronomiden ödünçleyerek söylemek istiyorum. Her gün her öğün hepimizin hamburger yediği bir dünyanın yaratılması gibi bir durum olsun. Böyle bir şey herhalde istemeyiz. Herkesin aynı giyindiği, herkesin aynı konuştuğu, herkesin aynı mekanlarda olduğu, herkesin aynı şeyi yediği bir dünyada yerinizden bile kıpırdamak istemezsiniz. Seyahat dahi etmezsiniz. Yaratıcılık için hiçbir şey size esin kaynağı olamaz, hiçbir şey sizin yaratıcılığınızı destekleyemez. Dolayısıyla insanlık tek tip yaşıyorsa orada sorun var diye görüyor UNESCO. Bu bakımdan da kültürel ifadelerin çeşitliliğini değerli ve önemli buluyor. Bir stratejik sorunumuz daha var: kültürel ifade çeşitliliğinin sağlandığı alan kültürel endüstriler alanıdır yani eğer endüstriyel üretiminiz yoksa bugünkü dünya düzeni içerisinde kültürel çeşitliliğinizi koruyamazsınız ya da kültürel çeşitliliğine insanlığın, katkı sağlayamazsınız. O zaman buradan baktığımızda en çok kültürel içerik nerede oluşturuluyor diye baktığımızda kültür endüstrisi dediğimiz kültür sanayi dediğimiz alanlar belli. Bu alanlara baktığımız zaman az sayıda merkezin alanı kapladığını, mesela dünyanın yüzde 85'inin tek bir merkez tarafından kontrol edildiğini görüyorsunuz. Dolayısıyla onlar a derse biz de a diyoruz, onlar z derse biz de z diyoruz, onlar nasıl davranırsa biz de öyle davranıyoruz. Çocuklarımızın gençlerin davranış kalıplarına kadar söz tercihlerine, kelime tercihlerine kadar bu tek tipleşen dünyada üretilen içerikler etki ediyor. Peki, böyle olunca böyle kolay sektör gelişince çok kolay ürün paketlenip size verince sizin kendi öz kaynaklarınızla ürün üretmenizin de önüne geçiyor bu. Dolayısıyla hazırı tüketmeye başlıyorsunuz yani tabir yerinde ise otomobil satın almak gibi. Çok mükemmel bir otomobili 50000 liraya alırken, siz kendi imkânlarınızla 100000 liraya otomobil üretip sonra da bu 100000 liraya ürettiği otomobil daha az güvenli ve daha kalitesizse tüketiciyi buna zorlayamıyorsunuz. Bizim de içerik oluşturmada daha kaliteli, daha nitelikli olmamızda bu tek tipleşen sermayenin bütün kültür tüketim alanlarını kaplamış olmasının da olumsuz bir etkisi var diye yorumluyor UNESCO. Bu bana ait bir yorum değil, onun için kota getirmeyi öneriyor UNESCO yani mesela bir sinema salonunda her defa bir Merkez'in filmini göstermek yerine 10 ayrı merkezin sinemasını göstermek, onların da kendilerini ifade etmesini sağlamak. Bu tartışma UNESCO'da çok yapıldı sözleşme imzalanırken. Ben o tarihte bu sözleşmeyi

tartışan hükümetlerarası uzmanlardan biriydim, Türkiye Cumhuriyeti Devleti adına çok tartışıldı. Örneğin burada birkaç önemli ülkeye yani kültür endüstrisini elinde bulunduran ülkeye, “nasıl ki sizin otomobilinize kota konmuyorsa, Dünya Ticaret Örgütü’nde konuşuluyorsa gelin bu içeriklerle ilgili kotaları da Dünya Ticaret Örgütü’nde konuşalım” dediler. O zaman UNESCO'nun argümanı şu oldu: “Kültür endüstrisi bir ticari enstrüman aracı gibi görünse de kültürel çeşitliliğin kaynağıdır ticaret örgütünde bunlar konuşulmamalıdır” yönünde eğilim doğduğu için bu sözleşme ortaya çıktı. KİFAÇ nerelerde beliriyor diye baktığımız zaman işte bu kültür endüstrisi dediğimiz alan sinemada televizyonda, dizide çizgi filmde animasyonda oyunda müzikte tiyatrodada balede, operada, basında, internette, edebiyatta, el sanatında, resim-heykelde ve ne kadar kültür endüstrisi varsa o alanda kültür, kültürel çeşitlilik ihtiyacı var. Çok basit bir örnek vereyim, zihninizi fazla yormadan, vaktinizi almadan. İki reklam söyleyeceğim: Reklamın birisinde Pamuk Prenses ve Yedi Cüceleri bir otomobilin içerisine bindiriyor reklamcı ve sonra otomobilin içinde onları arıyor, bulamıyor. Yani mealen diyor ki: Otomobilin içi o kadar geniş ki Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler bindiği zaman otomobilde bulunamıyor. Bunun reklamcı için anlamı iyi, Pamuk Prensesle ilgili çeşitliliğe gönderme yaptığı için. İkinci bir reklam filminde aynı şeyi kullanırsanız demode oluyor bu. Oysaki ikinci bir reklamda bir otomobil değil de bir otobüs üretmişseniz bu filmde, bu reklamdan hareketle Nardane Hanım’la 40 Haramileri otobüse bindirebilirsiniz. Siz de ararsanız içinde bulamazsınız. Nardane Hanım’la 40 Haramiler masalını bilmeniz gerekiyor ama bunu hatırlamanız gerekir. Reklamcıları ya da ikinci bir şey çok güzel bir şampuan ürettiniz Rapunzel’e verdiniz saçlarını yıkıyor, harika görünüyor. Rapunzel’in saçları ikinci bir reklamcının, ikinci bir şampuan, canın bunu kullanması çok demode ve bayat olacak. Siz Mercan Kızı bilerseniz aynı uzun saçlarıyla o sizin şampuanınızı da Mercan kız kullanabilir. Onun üzerinden bu reklamı yapabilirsin. Bunun gibi yüzlerce, binlerce örneği yaratabiliriz. Kültür endüstrisindeki pek çok filmin pek çok içeriğin ve konunun gelenekten, geçmişten alındığını unutmamak lazım. Onları bilmez isek eğitim sistem içerisinde özümsemez isek kuşkusuz ki endüstri alanında da kullanabilmemiz mümkün değil. Kültürel çeşitlilik neden gerekli diye düşünebilirsiniz? Kültürel çeşitlilik her şeyden önce kültürden kaynaklandığı için, kültür gerekli olduğu için önemli. Zira bir kişinin kimliği ve aidiyeti kültürel bir tutumdur. Başka bir yerden kaynaklanmaz. İkincisi de biraz önce söylediğim gibi inovasyon, tasarım, yaratıcılık, yeni hayaller kurmak, esin kaynağı olarak kullanmak yeniden endüstriye kazandırmak, başka şekilde o kültürden sonuçlar çıkarmak yine kültürle ilişkilidir ve nihayet bu nedenledir ki UNESCO ve Birleşmiş Milletler sistemi şöyle söylüyor: Kültür sürdürülebilir kalkınmanın motorudur. Demek ki işin kökeninde bu husus var. Bu sözleşmenin amacı nedir diye baktığımızda kültürel ifade çeşitliliğini korumak ve geliştirmenin temel amaç olduğunu söyleyebiliriz. Diğerlerini daha başka şekilde konuşuruz, çok fazla ayrıntıya girmeyeyim. Kültürel çeşitlilikle ilgili, biraz önce söyledim, gerçekten insanlığın kültürel çeşitliliğin korunması, insanların yaratıcılığının, insanlığın diyalogunun, insanlığın barışının insanlığın karşılıklı etkileşiminin korunması anlamına geliyor sözleşme açısından. Kültürel içerik nedir, bu sözleşme çerçevesinde kültürel kimliklerden doğan ve kültürel kimlikleri ifade eden simgesel anlam, sanatsal boyut ve kültürel değer yani işte değer dediğimiz şeyler somut olmayan miras olabilir, somut miras olabilir, kaçırılan miraslarımız olabilir, yakılan yıkılan, miraslarımız. Bütün bunların hepsi, bizim içerik oluşturmamızı sağlayan temalar, kültür endüstrileri, kültürel malları ve hizmetleri üreten ve dağıtan endüstrileri ima eder sözleşmeye göre. Dolayısıyla bizim açımızdan özel sektör dediğimiz ve alan büyük oranda burada beliriyor. Kültürel malları ve hizmetleri üreten ve dağıtan endüstriler, kültürel ifadelerin çeşitliliğinin muhafaza edilmesini, korunmasını ve geliştirilmesini hedefliyor bu konu. Şurada gördüğümüz sözleşmenin maddelerinin her biri için yönerge diye tabir edilen ayrıntılı metinler oluşturulmuştur ve biz bunları Sayın Genel Müdürümüz ve Genel Müdürlükle ve Milli Komisyon olarak enine boyuna tartışıyoruz, görüşüyoruz. Bunlara UNESCO'nun ana sayfasından da erişim mümkündür, sizler de takip edebilirsiniz. Bu şekilde temel metinler şeklinde sözleşmeyle ilgili bir veri oluşturulmuştur: KİFAÇ’ın genel anlamda devlet kurumları dışında ortakları

kimlerdir diye baktığımız zaman tabii ki kültürel süreç çok merkezi bir rol oynuyor. Onun yanında diğer paydaşlarını söyleye bilirim. Sivil toplum kuruluşları kategori 2 Merkezleri, UNESCO kürsüleri. Mesela İstanbul bir tasarım şehri ama İstanbul'da tek bir tasarım UNESCO kürsüsü yok. KİFAÇ'la ilgili de yok açıkçası. Bunlar olsa, hani Bilgi Üniversitesi'nde bir kürsümüz var, yönetimle ilişkili orayla bağlantısı var, bu konular gelişebilir. Evet, sabrımız için teşekkür ediyorum. Sözleşmeyle ilgili şöyle bir panorama çizmek istedim. Umarım fazla sıkmadım sizi teşekkür ederim.

ZİYA TAŞKENT: Sayın Oğuz'a teşekkür ederim. UNESCO çerçevesinde 2005 sözleşmesinin arka planını bir serencam halinde öyle güzel anlattı ki 25 dakikanın nasıl geçtiğini anlamadık. Şimdi sözü Telif Hakları Genel Müdürlüğü'nden çalışma arkadaşım Belgin Aslan'a vermek istiyorum. Kendisi aynı zamanda KİFAÇ İhtisas Komitesi üyesi ve Bakanlığımızdaki KİFAÇ irtibat kişisi.

BELGİN ASLAN: Sayın Bakanım, Genel Müdürüm, Değerli katılımcılar. Tekrar hepinizi saygıyla selamlıyorum. Hepiniz hoş geldiniz, Öcal Hocamın kapsamlı sunumundan sonra ben de Bakanlık olarak Telif Hakları Genel Müdürlüğü olarak bu sözleşmeyi neden önemsiyoruz, bu sözleşmeye taraf olduktan sonra neler yaptık, sizlere onu kısaca anlatmaya çalışacağım. Kısaca onay sürecini birlikte hatırlayalım: 2017 de uygun bulma kanunumuz Resmi Gazetede yayınlandı. Sonrasında 2 Şubat 2018 tarihi itibarıyla ülkemiz sözleşmeye resmen taraf oldu. Daha sonra sözleşmenin temel konusu telif haklarıyla korunan içeriklerin korunması olduğu için ve kültür endüstrilerini genelde telif haklarıyla korunan içeriklerin oluşturduğu düşünüldüğünden, devlet yapısı içinde en ilgili birim olarak Telif Hakları Genel Müdürlüğü belirlenerek bu sözleşmenin koordinasyonundan sorumlu birim olarak Bakan onayıyla yetkilendirildik. Taraf olduktan sonra biz Genel Müdürlük olarak neler yaptık? Ekranda da gördüğümüz üzere, önce Genel Müdürlük içerisinde bir çalışma grubu oluşturup irtibat kişimizi belirledik. Sonrasında Bakanlık içi genel müdürlüklere sözleşmenin ülkemize neler getirdiğini, nasıl yükümlülüklerimiz olduğunu anlatmaya çalıştık ve daha sonra Kültür Turizm Bakanlığı dışında ilgili olabilecek diğer kamu kurumlarını bir araya getirerek istişare toplantısı, düzenledik ve yine onlardan neler beklediğimizi, sözleşmenin genel panoramasını onlarla paylaştık. Hatırlayacağımız üzere 19 Mart 2019'da yine İstanbul'da kültür sanat alanında faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşlarını bir araya getirerek yine sözleşmeyi onlarla paylaştık. Koordinasyon birimi olarak temel misyonumuz doğrultusunda, ekranda da göreceğiniz gibi, sözleşmeye ilişkin uluslararası yazışma, işlem ve toplantıların takibini bizzat yürütüyoruz. Konuya ilişkin farkındalık artırma faaliyetlerini tüm paydaşlara yönelik dizayn ediyoruz, tasarlıyoruz ve gerçekleştirmeye çalışıyoruz. Tüm ilgili sektörler, özel sektör, sivil toplum kuruluşlarına yönelik farkındalık artırma faaliyetleri ve tüm paydaşlar arasında koordinasyonun yürütülmesine ilişkin tüm işlemleri yürütmeye çalışıyoruz Telif Hakları Genel Müdürlüğü olarak. Bu sözleşmenin diğer sözleşmelerden şöyle bir farkı var: Yumuşak bir yaptırım olarak 4 yılda bir tüm üye ülkelere bu sözleşme için ne yaptınız, nasıl bir fark yarattınız herhangi bir proje gerçekleştirdiniz mi? sorularına cevap isteniyor ve bunları düzenli olarak rapor haline getirip UNESCO Genel Merkezi'ne sunmamız bekleniyor. Bu dört yıllık ülke raporu için biz yaptığımız toplantılarda tüm kurumlardan kendilerince hali hazırda yürütülen faaliyetleri yeniden değerlendirmelerini istedik talep ettik ve son 5 yılda yaptıkları kültür ve sanat alanında yürüttükleri kültür ve sanat etkinliklerini desteklemek adına açtıkları destek programlarına ilişkin bir ön rapor oluşturup Bakanlığımıza iletmelerini istedik. Genel Müdürümüzün de bahsettiği üzere web tabanlı bir yazılım tasarlanıyor şu anda. Tüm paydaşlar bu yazılıma üye olarak bu alanda yapılan gerçekleştirilen tüm faaliyetleri girebilecek ve bir havuz oluşacak. Bu havuza dayanarak da Bakanlık olarak 4 yıllık ülke raporumuzu kolaylıkla hazırlayabileceğiz. Sonrasında tüm kurumlardan bu sözleşmeden doğan yükümlülüklerini gerçekleştirmek üzere yeterli insan kaynağı ayrılmasını ve bir irtibat kişisi görevlendirmesini talep ettik. Şu anda hali hazırda biz tüm dünya ülkeleri tarafından sunulan raporları tek tek inceliyoruz ve bir rapor altyapısı oluşturmaya başladık. Diğer taraftan bugünkü toplantının da

temel konusu olan teşvik, destek ve sponsorluk uygulamalarını tüm paydaşlarla paylaşmaya anlatmaya çalışıyoruz ve sonrasında hepimizin kolaylıkla faydalanabileceği bir teşvik rehberine dönüştürmeyi planlıyoruz. Daha sonra ilerleyen dönemde büyük kapsamlı bir şura şeklinde ya da çalıştay şeklinde yine sizleri bir araya getirerek tüm kamu kurumlarını, özel sektör ve STK'ları bir araya getirerek kapsamlı bir politika belgesi oluşturmayı planlıyoruz. Kalkınma planı malumunuz olduğu üzere ülkelerin sosyal ve iktisadi hedeflerini ortaya koyan 5 yıllık planlar şeklinde hazırlanan bir plan belgesidir ve biz devlet olarak 11. Kalkınma Planını temmuz ayında yayınladık. Bildiğiniz üzere kalkınma planına kültür endüstrilerinin geliştirilmesine yönelik ve kültürel ifadelerin çeşitliliğine yönelik birkaç tane hedefi bu belgeye ekleyebildik, bu da önemli bir adım. Açıkçası bu hedeflerimizi ekranda görebilirsiniz. Kültür endüstrilerine ilişkin kayıt, veri ve istatistiklerin çeşitlendirilmesi, aynı şekilde kültür endüstrilerinin ekonomik boyutunun istatistiki verilerle ölçülmesi diğer bir hedefimiz. Diğer taraftan hâlihazırda devlette kamu tarafından verilen desteklerin etki analizinin yapılp mükerrerliklerin azaltılması ve daha etkin destekleme sistemlerinin yapılandırılması amaçlanmaktadır. Yine Kültürel İfadelerin Çeşitliliği Sözleşmesi kapsamında KİFAÇ ve kültür endüstrilerine doğrudan etki edecek, fark yaratacak nitelikte projelerin desteklenmesi hedeflenmektedir. Yine bu konuda farkındalık faaliyetlerinin düzenlenmesini hem Bakanlık Stratejik Planımıza hem de 11. Kalkınma Planımıza ekledik. Ölçüm projesine ilişkin çok kısa bilgi vereceğim. Biz bu raporu Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü ile 2014 yılında gerçekleştirmiştik. Şimdi güncel verilerle yine 2019-2020 dönemi için yeniden başlattık. Rapora ilişkin bir akademisyen ve uzman grubumuz oluşturuldu. TÜİK, Maliye Bakanlığı, Ticaret Bakanlığı ve Bakanlığımız ilgili Genel Müdürlükleri ile projenin içinde düzenli veri analizleri yapmak üzere toplantılarımız devam ediyor. Sektör temsilcileri ile görüşmelerimizi yaptık. Diğer taraftan bu projede bir öncekinde olmayan kültür endüstrilerinin, kültür endüstrileri üzerinden toplanan gelir vergisi ve kurumlar vergisi de ortaya konmaya çalışılacak. Mart 2020'de rapora son hali verilerek sizlerle paylaşılacak. Sona doğru gelirken KİFAÇ Sözleşmesi'ni Bakanlığımız neden bu kadar önemsiyor dersek sizin de göreceğiniz üzere Hocamızın da önemle vurguladığı konu güçlü kültür endüstrilerine sahip ülkeler karşısında kendi kültür endüstrilerimizin yaşatılması ve geleceğe aktarılması Bakanlığımız için en önemli konulardan birisi ve dünya ölçeğinde rekabet edebilecek bir kültür endüstrisi oluşturmayı hedefliyoruz. Diğer taraftan kültür endüstrilerimizin dünyadaki olumsuz küresel etkilerden korunması diğer önemli bir hedefimiz. Ve uluslararası bilinirliğimizin artırılması. Bu sözleşme uluslararası bir motivasyon ve bir fırsat olarak değerlendiriliyor Bakanlığımız açısından. Peki, bu sözleşme belki hepimize soyut geliyor olabilir. Buradan somut çıktılar elde etmek gerekirse ülke olarak nasıl somut çıktılar elde edebiliriz diye baktığımızda ise mevcut destek ve mali teşvik sistemlerinin etkinleştirilmesi, kültür endüstrilerimizin daha dinamik bir yapıya kavuşturulmasına önyak olabilir. Kültürel çeşitliği desteklemek üzere kurulabilecek yeni destekleme yöntemleriyle birçok fikir, projelendirme ve kültür ürününe dönüşme fırsatı olabilir ve en önemlisi aslında kültür endüstrilerinin korunması odaklı bir sürdürülebilir ekonomik kalkınma modeli kurgulanabilir. Kültürel yönetim konusunda sivil toplum kuruluşları ile koordinasyonun artırılması ve kültür endüstrisi alanında uluslararası işbirliği yapılmasını teşvik edebiliriz ve son olarak hızla dijitalleşen ve küreselleşen dünya pazarında yeni iş modellerinin geliştirilmesi ve desteklenmesi bu sözleşmenin önemli somut çıktılarından biri olabilir. Aynı şekilde kültür endüstrilerinin diğer birçok endüstriden daha fazla belki de istihdam, dış ticaret geliri ve gayrisafi yurtiçi hasılaya katma değer sağladığını ortaya koyabiliriz ve son olarak daha gelişmiş bir kültür endüstrisi ile ülkemize özgü kültürel değerlerin, kültürel ifadelerin dünya pazarına açılmasına önyak olabiliriz. Sözleşmeye ilişkin somut çıktıları bu şekilde özetleyebilirim. Sabrınız için çok teşekkür ediyorum.

ZİYA TAŞKENT: Belgin Hanım'a teşekkür ederim. Bakanlığımızın ve Genel Müdürlüğümüzün KİFAÇ'a ilişkin yaptıkları ve pozisyonuna dair bilgilendirici bir sunum olduğunu düşünüyorum. Şimdi birinci oturumun son sözü Profesör Doktor Nilüfer Timisi Naçaoğlu hocamızda. Kendisi

KİFAÇ İhtisas Komitesi Başkanvekili. Bize KİFAÇ Sözleşmesi ve özel sektör bağlantısını kuracak. Buyurunuz.

NİLÜFER TİMİSİ: Sayın Bakan Yardımcım, Sayın Genel Müdürüm, Sayın UNESCO Başkanım, değerli katılımcılar ve konuklar. Hepinizi selamlıyorum saygılarımla. Ben bugün sizlere kültürel ifadelerin çeşitliliği sözleşmesi ve özel sektör arasındaki ilişkiyi anlatmaya çalışacağım. Bu ilişkiyi anlatırken sözleşme metnine bağlı kalmaya çalışacağım çünkü burada aslında bugünkü toplantının amacı sözleşmeyi analiz ederek, sözleşmeden yola çıkarak ne tür çıktılara ulaşabileceğimizi ortaya koymak. Dolayısıyla politikaları ortaya koyabilmek için elimizde mevcut olan araçlarımızın ne olduğuna da dikkatlice bakmamız gerekiyor. Sözleşme yaklaşık 35 maddeden oluşuyor. Oldukça teknik unsurlar içeriyor. Elbette ben sabrınızı zorlamayacağım ve bu 35 maddeyi sizlerle paylaşmayacağım elinizde sözleşmenin metni var. Şunu söyleyerek başlamak istiyorum. Benden önceki konuşmacılar da altını ısrarla çizdiler. Kültürel İfadelerin Çeşitliliği Sözleşmesi UNESCO'nun kültürü merkezine alan önemli sözleşmelerinden bir tanesidir. Sözleşme 2005 yılında kabul ediliyor. Sözleşmenin ortaya çıkmasının nedenleri üzerinde Öcal Hocam çok güzel durdu. Şunu söylemek lazım, özellikle küreselleşme sonrası dünyada kültürel tek tipleşmeye karşı yerel kültürlerin korunması ve desteklenmesi önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmaya başladı. Küreselleşme bir taraftan insanları, grupları, toplulukları, kültürleri birbirine bağlarken çok önemli olanaklar sunarken, diğer taraftan da küresel güçlerin etkisini giderek arttırdığını da gözlemledik. Dolayısıyla bu sözleşmenin ortaya çıkmasının ardındaki temel motivasyon aslında bu tek tipleşmeye karşı çeşitliliği ve çoğulculuğu ortaya koymak dikkat çekmek. Küreselleşme süreçlerinin dinamiklerinin genel olarak Kuzey ülkelerinde Kuzeyde toplandığı düşünülürse, bu sözleşmenin aslında bir tür Güney'in sözleşmesi olduğunun da altını çizmek lazım. Sözleşmenin hem oluşturulmasında, hem de UNESCO tarafından kabul edilmesinde Güneyin zorlamasıyla Güney-Kuzey işbirliği ama aynı zamanda küresel güçlerin dışında onlarla rekabet etme şansı olmayan, özellikle sivil inisiyatiflerin, sivil toplum kuruluşlarının, küçük ölçekli firmaların endüstrilerin mevcut olduğunu da biliyoruz. Bu sözleşme aslına bakarsanız aşağıdan yukarıya tabandan Birleşmiş Milletler'e, UNESCO bünyesine yapılmış bir katkı olarak görülmeli, değerlendirilmeli. Sözleşmenin uygulanmasında da bunun etkisini görüyoruz. Sözleşme tabandan politika oluşturmanın araçlarını bize de sunuyor dolayısıyla bunları söyledikten sonra şunu da söylemek gerekiyor: Sözleşmeye yerel olanın yerel kültürlerin açığa çıkmasını, görünür olmasını ve bunlar için küresel kamusal politikalar üretilmesini güvence altına almaya çalışıyor. Küreselleşme süreçlerinden bahsettik. Yerelin küresele karşı direnci ve dinamik oluşumundan söz ettik ama sözleşmenin şöyle de bir vurgusu var. Sözleşme isminde mevcut çeşitlilik ve korunma kavramlarını birlikte taşıyor. Dolayısıyla şunu söylemek lazım: Sözleşmenin ana ruhunu oluşturan şey aslına bakarsanız yerel kültürlerle sahip çıkma ama yerel içine hapsolmama. Sözleşmenin temel ruhunu oluşturan şey bu kültürü korumak, yereli korumak ama kültürün yerelin küresel bir değer olduğunu da küresel dünyada bir değeri olduğunu da ortaya koymak. Dolayısıyla korumak ve çeşitlilik bir arada 2 değer olarak sözleşmede karşımıza çıkıyor. Şimdi sözleşmenin amaç kısmında kültürlerin işte biraz önce vurguladığım şeyleri çok güzel özetleyen kültürlerin değerini eşit olarak tanımak, mirası korumak. Sözleşme sadece günümüzün çağdaş kültür endüstrileri aracılığıyla ortaya çıkan yeni uygulamaları güçlendirmek ve desteklemek amacını gütmüyor. Aynı zamanda bu endüstriler aracılığıyla kültürel mirasın korunmasını da merkezine alıyor. Diyalogu güçlendirmek, haklara saygı göstermek biraz önce vurguladığım çeşitlilik ve çoğulculuk, bunu yaparken de taraf devletlerin egemenlik haklarını verili kabul etmek, bütün kültürler için eşit itibar ve saygı dolayısıyla diğer kültürlerle açıklık sözleşmenin temelinde. Sözleşmenin amacını aslında kısaca özetledim. Benden önceki konuşmalarda da özetlendi. Şunun altını çizmek lazım, burada KİFAÇ'ın, yani sözleşmenin yine ruhunda mevcut olan şey amaçlardan en önemlisi kültür politikaları, küresel kültür politikalarının ortaya konmasında geliştirilmesinde bir kültür yönetişimini tanımlamak ve harekete geçirebilmek. Ne

demek kültür yönetişimi? Herhangi bir kültürel alandaki bütün tarafları eşit derecede tanıyarak, tarafların çeşitliliğini, sayısını, katılımını artırarak birlikte yönetmek, birlikte karar vermek, uygulamalar konusunda da birlikte yararlanıcı olmak. Dolayısıyla yönetişim kavramı, çeşitlilik kavramıyla birlikte ele alınması gereken kavramlardan bir tanesi. Yine dengeli akış ilkesi biraz önceki konuşmalarda vurgulandı. Ben de söyledim. Bu dengeli akış içerisinde sadece malların ve hizmetlerin kültür endüstrileri aracılığıyla üretilmiş malların değil bu kültürel akış insanların yaratıcıların sanatçıların kültürel akışını da ifade ediyor. Dolayısıyla sanatçıların kültür profesyonellerinin daha önceki sözleşmelere de atıf yapılarak, özellikle 1998 yılında kabul edilmiş olan sanatçıların korunmasına ilişkin sözleşme bu sözleşmenin temelini oluşturuyor. Kültür profesyonellerinin, sanatçıların bu küresel dünyada dengeli ve en etkili biçimde mobilizasyonunu, hareketliliğini sağlamak ve korumak sözleşmenin ana ilkelerinden bir tanesi. Sürdürülebilir kalkınmadan söz edildi. Biraz sonra ben de yeniden altını çiziceğim ve el insan hakları ve temel özgürlüklerin. Sözleşme yereli küreselle buluştururken haklar ve özgürlükler temelinden feragat etmeyi kesinlikle kabul etmiyor. Önemli olan haklar, özgürlükler. Sözleşme bunun araçlarını ortaya koyuyor. Dolayısıyla haklar ve özgürlükler sadece Birleşmiş Milletler ya da diğer anlaşmalarla güvence altına alınan temel haklar ve özgürlükler anlamına gelmiyor. Aynı zamanda sözleşme bu insan hakları ve özgürlüklerini ekonomik kalkınma, küresel büyüme ve sürdürülebilir kalkınmanın temel araçlarından birisi haline de getiriyor yani haklar ve özgürlükler ancak refahla mümkün olabilir. Refahı kuran sağlayan şey kültür alanında kültürel ifadelerin çeşitliliği ve dolaşıma girmesidir dolayısıyla bu anlamda kültürel ifadeler dediğimizde biraz önce tanımlandı kültürel içerik barındıran ifadelerden söz ediyor sözleşme. Kültürel ifade, kültürel bir içerik barındıran ifadeler, bunları üreten kültürel etkinlikler, mallar ve hizmetler ve kültürel malları hizmetleri üreten ve dağıtan endüstrileri de kültür endüstrileri olarak alıyor sözleşme yani kültür endüstrileri ya da kültürel endüstriler kavramı KİFAÇ Sözleşmesi'nin kavramı. KİFAÇ Sözleşmesi'nin öncesinde ya da sonrasında ya da paralel olarak, Öcal Hoca'nın sunumunda mevcut olan çeşitli kültür üretim birimlerini Kolektifi olarak adlandıran farklı kavramlar da var. Örneğin yaratıcı endüstriler kavramı bunlardan bir tanesi. Kültür ve yaratıcı endüstriler kavramı olarak adlandırılıyor ama şemsiye kavram olarak KİFAÇ Sözleşmesi'nde kültürel endüstriler kavramı kullanılıyor ve sözleşme metnine de siz de baktığınızda kültür endüstrileri kavramıyla aslında büyük oranda ifade edilen kültürel içeriği üreten, açığa çıkararak, dolaşıma sokarak, erişimine imkân kılan endüstriler. Dolayısıyla kültürel endüstrilerin elbette kamu, sivil toplum ayağı da var. Yani dünyaya baktığımızda ve Türkiye açısından da aslında baktığımızda bu üretimi büyük oranda gerçekleştiren kültürel endüstriler özel ve ticari kesim tarafından yerine getirilen hizmetleri kapsıyor. UNESCO'nun 2018 dünya raporuna atıfla dünyada kültürel endüstrilerin 2 milyon 250 milyar dolar küresel gelir getirdiğini, 250 milyar dolar ihracat üreten bir hacme sahip olduğunu dünya çapında özellikle genç kuşaklara 30 milyona yakın istihdam sağladığını görmek mümkün ve yine istatistikler ve verilerle ortaya konan şey diğer sektörlerden daha fazla istihdam sağladığıdır. Dolayısıyla 1980'lerden itibaren dünyanın bir enformasyon çağına girdiğini, bilgi çağına girdiğini söylüyoruz. Artık mal üretirken sadece maddi olan üzerinden değil, aynı zamanda bilgi ve enformasyon üzerinden hareket edilen bir dünyaya adım attığımızı biliyoruz. Kültürel endüstriler dünyasında enformasyonun kendisi bir hammadde ve sonuçta çıktıının yani eriştiğimiz ulaştığımız şeyin kendisinin de bir enformasyon olduğunu bilgi olduğunu genel olarak yani eğlence tüketim vesaire gibi olduğunu, eğitim, kültür, eğlence olduğunu, bunların temelinde bilgi ve enformasyon olduğunu söylemek mümkün. Kültürel çeşit yönetiminin aktörleri sözleşmede kamu kurumları, özel kesim, sivil toplum ve özellikle sanatçılar olarak çok sıklıkla yani hem bu yönetişimin ortakları hem de sözleşmenin uygulanmasında yararlanacak gruplar, kamu kurumları, özel kesim, sivil toplum ve sanatçılar olarak sıklıkla kullanılıyor. Sözleşmenin imzası olan taraflara yüklediği ulusal düzeydeki haklar bu haklardan bir tanesi. Hepsini tabii ki burada anmayacağım ama ulusal bağımsız, kültürel endüstrilere, gayri resmi sektörün etkinliklerine, kültürel etkinliklerin, malların, hizmetlerin üretim, yayma, dağıtım araçlarına

etkin erişimi sağlamayı amaçlayan önlemler yani sözleşmeye taraf olmuş olan ülkeler, ulusal bağımsız kültür endüstrilerinin etkinliklerini, mallarını, hizmetlerini, üretim zincirinin her aşamasında desteklemek korumakla ve geliştirmekle elbette yükümlü kılınıyor. Dolayısıyla tarafların ulusal düzeydeki tabii ki ulusal egemenliği de gözeterek yine işte sivil toplum kuruluşlarını da dâhil ederek, kamu özel sektör kuruluşlarını, yani özel sektör kuruluşlarının aktör olarak varlığını tanıyarak, sanatçıları ve diğer kültür ustalarını desteklemeye, geliştirmeye, faaliyetlerinde yaratıcı ve girişimci ruhu uyandırmaya teşvik edici önlemler almak, tarafların sorumluluklarından bir tanesi.

ZİYA TAŞKENT: Hocam müdahale etti demeyin ama hatırlatmada bulunayım. 5 dakika içinde toparlayabilerseniz zaman disiplinine uymuş olacağız.

NİLÜFER TİMİSİ: O zaman ben de bunları da hızlıca geçiyorum. Sözleşmenin metnine bakarsanız, KİFAÇ Sözleşmesinin başlığında güçlendirme ve koruma gibi iki amacı var. Hangi düzeylerde güçlendirme ve koruma olduğundan söz edecek olursak, yaratım düzeyinde sanatçıları, yaratıcıları, üretim aşamasında üretim araçlarına, mekanizmalarına erişim ve kültürel girişimciliği, dağıtım yayma düzeyinde küresel ulusal ve bölgesel her aşamaya resmi destek vermek, erişim aşamasında yerel yabancı kültürel etkinlikler de dâhil olmak üzere mal ve hizmet kapasitesini artırmak, kamu bilincini desteklemek. Şimdi hangi araçlarla yapılacak bunlar? Daha önce de belki vurgulandı: yasama faaliyetleri, yaratım, üretim, dağıtım destekleri, ekonomik önlemler, tanıtım ve savunuculuk faaliyetleri, ihracat ithalat stratejileri, kültürel etkinlik, mal ve hizmetlere erişim stratejileri, teknolojik gelişmelere dayalı altyapının güçlendirilmesi, korunması, beceri ve kapasiteler geliştirmek, mevcut iyi örnekleri desteklemek ve Belgin Hanım'ın da altını çizdiği üzere mevcut bir hazırlık da var; veri oluşturmak, veri toplanması, korumaya yönelik önlemler ama ifadelerin çeşitliliğini korumaya yönelik önlemler. Aynı zamanda kültür endüstrilerini çeşitlilik aracılığıyla korumak en önemli hedeflerimiz arasındadır.

Bilgi paylaşımı ve şeffaflık sözleşmenin temel maddelerinden bir tanesidir. Hızlıca geçmek durumundayım. Bunlar metinde elinizin altında dolayısıyla sözleşmeyle ilgili şunları söylemek lazım: Kültür kendi içinde bir değer ama sözleşme kültürün bu kendi değerini kabul etmekle birlikte ekonomik bir değeri olduğunu da kabul ediyor. Sözleşme ekonomiye kültür aracılığıyla bakan bir sözleşme yani kültürü salt bir ekonomik değer olarak tanıtmıyor ya da ticari rekabetin alanı içerisinde serbestçe bırakmıyor kültürü. Ticarete gelişmeye, istihdama, ekonomiye kültür aracılığıyla bakan bir sözleşme. Dijital teknolojilerin gelişmesiyle ortaya çıkan çok önemli fırsatlar ve tehditler var. Sözleşme uygulanmasına ben birkaç tane örnek ülke önlemi göstermek istiyordum ama sanıyorum vaktimi tükettim. Daha fazla da vaktinizi almak istemiyorum. Bu farklı ülkelerin sözleşmeyi imzaladıktan sonra ne tür önlemler alarak kültür endüstrilerini, yaratıcı endüstrileri, sanatçıları ve ifade çeşitliliğini desteklediğine ilişkin UNESCO'nun da sitesinde çok detaylı bilgiler var. Bu bilgilerden verilerden yola çıkarak da aslında Türkiye'deki politikayı oluşturmamız, geliştirmemiz mümkün: Örneğin kültürel girişimciliğin gelişimini teşvik etmek, Fransa'da sanat özgürlüğü için yasanın oluşması; Sırbistan'ın bir film seti haline getirilmesi; Finlandiya'da sanat tasarım merkezinin oluşturulması; Kore'de medya çeşitliliğini güçlendirmek üzere işbirliklerinin yapılması gibi çok sayıda örnek vermek mümkün. Dinlediğiniz için çok teşekkür ediyorum. Sorularınız olursa ilerleyen saatlerde karşılamak üzere burada olacağım zaten. Katılımınız için de çok teşekkürler. Sözlerimi böyle bitiriyorum.

ZİYA TAŞKENT: Hocam çok teşekkür ederiz. Zaten kitabın ortasından konuştunuz. Çok fazla metin referansı olan bu sunum ve diğerlerini telif hakkı açısından müsaade ederseniz, web sitesinde zaten yayınlamak isteriz. Dolayısıyla yetiştiremediğiniz kısmı oradan takip etme imkânımız var. Şimdi bir

kahve molası vereceğiz. Sizlerden istirhamım 11.30'da başlayacak şekilde tekrar salonda yerimizi almamız. Teşekkür ederim.

SELÇUK YAVUZKANAT: (Sinema Genel Müdür Yardımcısı)

Sinema sektörünün kültür endüstrilerinin gelişimine çok büyük bir etkisinin olduğunu görebiliyoruz. Bu alanda Türkiye'de sinema alanında yetkili kurum, Sinema Genel Müdürlüğü'dür. Sinema Genel Müdürlüğü neler yapıyor? Sinema alanında kanun ve yasal düzenlemeleri hazırlıyor. Sinema sektörünü senaryo aşamasından yapım sonrası aşamasına kadar destekliyor. Bunun yanında ticari amaçla gösterime girecek olan sinema filmlerinin değerlendirme ve sınıflandırmasını yaparak yaş sınıflandırmalarını belirliyor, yabancı yapımcılar için çekim izinlerini veriyor. Ayrıca sinema istatistiklerini derleyerek kamuoyuyla da paylaşıyor başlıca görevleri Sinema Genel Müdürlüğü'nün bunlar.

Bu yılın Ocak ayında Sinema Kanunu'nda bir değişikliğe gittik, mevcut durumda 8 türe destek verebiliyorken yaptığımız değişiklik sonrasında 5 tür daha ekledik, toplamda 13 türde destek verebileceğiz bundan sonra. Şu anda yönetmelik çalışmaları da tamamlanmak üzere, tamamlandıktan sonra bütün detaylarıyla kamuoyuyla paylaşacağız.

Yeni eklediğimiz mevcut destek türlerinden başlarsak, uzun metraj sinema filmleri, ilk yönetmenliğini yapan sinema filmleri, belgesel, animasyon, kısa film, senaryo, araştırma-geliştirme, proje geliştirme ve yapım sonrası türlerinde destek verebilirken Kanun sonrasında ortak yapımlar özellikle bunu belirtmek lazım Türk yapımcıların miner ortak olduğu ortak yapımlar, ülkemizde film çekecek yabancı yapımlar, dünyada ihracat alanında son yıllarda ikinci sıraya yerleşmiş olan dizi filmlerimiz, daha önce bizden destek almamış projeler için çekim sonrası desteği ve daha çok bağımsız sinema filmlerinin gösterildiği bu konumuzda da oldukça ilişkili bir alan sinema salonlarının desteklenmesi, bu şekilde 5 türü daha destekleyebiliyor olacağız.

Bu başvurular nasıl yapılır ve biz bu destekleri nasıl değerlendiririz? Sinema destek başvurularını şu anda e-devlet üzerinden online olarak almaktayız. Projeler bir değerlendirme kurulu tarafından değerlendirilir, sinema sektör temsilcilerinden ve bir bakanlık temsilcisinin oluşturduğu kurul tarafından. Başvurular online ortamda kurula iletilir. Herkes birbirinden bağımsız olarak projeleri okur, değerlendirir, puanlamasını yapar. Akabinde bu değerlendirmeler neticesinde son toplantının sonrasında da destek kararları alınır. Tüm bu işlem online olarak yapılır ve herkes birinden bağımsız olarak hareket eder. Kanun değişikliği öncesinde mevcut durumda bugüne kadar tek bir kurul vardı. 14 kişiden oluşan bir kurul vardı: Sinema meslek birliği temsilcileri, 3 tane sinema alanında yetkin kişi kişi ve bir bakanlık temsilcisinden oluşan. Kanun sonrasında hem iş yükünün azaltılması hem de alanlarında uzmanlaşması için 4 kurula kadar oluşturabilme yetkisi aldık. 8 kişiden oluşan 4 tane kurul eliyle bu projeleri değerlendirebileceğiz. Birinci Kurulumuz, Sinema, Film, Yabancı Sinema Filmleri ve Dizi Filmleri Destekleme Kurulu. Bu Kurul, Bakan Yardımcımızın başkanlığında Sinema Genel Müdürü, Tanıtma Genel Müdürü, Dışişleri Bakanlığı Genel Müdürü ve 4 sektör temsilcisinden oluşacak ve Türkiye'de çekilecek yabancı sinema filmlerini ve yurtdışına ihraç edilen dizi filmlerin desteklenmesi konusunda kararlarını alacak.

Biz geçtiğimiz dönemde ne kadar destek sağladık bunu da kısaca bir tablo da size ifade etmek isterim. 2005- 2019 yılları arasında toplamda 523 adet uzun metraj sinema filmi destekleme karar aldık ve 220 milyon TL toplam destek verdik. 2019 yılındaki destek tutarımız 32 milyon 350000 TL. Biz bütün bu destek kararlarımızı web sitemizden kamu ile paylaşıyoruz. Tüm projelerin ne kadar destek aldığı kamuya paylaşıyor. Yine diğer türlerdeki desteklerimiz belgesel, senaryo, kısa film, ar-ge var ki bunlar da 2005-2019 yılları arasında toplamda 2260 projeye 64 milyon TL destek verdik. Bu

desteklerden sonra Bakanlığın desteği ve özel sektörün de bu alandaki başarılı çalışmaları sonrasında hem vizyona giren seyirci sayımız, üretimimiz hem de izleyici sayımız önemli oranda arttı. 2010'dan bu yana baktığımızda toplamda vizyona giren film sayısı 252 den 431'e yaklaşık iki katına yükseldi. Bunun yanında izleyici sayımız da 40 milyondan 70 milyona ulaştı. Yani neredeyse % 80'e varan bir artış oluştu. Bu artışı bu yıl küçük bir düşüş ile kapatmamıza rağmen gelecek yıllarda sürdüreceğimizi düşünüyoruz.

Kültürel ifadelerin çeşitliliği noktasında da çok önemli bir istatistiği paylaşmak istiyorum sizinle. Biliyorsunuz Hollywood filmleri bütün dünyada çok baskın, dominant bir rol oynuyor, Hollywood filmlerinin izlenme oranının düşük olduğu birkaç ülkeden birisiyiz. Geçtiğimiz yıl % 63 oranında yerli filmler izlendi Türkiye'de. Son 7 yıldır da Avrupa'da bu oranda birincisiyiz. Bizden sonra en yakın rakibimiz Fransa, % 35 civarında yerli film izlenme oranı var.

Desteklediğimiz filmlerin elde ettiği başarılarından da birkaç örnek vermek istedik sizlere. Hem gişede başarılı olan filmlerden hem de uluslararası arenada ödül alan bazı filmlerimizden örnek vermek isterim. “Şampiyon” en yakın dönemde verdiğimiz desteklerden birisi, iki buçuk milyonun üzerinde seyirci sayısı var. “Rafadan Tayfa” filmi Türkiye'deki animasyonların içinde en çok izlenen film, aile filmi zaten. Kendi dalında en çok izlenen ve vizyona girdiği yılın ikinci en çok izlenen filmiydi Babam ve Oğlum, bu alanda bir çığır aşan film. Yine “Kelebeğin Rüyası” da bizden destekli ve gişede çok başarılı olmuş filmlerimizden birisi. Bakanlık destekli yapımlar sadece gişede değil, özellikle bağımsız yapımlar daha çok destekleniyor bizim tarafımızdan. Bunlar da uluslararası arenada oldukça önemli ödüller kazandılar. En son aldığımız habere göre yönetmenliğini Reis Çelik'in yaptığı “Ölü Ekmeği” filmi Tokyo'da ana yarışmaya seçildi. İnşallah bu ayın sonunda Tokyo'dan da bir ödül bekliyoruz. Yine “Anons” filmimiz 75. Venedik Film Festivali'nde Jüri Özel Ödülü aldı. Semih Kaplanoğlu'nun “Buğday” filmi geçtiğimiz yıl Tokyo Film Festivalinden En İyi Film Ödülünü aldı. “Kış Uykusu” zaten biliyorsunuz Cannes'da Altın Palmiye ödülüyle taçlandırılan bir film.

Bu noktada Bakanlığımızın asli görevi olarak her alanda destek veriyor, sinema sektöründe senaryo yazımından, proje geliştirmeye, biraz önce de ifade ettiğim yapımların sonrasına kadar. Çok da süreyi uzatmak istemiyorum. Birebir sorularda bütün cevapları seve seve veririm, ayrıca iletişimimizi de sizinle paylaşacağım. Sorusu olanlarla tekrar burada görüşmek üzere, hepinize katılımınız için teşekkür ediyorum, saygı sunuyorum.

ZİYA TAŞKENT: Selçuk Bey, şemalarla, grafiklerle takibi kolaylaştıran sunumunuz için teşekkür ederiz ama vaktinizi gerçekten çok perhizkâr kullandınız. Birkaç dakika vaktimiz var, konu soğumadan herkesi ilgilendiren kısmını burada belki cevaplayabilirsiniz, fuayeye bırakmadan.

SELÇUK YAVUZKANAT: Buyurun hocam.

M. ÖCAL OĞUZ: Çok teşekkür ederim bende aynı fikirdeyim, gerçekten ufuk açıcı bir sunumdu kısa bir süre içerisinde. Benim merak ettiğim şu kültürel içerik tanımlamasını nasıl yapıyorsunuz? Kültürel ifade çeşitliliğini destekleyici kültürel içerikler sizin açımızdan desteklenmesi gereken formatını nasıl oluşturuyorsunuz? Kurullarınız bu anlamda nasıl çalışıyor? Mesela hani açmak için söylüyorum. Kültürel ifade çeşitliliği bizim açımızdan biraz önce söylediğim gibi Pamuk Prenses kültürel çeşitliliğin bir unsurudur ama Nardaniye Hanım da öyle, Sinderella bir unsurudur ama Küllü Fatma da öyle, Zeus bir unsurudur ama Ülgen'de öyle, Pegasus bir unsurudur. Kültürel çeşitliliğin ama Tulpar da öyle. Yani sanat anlamında Hızır kültürel çeşitliliğin bir unsurudur Noel Baba da onun gibidir. Yani somut olmayan miras alanından tedarik edilebilecek pek çok kültürel içerik var ama biz eğitim sistemimizde bunu yeteri kadar kullanamıyoruz. Eğitim sistemimizde kullanamadığımız için senaristlerimiz, yönetmenlerimiz, film yapımcılarımız, toplumumuz bunların hiçbirinin farkına

varmıyor. Bunlar inşaat malzemesiyle yapılmadığı için bu kültürler, yıkıldığı zaman Kültür Bakanlığımız hemen restorasyon süreci başlatmıyor, yandığı zaman medya tarafından haber olmuyor. Çünkü külü çıkmıyor yani kayboluşları, dolayısıyla buradaki duyarlılık çok önemli. Ama bu içerik oluşturmada teşvik ediciliğinin eğitim sisteminden başlayan Kültür Bakanlığına gelen pek çok paydaşı ve sorunu var. Siz bu sorunu nasıl çözüyorsunuz, nasıl içerikleri destekliyorsunuz, bir iki cümle söylerseniz memnun olurum, teşekkür ederim.

SELÇUK YAVUZKANAT: Teşekkür ederim hocam sağ olun. Esasında kültürel çeşitliliği bizim başvuru sayılarımızda görmek mümkün. Geçtiğimiz yıl 500'e yakın uzun metraj sinema filmi toplamda 2000'e yakın senaryo, belgesel, kısa film başvurusu aldık. Dolayısıyla çeşitlilik kendi kendine sağlanmış oluyor. Bu gelen projelerin içerisindeki hususları da kurumumuz özellikle değerlendiriyor. Her bir proje tek tek okunuyor. Bütün projeler tek tek değerlendirilirken hem sinematografik açıdan hem kültürel açıdan hem yakalayacağı başarı potansiyeli açısından değerlendirme kriterlerimiz var. Sonuçta ortaya bir kültürel çeşitlilik kendiliğinden çıkmış oluyor; ama burada kurul üyelerimiz tarafından özellikle kültürümüze, milli değerlerimize ve çeşitliliğe özellikle dikkat edildiğini ifade etmek isterim.

ZİYA TAŞKENT: Bir ricam olacak, günün bütünü için geçerli. Söz alan kendini tanıtırsa ya da hatırlatırsa aynı zamanda ses kaydı deşifre edileceği için takip kolaylığı sağlanır, teşekkür ederim.

AHMET AYVALI: Teşekkür ederim, adım Ahmet Ayvalı. Türkiye Bilişim Derneği adını toplantıya katılıyorum. Sizin sunumunuzda gördüğüm kadarıyla 64 milyonluk yıllık bir destek veriyorsunuz.

SELÇUK YAVUZKANAT: Yıllık değil de toplamda.

AHMET AYVALI: Toplamda 64 milyon çok az geldi bana, yani bir filminin yapılması milyon dolarlara mal oluyor. Bazı filmler tarafından da şu kadar milyon dolara mal oldu diye yazıp söyleniyor. Kültür Bakanlığı bu meblağı artırmak için bir çalışma yapıyor mu? 2020'de bu tutar ne kadar olacak? Teşekkür ederim.

SELÇUK YAVUZKANAT: Bütçe problemi sadece bize değil bütün dünyaya özgü bir problem. Sinema filmlerinin yapım maliyetleri oldukça arttı, aynı doğrultuda fon kaynaklarının büyüklüğü o derece de artmıyor. Ama bizim geçtiğimiz yıllardaki bütçemize baktığımız zaman özellikle son 5 yılda bütçemizin % 80'e yakın oranda arttığını görüyoruz. Bu bütçenin daha da artması için Maliye Bakanlığı nezdinde gerekli girişimleri yapıyoruz, imkânlar doğrultusunda bütçemizi oluşturuyoruz. İnşallah alabildiğimiz kadar bütçeyle sektörü daha fazla desteklemek için elimizden geleni yapacağız.

ZİYA TAŞKENT: Buyurun.

İSMAIL TEKTEN: Ders ve Kültür Kitapları Meslek Birliği'nden. Bir eğitimci olarak televizyonda izlediğimiz gerek TRT'de gerek diğer kanallarda bütün dizilerde herkesin elinde bir silah, herkes birbirini öldürüyor ve sonra dönüyoruz makul, itidalli sakin bir toplum bekliyoruz. Bu konuda Sinema Genel Müdürlüğü'nün bir yaptırımı yok mu? Kadın cinayetlerini eleştiriyoruz ama bütün televizyon filmlerinde ve dizilerinde silah var ve herkes birbirini öldürüyor. Buna bir yaptırımımız var mı? Teşekkür ediyorum.

SELÇUK YAVUZKANAT: Ben teşekkür ederim. Esasında şöyle söylemek lazım, bu soruda bir yandan iyi oldu. Televizyon filmleri, televizyonda yayınlanan filmler ya da dizi filmi bizim görev alanımızda değil, daha çok RTÜK Başkanlığının görev alanına giriyor. Ben sinemayla ilgili kısma cevap vereyim. Vizyona girecek ticari amaçlı bütün filmler biz de 3 kişilik bir kurul tarafından değerlendirilir. Bu Kurulda da bir psikolog, bir sektör temsilcisi ve bir de bakanlık temsilcisi vardır,

özellikle psikologlarımızın görüşleri burada ağır basar. Filmlerimizi detaylı bir şekilde kare kare izlenir, bunun neticesinde de genel izleyici 7 yaş, 13 yaş, 15 yaş ve 18 yaş olarak sınıflandırılır. Dediğim gibi çocuklarımızı bu tip içeriklerden sinemada korumak için biz bu yaş sınıflarına özellikle dikkat ediyoruz. Ama televizyonla ilgili kısım dediğim gibi görev alanımızda değil.

ZİYA TAŞKENT: Teşekkür ederim, sinemayı burada sonlandırmak zorundayız devamı fuayedeyse, Selçuk Bey burada. Şimdi Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nü temsilen Serkan Yaşdağ Bey'i kürsüye davet ediyorum. Kendisi Genel Müdürlüklerinin 5225 ve 5228 sayılı kararı çerçevesinde yaptıkları destekleri anlatacak. Serkan Bey, sunumu 10 dakika ile sınırlarsanız 5 dakika da müzakereye zaman kalır. Teşekkürler.

SERKAN YAŞDAĞ: Teşekkür ediyorum Sayın Bakanım, sayın genel müdürüm, değerli katılımcılar hepimizi saygıyla selamlıyorum. Bugünkü sunumda Bakanlığımız Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün kültürel alanda sağladığı teşvikler ile sponsorluk faaliyetlerine ilişkin genel bir bilgi vereceğim. Bu kapsamda iki kanunumuz var: 5225 sayılı Kültür Yatırımları ve Girişimlerini Teşvik Kanunu, Bakanlığın sağladığı teşvikleri düzenliyor. 5228 sayılı Kanun ise sponsorluk faaliyetlerini düzenliyor. Bu iki kanununda amacı kültürel alanda özel sektör ve kamu işbirliğini sağlamaktır.

En genel tanımıyla baktığımızda özel sektör ve kamu işbirliği, bir sözleşmeye dayalı olarak yatırım ve hizmetlerin projeye yönelik maliyet, risk ve getirilerinin kamu ve özel sektör arasında paylaşılması olarak tanımlanmaktadır. Bakanlığımız Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü açısından ise bu işbirliği, ilgili koruma mevzuatı kapsamında koruma ve kullanma koşulları, tarafımızca denetlenen kültürel varlıkların, özel sektör tarafından kültüre alınmış amaçlı kullanılması veya özel sektör tarafından yürütülen kültürel faaliyetlerin teşvik edilmesi anlamına gelmektedir. 5225 sayılı Kanun yayınlandığı 2004 yılından itibaren Bakanlığımız gündeminde önemli bir yer tutmaktadır. Kanunun amacını özetlersek ülkemizin kültür varlıklarının yaşatılması ve ülke ekonomisine katkı yaratan bir unsur olarak değerlendirilmesi, kullanılması ile kültür yatırımı ve kültür girişimlerinin teşvik edilmesini sağlamaktır. Bu kapsamda, yerli ve yabancı tüzel kişilerin yatırım ve girişimlerinin teşvik edilmesi, belgelendirilmesi ve denetlenmesi işlemleri yürütülmektedir.

Aslında Kanun, Turizm Teşvik Kanunu'ndan esinlenerek hazırlanmış, o yüzden benzer yanları var ama en önemli fark öbür tarafta turizm tarafı konaklama, yeme, içme, eğlence tesislerini teşvik ederken, 5220 sayılı Kanun tamamen kültürel faaliyetleri teşvik etmektedir. Bunlar da Kanunda şu şekilde tanımlanıyor:

Kültür merkezlerinin yapımı, onarımı, işletilmesi, kütüphane, arşiv, müze, sanat galerisi, sanat atölyesi, film platosu, sanatsal tasarım ünitesi, sanat stüdyosu ile sinema, tiyatro, opera, bale, konser ve benzeri kültürel ve sanatsal etkinliklerin ya da ürünlerin yapıldığı, üretildiği veya sergilendiği mekânlar ile kültürel ve sanatsal alanlara yönelik özel araştırma, eğitim ve uygulama merkezlerinin yapımı, onarımı, işletilmesi, 2863 kapsamındaki taşınmaz kültür varlıklarının bu Kanunun amacı doğrultusunda kullanılması. Kültür varlıkları ile somut olmayan kültürel mirasın araştırılması, derlenmesi, belgelendirilmesi, arşivlenmesi, yayınlanması, eğitimi-öğretimi, tanıtılması faaliyetleri teşvik edilmektedir.

Teşvik unsurları şu şekilde tanımlanabilir. Taşınmaz mal tahsisi, gelir vergisi stopajı indirimi, sigorta primi, işveren paylarında indirim, su bedeli indirimi ve enerji desteği, yabancı uzman personel ve sanatçı çalıştırabilme, hafta sonu ve resmi tatillerde faaliyette bulunabilme. Bu teşviklerden aslında en önemlisi taşınmaz mal tahsisi. Hazine mülkiyetindeki bir taşınmaz kültürel faaliyet amacıyla kullanmak şartıyla yatırımcının kullanımına verilmekte. Burada taşınmaz Bakanlığının yetkili birimlerince tespit ediliyor, hem genel müdürlük kendi taşra teşkilatımız. Bunun dışında yatırımcıların

da teklifleri olabiliyor taşınmazın tespitinde. Taşınmaz Bakanlıkça bu kapsamda kullanılması uygun görülürse, Bakanlığa tahsis işlemleri yapılıyor. Daha sonra Bakanlığımız İnceleme Komisyonu, bu taşınmazın hangi şartlarda ve ne amaçla kullanılacağına karar veriyor ve ilana çıkıyor. Duyuru Bakanlığın internet sayfasında ve günlük gazetelerde yayınlanıyor. Bu kapsamda gelen başvuruları değerlendirerek kullandırma dönemini geçiliyor.

Birkaç örnek vermek istiyorum: Ankara'da Cer Atölyeleri, Erimtan Arkeoloji ve Sanat Müzesi, Rize'de Evvel Zaman Kültür Evi, Mardin'de Sakıp Sabancı Mardin Kent Müzesi. Burası hazine mülkiyetindeki yerler ve yatırımcıya şimdi 5225 sayılı Kanun kapsamında kullandırılıyor. Cer Modern, öncesi ve sonrası burada gözüküyor. Bunlar tescilli yapılar, hem tescilli yapının korunması sağlanıyor hem de kentin kültürel hayatına fayda sağlayıcı bir tesis elde edilmiş oluyor. Hızlı geçeyim, Erimtan Arkeoloji ve Sanat Müzesi.

Şimdi taşınmazın tescil olma zorunluluğu yok bu tahsiste. Mesela burası tescilli bir taşınmaz değil, kale bölgesinde kentsel bir dokuya sahip ve o dokuya uyumlu bir şekilde yatırımcı burayı kendine ait bir müze olarak değerlendirdi. Sadece müze değil birçok organizasyona imkân tanınıyor. Yine burada Rize'de bir tesis. Sakıp Sabancı Mardin Kent Müzesi, 49 yıllığına teslim edildi.

Daha önce ifade ettiğim gibi Turizm Teşvik Kanunundan tesis türleri açısından farklılıklar var. Kültür merkezleri, çok amaçlı salonlar, sinemalar, müzeler, kütüphaneler, kültür, sanat, araştırma, uygulama merkezleri, özel tesisler, somut olmayan kültürel miras araştırmaları teşvik ediliyor. Bu kapsamda, tesisler teşvikten yararlanabilmek için belgelendirilmesi gerekiyor. Kültür yatırımı ve girişimi belgesi alma zorunluluğu var. Burada özel tesisler diye bir bölüm var, özel tesisler şu şekilde tanımlanabilir: Yönetmelikte belirlenen tesis türleri ve niteliklerini sağlamayan ancak Kanunun amaç ve kapsamına giren tesisler özel tesis olarak değerlendiriyor. Mesela tescilli taşınmaz yönetmeliği, belgelendirme yönetmeliğinde müzeler işte diğer tesisler için çok sıkı nitelikler aranıyor. Şimdi, tescilli taşınmazların fiziksel olarak bu şekil şartları sağlaması kolay olmuyor, o yüzden genelde tescilli taşınmazlar müze olarak kullanırsa bile veya sinema olarak kullansa bile özel tesis kapsamında vergilendirilip teşviklerden yararlanabiliyorlar. Bu kapsamda, 2006 yılından beri belgelendirme çalışmaları yapılıyor. Günümüzde 11 adet kültür yatırım belgesi, 38 adet kültür girişim belgesi olmak üzere 49 adet belge geçerliğini korumakta. Genelde belgelerimiz müze amaçlı kullanılıyor ama bunun dışında farklı kültürel faaliyetleri de belgelendirdik. Mesela bugünkü toplantı uygun olsun diye bir kaç örnek vermek istiyorum. Kundura Sinema, Kundura Sahne ve Kumda Film Platosu. Aynı bölgede, yatırımcısı aynı, tescilli taşınmazlar var. Kundura inema, sinema salonu ve fuaye belgelendiriyor bu yıl içinde. Kundura Film Platosu ise bu bölgede dizi, sinema, klip, reklam ve katalog çekimlerinde kullanılıyor. Açık çekim alanı, kapalı çekim alanı ve yönetim binası belgelendirildi. Diğeri ise Pudra Sahne: Burası da Eski Türbin Dairesinin olduğu bölge, tiyatro salonu ve fuaye amaçlı kullanıyor ve Bakanlığımız bu amaçla da belgelendirdi tesisi. Belgelendirildiği için belge tarihinden itibaren teşviklerden yararlanacak.

Şimdi belgeli tesislere sağlanan teşviklere geldiğimizde, birincisi gelir vergisi stopajı indirimi. Belgeli tesislerde çalıştırılacak işçilerin ücretleri üzerinden hesaplanan gelir vergisinin yatırım aşamasında 3 yılı aşmamak kaydıyla yüzde 50'si, işletme aşamasında ise 7 yılı aşmak kaydıyla % 25'i terkin edilebiliyor. Sigorta primi işveren payı indirimi ise yine bu tesislerde çalışan ki biz belgelere azami kaç personel çalıştıracağını yazıyoruz o personel sayısı kadar sigorta primleri, işveren paylarının yatırım aşamasında 3 yılı aşmamak üzere %50'si, işletme aşamasında da 7 yılı aşmamak üzere % 25'i oranındaki tutar Bakanlık bütçesinden SGK'ya aktarılıyor. Diğer destek enerji desteğidir. Bu elektrik ve doğalgaz tüketimi için geçerli. Faturalarda kayıtlı doğalgaz ile aktif elektrik enerjisi tüketim bedeli üzerinden 5 yıl süreyle % 20 oranında uygulanıyor. Yani faturalar yatırımcı tarafından ödeniyor, 6

aylık dönemler halinde faturalar bize iletiliyor ve bunların vergisiz hali üzerinde de % 20'si yatırımcıya geri ödeniyor. Su bedeli indirimi. Bunu direkt yörede uygulanan en düşük tarifeden ödeniyor. Yani, Bakanlığımızdan aldıkları belge ile su işletmesine gidiyorlar. Ankara'da ASKİ, oradan en düşük tarifeden yararlanabiliyorlar. Diğer bir teşvik unsuru, aslında bu Turizm Teşvik Kanununda da var. Yabancı uzman personel ve sanatçı çalıştırabilme. Bu kapsamda toplam personelin yüzde 10'unu aşmayacak şekilde yabancı personel çalıştırabiliyor. Bakanlık bu oranı % 20'ye çıkartma yetkisine sahiptir. Hafta sonu ve resmi tatillerde de faaliyette bulunabiliyor bu belgeli tesisler.

ZİYA TAŞKENT: Serkan Bey, güzel anlatıyorsunuz, zevkle izliyoruz ama 3 dakikada toparlamanı rica ediyorum. Bugün kötü kişi olacağımı biliyorum ama müfredatı da uygulamam gerekiyor, kusura bakmayın.

SERKAN YAŞDAĞ: Sponsorluk ise 5228 sayılı Kanun da geliyor. Gelir vergisi ve kurumlar vergisinde bazı değişiklikler yapılıyor. Kültürel faaliyetlere yatırımcılar tarafından sağlanan maddi sponsorluk faaliyetlerinde vergiden düşme imkânı tanınıyor % 100'e kadar. Bu kapsamda, Genel Müdürlüğümüz genelde kazı çalışmaları, müze ve ören yeri teşhir tanzim çalışmalarına destek belgesi düzenledi 128 adet. Ama Kanuna baktığınızda aslında birçok kültürel faaliyete sponsor olma imkanı tanıyor ama sadece genel müdürlük olarak bu başvurular oldu bize. Son olarak hem kanunda hem yönetmeliklerde teknik bilgiler olduğu için daha detaylı bilgi almak isteyenler için mevzuatları da yazdım. Teşekkür ediyorum dinlediğiniz için. Eğer sorunuz varsa cevaplayabilirim.

ZİYA TAŞKENT: Teşekkür ederiz. Belki birkaç dakika alabiliriz. Buyurunuz.

ESRA AYSUN: Merhaba Esra Aysun. British Council sanat direktörüyüm. Sorumu aslında alanında bir profesyonel ve eğitimci olarak sormak istiyorum. Öncelikle çok teşekkürler. Son 10 yıldır sanırım bu yasalar üzerinde konuşuyoruz ve toplantılara katılıyoruz, o yüzden sunumunuz çok değerli. Şöyle bir sorun var: Alanda birçok farklı sanatçı girişimleri ya da yeni tip yapılanmalar oluyor. Bu kanunlardan faydalanabilmek için belki Maliye Bakanlığıyla bir çalışma yürütüp eminim yapıyorsunuzdur genel bir sanat kurumu statüsü tanıyıp birebir başvuru ve bakanlık iletişimi olmadan, bunların sanat üretimi üzerinden ve topluma fayda sağlayan bir üretim üzerinden netleştirilmesi uygulanması mümkün olabilir mi? Özel tesisler vurgusunda bulundunuz aklıma direkt olarak tiyatrolar geldi. Genel olarak yaratıcı alanlara baktığınızda en çok tiyatro yapılanmasını görüyoruz fakat tiyatrolar inanılmaz bir gelir vergisi yükü altındalar. Eğlence sektörünün bir parçası olarak algılanıyorlar ama çok az seyirciyle prodüksiyon masraflarıyla eğlence sektörünün elde ettiği bilet gelirlerini elde etmeden ki eğlence sektörü de eminim vergilerden ayrıca şikayetçi olabilir ama topluma fayda kazandıracak bir şekilde üretimlerine devam ediyorlar. Bu iki Kanunda çok değerli bu teşvikler. Bunların daha çok yaygınlaşması, şimdi yaratıcı haplar var, yeni jenerasyon mekanlar ortaya çıkıyor. Bunların daha çok toplumla iletişime geçmesi için böyle bir uygulamayı ön görüyor musunuz? Araştırma ya da bu Kanunun uygulanmasını kolaylaştıracak çalışmalar yapılıyor mu? Bunu sormak istedim, çok teşekkürler.

SERKAN YAŞDAĞ: Şimdi 5225 sayılı Kanun şuanda tiyatroları, sinemaları belgelendirme teşviki imkân tanıyor. Ama maalesef Turizm Teşvik Kanunu gibi bizim 5225 sayılı Kanun çok tanınmıyor. O konuda belki Bakanlığın bir eksikliği var. Yatırımcılar çok ilgi göstermiyor. Özellikle taşınmaz mal tahsisinde şuanda birçok tiyatroya belgeleri verdik, bu teşviklerden yararlanıyorlar. Maliye Bakanlığı nezdinde çalışmalarımız şu yönde var: Şimdi yatırımcılardan teşviklerin süreli olması nedeniyle bu sürelerin uzatılması, teşviklerin artması gibi geri dönüşler oluyor. Ancak, Bakanlığın çalışmaları sonrasında maddi boyutu olduğu için Maliye Bakanlığı da şu aşamada tıkanıyor. Yani Bakanlık yatırımcının yanında düzenlemeler yapıyor ama Maliye Bakanlığında kalıyor düzenlemeler. Şu

aşamada bu durumdayız; ama 5225 sayılı Kanun şu anda birçok tesisi kapsıyor, o açıdan bir sıkıntı yok.

ZİYA TAŞKENT: Onu bir hatırlatın isterseniz, yani kimlerin başvuracağı slaytını ya da şifahen söyleyin.

ESRA AYSUN: İyi uygulamaların daha çok bilinirliğinin artması için. Çünkü örnekleriniz çok değerliydi ama mesela Beykoz Kundura çok büyük bir yatırım. Hani ben daha ufak girişimleri ve yapıları kastederek sormuştum onlarda muhakkak çok değerli. Sadece bir not. Muhakkak yoktur sadece böyle bir dava gerçekten dediğiniz gibi bilgi akışı eksikliği karşılıklı oluyor. Açılması çok değerli olacaktır.

SERKAN YAŞDAĞ: Bu sene içinde Grand Pera'yı belgelendirdik, Tarihi Emek Sineması'nın yanındaki diğer salonlarla. Kanun, aslında kapsamlı,

ÖZGÜL ÖZKAN YAVUZ: Evet, aslında burada çok geniş bir tarif var. Hatırladığım kadarıyla da bu özellikle böyle geniş tutulmuştu. Çünkü her kavramı Kanuna koyabilmek mümkün değil ama o kadar geniş yazılmıştı ki bu alanda üretim yapabilen, etkinlik, ürün yapıldığı, üretildiği veya sergilendiği mekânlar, kültürel, sanatsal alanlara yönelik özel araştırma, eğitim ve uygulama merkezi, yani kuluçkalara varana kadar. Yani tasarım kuluçkası bile başvurabilir buraya. Bence son derece geniş bir kavram, yani başvurusunda hiçbir engel yok. Küçük büyük içerik çok kapsayıcı; ama dediğiniz gibi belki farkındalıkta bir eksiklik var. Biz o nedenle bu sunumu buraya koyduk. Burada çok geniş bir yaklaşımımız var, biz bekliyoruz. Herkes başvuru yapabilir, yapmalı, büyük küçük ayrımımız yok ve çok kapsayıcı aslında. Sadece arkadaşlarımız örnek olarak büyükleri koymuşlar ama illa müze olsun, kütüphane olsun gibi bir yaklaşımımız yok. Tasarım merkezlerine zaten Ticaret Bakanlığımızın da destekleri var malumunuz. Ama her alan başvurabilir ve biz de bu alandaki çeşitliliği artırmayı isteriz aslında. Teşekkürler.

ZİYA TAŞKENT: Serkan Bey teşekkür ederiz.

SERKAN YAŞDAĞ: Ben teşekkür ederim, sağ olun.

M. ÖCAL OĞUZ: Serkan Bey'e soru olmasın belki ama isterse kendisi de katkı verebilir. Bir hususa dikkat çekmek istiyorum KİFAÇ açısından, hazır Bakanımız ve Bakanlığımızın pek çok birimi buradayken. Mesela Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğünün UNESCO Milli Komisyonu ile ortaklaşa yürüttüğü Somut Kültürel Miras İhtisas Komitesi var, işlerimiz gayet iyi yürüyor. 18 miras alanımız dünya miras listesinde, dolayısıyla 70'in üzerinde de geçici listede miras alanımız var. Hem buralar hem de Müzeler Genel Müdürlüğü tarafından kültür varlıkları tarafından tescil edilmiş yapıları kültürel içerik oluşturanlar tarafında olumlu ve nitelikli kullanılması durumunda sinemada, dizi filmde, çizgi filmde, el sanatlarında vesairede kullanılması durumunu tespit edebiliyor musunuz? Onlarla temas kuruyor musunuz? Ödüllendiriyor, teşvik ediyor veya Sinema Genel Müdürlüğü ile de bu anlamda da bağlantınız var mı? Yani onlarla, onları daha da cesaretlendirici sizin bilgi ve repertuar ağınızda bu kültürel içerikleri kültürlü, kültürel çeşitlik için kullanan kurumlarla yapılarla bir organik bağınız teşvik sisteminiz veya teşekkür sisteminiz bir sertifika, tören vesaire. Hani farkındalık yaratıcı bir uygulamanız var mı diye soracağım ama bilmiyorum cevap vermek ister misiniz?

SERKAN YAŞDAĞ: Bu konuda bir şeyimiz yok şu anda doğrusu.

ZİYA TAŞKENT: Öcal Hocanın sorduğu bu soru kayda geçti. Elbette günün birinde bir karşılık bulacaktır. Hatırlatma gereğini duyuyorum, çok hızlı geçiyoruz, slaytları yakalayamıyoruz falan demeyesiniz. Hem bu içerikleri paylaşacağız hem de zaten bahsettiğim o rehberde hepsi derli toplu bir

yerde olacak. Teşekkürler. Şimdi Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü'nden Taner Beyoğlu arkadaşımız TEDA çeviri, yayın ve devlet destekleri hakkında bilgilendirici bir sunum yapacak. Buyurun Taner Bey. Süreniz 10 dakika, yürüyüşte kaybettiğiniz 30 saniye dahil.

TANER BEYOĞLU: Sayın Bakan Yardımcım, Sayın Genel Müdürüm, Milli Komisyonumuzun Sayın Başkanı ve saygıdeğer konuklar. Oturum başkanımız Sayın Genel Müdürümüz süre konusunda çok hassas. Benim işim daha da zor, çünkü iki destekten bahsedeceğim ama çok detaya girmeden bu desteklerin hangi ihtiyaca binaen ortaya çıktığı ve hangi fonksiyonları üstlendiği ile ilgili kısaca bilgi vermeye çalışacağım, nasıl işim düştü? Şimdi TEDA'dan başlayacağım; ama biz yayıncılık sektörünü bir ekosistem olarak algılıyoruz ve yayıncılık sektörünün tüm bileşenleriyle, aktörleriyle birlikte iletişim ve etkileşim içinde ve birbirlerine itici güç oluşturacak şekilde kültürel üretime nasıl katkı verebileceği, bu üretimin nasıl arttırılabileceği üzerine daha çok kafa yormaya ve bu anlamda destek programlarımızı etkinleştirmeye çalışıyoruz. O noktada, EDES, Edebiyat Üretimini Destek Programı ve TEDA Türk Edebiyatının Dışa Açılımı, Çeviri ve Yayın Destek Programı birbirlerinin tamamlayıcısı olarak aslında kurgulandı. Kronolojik olarak ters başlamış olsalar da. Birincil amacımız ilk önce içeride ulusal alanda kültürel üretimi, edebiyat alanındaki, yayıncılık alanındaki kültürel üretimi zenginleştirmek ve çeşitlendirmek ve buradaki birikimimizi de TEDA Çeviri ve Yayın Destek Programı kapsamında yurtdışındaki okurlara ulaştırmak.

Şimdi bu noktada kronolojik olarak önce başlayan olduğu için TEDA'dan başlamak istiyorum. TEDA adından da anlaşılacağı gibi bir çeviri destek programıdır. Yurtdışından bu programa başvuran yabancı yayıncılara Türkçe eserlerin kendi dillerinde yayımlanması için çeviri, basım ve tanıtım desteği veriyoruz. Bu anlamda TEDA, hem sektörümüzün dışa açılımını desteklemekle birlikte, kültürel diplomasi ve kültürel iletişim alanında da çok ciddi bir araç olarak ülkemizin tanıtımına büyük katkılar sağlıyor. Başvuru için gerekli belgeler var, içinde telif haklarıyla ilgili olanların da olduğu. Bunlar detaylı olarak her türlü mecradan elde edilebilir, detayına girmiyorum. Değerlendirme kriterlerimizden en önemlisi edebi niteliğinin güçlü olması ve ülkemiz kültürel değerlerinin yurtdışında tanıtımı bakımından nitelikli eserler olması ve kaliteli bir çeviri ortaya çıkmış olmasıdır. Bu noktada da ders kitapları, sözlükler, dergiler gibi yayınlara destek vermiyoruz. Daha çok kurgu ürünleri ve kültür ve sanatımızın önemli konularını ön plana çıkartan eserlere destek veriyoruz. Destek başvurusu yapıldıktan sonra 7 kişiden bir değerlendirme kurulumuz var. 2 Bakanlık temsilcimiz ve sektörden aralarında yayıncıların, yazarların, editörlerin bulunduğu bir değerlendirme komisyonu tarafından değerlendirilir ve desteklenmesine karar verilen eserler duyurulduktan sonra bir sözleşme imzalanması suretiyle ödemeleri öncesinde, çalışma başlamadan yapılıyor. Bu ödemeler aktarıldıktan sonra yayıncı 2 yıl içinde kitabı yayımlamak zorunda ve otuzar kopyasını çeşitli sergilerde, tanıtım faaliyetlerinde ve arşivlerimizde kullanılmak üzere Bakanlığımıza iletmek durumundadır. Biz bu yayın gerçekleştikten sonra da 6 aylık periyotlarla öncesinde ve sonrasında yayınlanıp yayınlanmadığını, kaç adet yayınlandığını ve nasıl bir okur kitlesine eriştiğini analiz etmeye ve bundan sonraki desteklerimizi de bu çerçevede buradan aldığımız referansla şekillendirmeye çalışıyoruz. Bütün yıl bu destek programına başvuru yapılabilir; ama değerlendirme komisyonumuz iki defa toplandığı için her dönemin bir son teslim tarihi vardır. Onları da ekrandan görebilirsiniz. Şimdi TEDA'nın ne kadar etkili bir kültürel diplomasi ve kültürel tanıtım aracı olduğunu göstereceğim: 2 listeye dikkatle bakmanızı istiyorum. Bulgarca, Almanca, Arapça, Almanca, Arnavutça en fazla çevirinin yapıldığı dillerdir. Son dönemde Galiçyaca, İtalyanca ve Afrika dillerinde de gözle görülür bir artış var, bunları değerlendiriyoruz. Bu rakamlar TEDA'nın gücünü size gösterecektir. 77 ülkede 61 dilde çeviri için TEDA yayın desteği veriyoruz. Şimdiye kadar 2918 eser bu anlamda desteklendi ve 2300'den fazlası yayınlanarak okurlarıyla buluşturuldu.

Genel Müdürlüğümüz tarafından Bakanlığımız tarafından verilen diğer bir destekte edebiyat sektöründe üretimi güçlendirmek için yayıncılık sektöründe “edebiyat eserlerine destek” yani kısaca EDES diye andığımız destek projesidir. Bu proje kapsamında yazarlara, ilk eser olmak kaydıyla yayıncılar üzerinden bir destek veriyoruz. Yayıncılar başvurularını yaptıktan sonra destek almaya hak kazanırlarsa aldıkları desteğin yüzde 35'lik kısmını telif ücreti olarak yazarları ödemek durumundadır. Bu piyasa şartlarının çok üzerinde ve eser üretimini ciddi anlamda teşvik edecek bir oran olarak ön plana çıkıyor. Proje kapsamında verilen maddi desteğin yıllara göre dağılımını burada görebiliyoruz. 2018 yılından sonra bir azalma olduğu dikkatinizi çekecektir ama bu niceliksel bir azalmadır. Nitelikte çok ciddi bir yükselişe işaret ediyor. Çünkü 2018 yılında ilgili yönetmelikte değişiklik yapıldı. Daha önce doğrudan yazara ürün ortada yokken verdiğimiz bir destekken, yani ihtiyaca binaen yaptığımız etki analizleri sonucunda eser tamamen ortaya çıktıktan sonra yayıncılar üzerinden yazara verilen bir destek olarak kurgulandı ve bu anlamda 3 eserle bir tahdidimiz var, yayıncı en fazla üç eserle başvuru yapabiliyor bu dönemde. Buna bağlı olarak yayıncılar ellerindeki en güçlü tekstle, metinle bize gelmek durumunda kaldıklarından nitelik ciddi oranda artıyor. 2 milyon lira civarında da 2014 yılından beri bu anlamda bir destek sağlamışız. 2018 rakamlarının tamamen gerçekleşmesi nedeniyle onları buraya aldık. 2018 yılında 50 esere destek verdik ve 63770 adet kitap basıldı. Bunlardan 7000 adedi de Bakanlığımız tarafından İl Halk Kütüphanelerimizde ve diğer halk kütüphanelerimizde değerlendirilmek üzere yayıncılardan alındı. Yayıncılar 150 âdetini bize teslim etmek durumundalar. En az 1000 tane basılma şartı var ve bu 50 eserden oluşan satış hacmi ise 991350 TL'dir. Düz bir mantıkla baktığınız zaman 400000 liralık bir desteğin 991000 liraya dönüştüğünü görüyoruz ama çarpan etkisinin çok fazla olduğunu biliyoruz. Çarpan etkisini ortaya çıkarmak için son dönemde bir etki değerlendirme analizini bir yazılım üzerinden yapmaya karar verdik, o da şunu ortaya çıkartacak. Mutlaka bu destekler aynı kitabın ikinci, üçüncü, belki de dördüncü baskısının kısa sürede yapılmasına neden oluyor ya da ilk defa bu kapsamda destek alan bir yazar, aynı yayınevi ya da başka bir yayını üzerinden ikinci, üçüncü ya da dördüncü başlığını yayına sokmuş olabiliyor. Bunlar, bu programın sektöre yarattığı katma değerleridir. E-başvuru süreci ve şartları dediğim gibi programın internet sitesi üzerinden kolayca bilgi edinebileceğiniz konular ve teşekkür ediyorum.

ZİYA TAŞKENT: Taner Bey teşekkürler, Genel Müdürlüğünüzün markalaşmış iki ürününü anlattınız. Aramızda ilim-edebiyatçılar var, herhalde katkıları olacaktır diye tahmin ediyorum. Buyurunuz. Ya da her şeyi o kadar net ve berrak anlattınız ki soruya mahal bırakmadınız.

TANER BEYOĞLU: Madem zamanım kaldı, ben bir not ekleyeyim. Düşünün, hakikaten biz bunu bir kültürel diploması ve kültürel aktarım aracı olarak TEDA'yı, her ne kadar sektöre maddi olarak bir katkıda bulunuyor olsa da asıl etkisinin burada olduğunu düşünüyoruz. Çünkü bizim verdiğimiz desteğin yerel dillere kadar Hindistan'da Hintçe, Bengalce, Malalayan, Marathi dili gibi dillere ne kadar nüfuz ettiğini, Türkçenin yazı dili birikiminin bu yerlere kadar ulaştığını ki bu bahsettiğim dillerin arasında 60-70 milyon kişi tarafından konuşulanlar da var. Bu proje sayesinde görmüş oluyoruz. Bu anlamda da fikirlere ve yeni katkılara her zaman açığız. Teşekkürler.

ZİYA TAŞKENT: Çok teşekkür ederiz. Şimdi Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğünden Levent Aydın arkadaşımız özel tiyatrolara sağlanan destekleri anlatacak. Taner Bey'in kullanmadığı sürenin size ekleneceğini düşünüyorsanız yanılıyorsunuz, öyle bir şey olmayacak. 10 dakikanıza başlayınız buyurun

LEVENT AYDIN: Tabii ki. Sayın Bakan Yardımcım, Sayın Genel Müdürüm, değerli katılımcılar öncelikle hepinizi saygılarımla selamlıyorum. Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü olarak biz, özel tiyatroların bir sanat sezonunda gerçekleştirecekleri projelere yönelik maddi destek sağlıyoruz. Bu yılda bir defa yapılmaktadır ve başvuru süreci 15 Temmuz-15 Ağustos arasında gerçekleşmektedir.

Yönetmeliğimiz geçen yıl yenilendi; ama özel tiyatrolara yapılan destekler ilk olarak 1982 yılında başladı, o yıldan beri de devam etmektedir. Geçtiğimiz yıl mevzuat değişikliği yapıldı, aynı mevzuatla bu yılda devam ediyoruz. Özel tiyatrolara başvuruları online olarak kabul ediyoruz. www.ozeltiyatrolar.kultur.gov.tr adresinde başvuruya ilişkin bilgi ve belgelere erişebilirsiniz. Vakti doğru kullanmak adına bu ayrıntılara girmek istemiyorum. Başvuruyu 4 farklı kategoride kabul ediyoruz: Profesyonel, yine profesyonel içerisinde çocuk oyunu sunan tiyatrolar, amatör ve geleneksel. Profesyonel ve amatör ayrımı sanatsal bir ayrım değildir. Belgeye dayalı bir ayrımdır. Profesyonel tiyatrolar, 6102 sayılı Ticaret Kanununa göre tacir sıfatı taşıyan, yani daha anlaşılır bir deyimle ticaret odasına kayıtlı tüzel kişiliklerin başvurabileceği bir kategoridir. Bunun dışında kalan dernekler, vakıflar ve gerçek kişiler amatör tiyatrolar kategorisinde başvuru yapabilmektedir.

Geleneksel tiyatrolar kategorisinde adından da anlaşılacağı gibi başta hayali Karagöz-Hacivat, Oynatıcıları, Meddah ve Kukla oynatıcıları olmak üzere geleneksel alanda hizmet veren arkadaşlarımızın başvurabileceği bir kategoridir. Her yıl başvuruları biraz önce söylediğim gibi 15 Temmuz-15 Ağustos tarihleri arasında kabul ediyoruz. Başvurularımız önce belgelerin tam olup olmadığı açısından incelenmekte, eğer bir eksiklik yoksa bir değerlendirme komisyonuna sunulmaktadır. Değerlendirme Komisyonu, Bakanlığımızdan ilgili Bakan Yardımcımızın başkanlığında oluşturulmakta, Devlet Tiyatroları Genel Müdürü, Güzel Sanatlar Genel Müdürü, Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü'nden belirlenecek bir temsilci ile birlikte tiyatro alanından 3 temsilci bu Değerlendirme Komisyonu'nda yer almaktadır. Değerlendirme Komisyonu'nun yaptığı değerlendirmeler sonucunda ilgili özel tiyatrolara yine online olarak mail yoluyla tebligat yapılmakta, bir protokol imzalanıp daha sonra hak ettikleri yardım banka hesabı aracılığıyla kendilerine gönderilmektedir.

Yardım alan tiyatroların birtakım yükümlülükleri vardır. Profesyonel kategoride yardım alan tiyatrolar sanat sezonu içerisinde 20, amatör ve geleneksel kategoride destek alan tiyatrolar ise sanat sezonu içerisinde en az başvuru yaptıkları oyunu sergilemekle yükümlüdürler. Bu yükümlülüklerine sergilemeyi yapacakları yerdeki il kültür turizm müdürlüklerine oyunun tarih, yer, saat bilgilerini vererek izlenmesini sağlamaktadır. Salon sahibinden veya il kültür müdürlüğünden alacağı tutanaklar aldığı yardım tutarındaki faturalarla yılsonunda ilgili İl Kültür Müdürlüğü'ne dosyasını teslim etmektedir. Çok hızlı gittim sanırım slaytlar benden bayağı geride kaldı. İlgili mevzuat gereği yapılan başvurularda profesyonel tiyatrolar için özür diyorum, tüm kategoriler için Bakanlığa sunulan maliyetin %50'ine kadar yardım yapılabilmektedir. Bunu şurada açıkça ifade etmem gerekir ki, yaptığımız desteklerin bir özel tiyatronun, bir oyunun, prodüksiyonun tamamını karşılamak gibi bir iddiası yoktur. Bu, o projenin gerçekleşmesi, hayata geçirilmesi için verilen bir destektir.

2002 yılından itibaren yapılan destekleri bu tabloda görüyorsunuz. Hem destek yapılan tiyatro ve proje sayısı olarak hem de toplam destek miktarı olarak 2002 yılından buyana kat edilen mesafe oldukça fazladır. Toplam destek miktarının da 850.000 liradan 6.102.000 liraya çıkan bir ödenek söz konusu ki 7 kattan fazla bir artışı ifade etmektedir. Bu yine yardım yapılan, projesine destek verilen tiyatro sayısında da 60'tan 256'ya çıkan bir rakamı görüyorsunuz, bu da yaklaşık 4 katın üzerinde bir rakamı ifade etmektedir.

Destek alan özel tiyatroların yükümlülüklerine az önce biraz değindim. Bir destek almanız durumunda tarafınıza gönderilen protokol ve protokolün ekinde çok ayrıntılı bir şekilde tiyatrolara yükümlülüklerini nasıl yerine getirecekleri anlatılmaktadır. Destek alan tiyatroların mücbir sebeplerle oyunu bir sanat sezonu erteleme talebi olabiliyor. Başvuru yapıldıktan sonra başvuruların son tarihi 15 Ağustos'tur. 15 Ağustos'tan sonra projeniz ile ilgili herhangi bir değişiklik veya başvuru belgelerinde bir değişiklik yapma şansı yoktur. Ancak bazı özel tiyatrolar henüz sanat sezonu başlamamış olması

sebebiyle seçtikleri oyunu provalar aşamasında veya başka bir aşamada adında değişiklik yapma isteği olabiliyor. Bu talebi bize ilettikleri takdirde bir onayla uygun görülerek özel tiyatrolara böyle bir hak sağlanabiliyor. Herhangi bir nedenle projesini gerçekleştiremeyen tiyatro, bunu yasal yollardan kanun bize hükmettiği şekilde yasal bir faiz ile birlikte Bakanlığımıza iade edip yine bu yükümlülüklerinden vazgeçmiş oluyor. Beni dinlediğiniz için çok teşekkür ederim, çok sağ olunuz.

ZİYA TAŞKENT: Teşekkürler Levent Bey, kürsü deneyiminizi kullanarak yaptığınız güzel sunum için. Bu noktada katkılarımız varsa alalım.

UĞUR AKÇA: Merhaba, Uğur Akça ben, Mizahi Sanat'tan. Ben de bir tiyatro ve sinema konusunda içerik üreticisiyim. Bu sene Bakanlığımızdan da bir oyunum için destek aldım; fakat benim gibi mesela küçük ölçekli yapımcılar için şöyle bir şey oluyor mu? Biz mesela kendi üretimlerimizde salon bulmakta zorlanıyoruz, çalışırken salon bulmakta zorlanıyoruz. Salonların kiralari bizim gibiler için yüksek oluyor, yerel yönetimlere başvuruyoruz. Bilmiyorum burada yerel yönetimlerden temsilciler de var mı? Ama mesela yerel yönetimler genellikle bizim için kültür salonlarını açmıyorlar. Bazısına soruyoruz mesela bir tanesi diyor ki işte biz sadece size değil hiç kimseye vermiyoruz. Bütün bir yaz boyunca bu salonlar orada yatıyor, biz de içerik üretiyoruz ve oyuncularımızın da çalışması gerekiyor. Acaba şuan mesela Esenler Belediyesi Sayın Tevfik Göksu Başkan bize teveccühte bulundu, kendi insiyatifi ile mekânı verdi ve biz orada çalışıyoruz. Ama acaba hani bunun böyle bir Bakanlığımızla ilgili yerel yönetimlerle bir çalışma, benim gibi imkân arayan yapımcılar için bir protokol imzalama, bir imkan yaratma gibi bir durum olabiliyor mu? Öğrenebilirim çok mutlu olurum, teşekkür ederim.

LEVENT AYDIN: Çok teşekkür ederim. Bu oldukça güzel bir dilek ve temenni. Benzer dilek ve temennileri daha önce de aldık. Bu konuda evet bir çalışma yapmak istiyoruz. Yaptığımız, yürüttüğümüz bazı çalışmalar var fakat yerel yönetimlerle ilgili bazı konularda takdir hakkı bizde olmadığı için çalışmamız şuan daha dar kapsamlı devam ediyor. Bunu inşallah ileride daha da genişleteceğiz. Bu salon problemi sadece özel sektörün değil, aynı zamanda kamunun da bir problemidir, bunu da açıkça ifade edebilirim. Çünkü biz de zaman zaman etkinliklerimizi gerçekleştirmekte, en azından kendi çalıştığım kurum Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü olarak bunu ifade edebilirim. Biz de yerel yönetimlerden salonla ilgili destek almaya çalışan bir kurumuz tıpkı sizin gibi. Burada sizinle ortak bir derdi paylaşıyoruz, bunu daha kapsamlı bir hale getirme yönünde bir çalışmayı yürüteceğiz. Bu bir fikir olarak belirlenmiş geçtiğimiz seneden bu yana devam etmekte olan bir husus; ama dediğim gibi özellikle belediyelerde, yerel yönetimlerde ve bazı takdir haklarında bizim de müdahalemiz sınırlı oluyor. Çok teşekkür ederim.

UĞUR AKÇA: Teşekkür ederim.

LEVENT AYDIN: Sayın genel müdürüm, buyurunuz. Lütfen buyurun, soru yok zannettim.

EMİN TAŞDEMİR: Emin Taşdemir Tiyatro Teğet'ten. Karagöz sanatçıları olarak aldığımız miktarın çok düşük olduğunu düşünüyorum. Muhtemelen sizde öyle düşünüyorsunuzdur? Bunda bir iyileştirme, bir düzeltme olacak mı ilerleyen zamanlarda? Bir de Genç-Des vardı 2 yıl önce, bize gerçekten destek olan ve çok güzel projeler ürettiğimiz bir programdı. Tekrar geri gelecek mi? Çünkü biz eğitime çok önem veriyoruz; özellikle Karagöz sanatında ve ortaoyunu gibi geleneksel sanatların yaşatılması için eğitim çok önemli ve bunu Genç-Des'de başarabiliyorduk. Tekrar bunun gibi projeler gerçekleşecek mi acaba? Teşekkür ederim.

LEVENT AYDIN: Ben teşekkür ediyorum. Evet, verdiğimiz desteklerin ödenek olarak arzu ettiğinizin çok çok altında olduğu bizimde kabul ettiğimiz bir durum. Bunu biraz önce gösterdiğim tabloda da görmüşsünüzdür. Mümkün olduğu kadar her yıl artırmaya çalışıyoruz, hatta bu yıl verilen

desteklerde de proje bazındaki desteklere bakarsanız en düşük yüzde 10- 15 civarında bir önceki seneye göre almış olduğunuz destekler de bir artış olduğunu fark edeceksiniz. Bunu daha da fazla artırmak evet arzumuz ancak bu sadece tek bileşenli bir konu değil. Sadece bizim arzu ve isteğimizle yerine gelen bir husus değil. Maliye Bakanlığı başta olmak üzere birçok bileşeni olan bir durumdur. Her yıl bu konuda emin olun sizden çok daha fazla arzulu ve talepkarız. Bu konuda içinizi rahat tutun lütfen. Genç-Des konusundaki sorunuza da cevap vermeye çalışayım haddimi ve yetkimi aşmadan. Başbakanlığımız tarafından yapılmıştı Genç-Des projesi, ilgili bakanlıklar yürütücüsü oldu. Geçtiğimiz sene uygulanamadı çünkü bununla ilgili bir bütçe kalemi de yoktu ve biliyorsunuz yeni bir yapılanma cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi içerisindeyiz. Önümüzdeki yıllarda tekrar benzer uygulamaların getirilmesi söz konusu olacak ama şuan için Genç-Des'in bu sene devamıyla ilgili bir husus yok.

BARBAROS ERGÜN: Herkese merhaba, Tiyatro Park Genel Sanat Yönetmeni Barbaros Ergün benim ismim. Benim de aslında az önce Beyefendinin söylediğine ilişkin bir tavsiyem olacak ve arkasından küçük bir de önerim olacak. Şimdi birçok kolejün kültür merkezlerine binaen çok daha iyi şartlara hâkim olan salonları var. Belki bu anlamda Milli Eğitim Bakanlığı ile ortak bir çalışma yapılarak bu konuda bizlere destek verilebilir. Çünkü biliyorsunuz ki yazın salonlar boş duruyor ve her ilçede en az 20-30'a yakın kolej mevcut. Bu anlamda belki destek olunabilir. Diğer bir sorum da şu olacak: Geçtiğimiz dönemlerde bize verilen bu desteklerin dosyalarını hazırlamak ve daha sonra dosyaların toparlanmasıyla ilgili eğitimler verildiğini duymuştum, bu yıl ben dördüncü kez başvurduğum ve 4. kez destek alıyoruz ve bu bizim için gerçekten çok değerli. Eğer olmazsa kültür ve sanat adına tiyatro üretmek çok çok zorlaştı ülkemizde. Bu anlamda da ben yeniden böyle dosyalarla ilgili, dosya tanımıyla ilgili bizlere eğitim verilirse çok memnun oluruz. Çünkü gerçekten o dosyaları oluştururken buradaki Bakanlık temsilcilerine en az 4-5 kere gidip gelmemiz gerekebiliyor, ufak tefek detaylar gözden kaçmış olabiliyor. Ben teşekkür ediyorum tekrar.

ÖZGÜL ÖZKAN YAVUZ: Kültür ve Turizm Bakanlığı olarak YÖK ile yeni bir protokol imzaladık, üniversite kampüslerimizin de çok güzel mekânları, iyi salonları var, teknolojileri de iyi. Oralara başta devlet tiyatroları olmak üzere kendi kültür kurumlarımızı götürebilmek için şöyle bir alanı açmaya çalışıyoruz: Üniversitelerin, belediyelerin veya milli eğitime bağlı okulların salonları çok fazla. Biz de başta kendi kurumlarımız olmak üzere salon arayışı içerisindeyiz. Türkiye'de toplamda 80 tane Kültür Merkezimiz var ama elbette yetmiyor. Bütün hem bize bağlı yerlerin hem de diğer bütün kurumlara bağlı yerlerin başta bizim kültür kurumlarımız olmak üzere bütün kültür sanat üreticisi, içerik üretebilen kurumlara, şirketlere açılabilmesi için bir zihniyet değişikliği olması için biz bakanlık olarak mücadele ediyoruz. Politikaları değiştirmeleri konusunda elbette ki bizim girişimlerimiz diğer kurumlar nezdinde bir tavsiye niteliğindedir. Belediyelerimize de bu sene özellikle bizden destek alan tiyatrolara salon imkânı yaratmaları konusunda telkinlerde bulunuyoruz; fakat bunun için merkezi bir sistem kurulması, bunların hepsinin Kültür Bakanlığı'nın yönetimine verilmesi, bütün taleplerin böyle tek bir merkezîyetçi sistem tarafından yönetilmesi tabii ki mümkün değildir. Kültür sanat alanında bunu talep etmek aslında çokta paradoksal olur. O yüzden biz bu bahsettiğiniz kurumların hepsine telkinde bulunuyoruz, tavsiye de bulunuyoruz ve farklı bir iş yapış şeklini kabul etmeleri ve onların da alışkanlıklarını değiştirmeye çalışıyoruz. Bu kapsamda sizin kendi girişimlerinizi ve kendi başvurularınızı yapmanız gerekiyor. Türkiye'deki bütün kültür salonlarının tek bir elden yönetilmesi mümkün değil, gerekte yok böyle bir şeye. Ama bu konuda sizinle hemfikiriz, biz de o mekânların sizler için de kullanımına açılmasını için uğraşıyoruz. Ancak; bireysel anlamda başvurularınızı kendinizin yapıp takip etmesi gerekiyor. Bizim kamu olarak yapabileceğimiz bu. Eğitim konusunda Levent Bey siz cevap verirsiniz.

LEVENT AYDIN: Yönetmelikte ve protokolde yapılan bazı değişikliklerden sonra biz iki sene üst üste İstanbul'da ve diğer merkezlerde destek alan özel tiyatroların temsilcilerini toplayarak bir toplantı gerçekleştirip dosyalama ile ilgili arkadaşlara bilgiler verdik ve sorularını cevapladık. Evet, haklısınız; bu eğitimleri son dört yıldır yapmıyoruz. Son 4 yıldır çok ayrıntılı bir şekilde protokol ve eklerini hazırlıyoruz, sizi sadece biraz okumaya teşvik etmeye çalışıyoruz o kadar. Aslında çok karmaşık değil çok rahatlıkla içinden çıkılabilir. Efendim, bir on saniyem daha var mı? Ben o zaman salona bir soru sormak istiyorum müsaadenizle. Geçtiğimiz hafta veya son iki hafta içerisinde tiyatroya giden var mı, lütfen el kaldırabilir mi? Çok teşekkür ediyorum, sağ olunuz.

ZİYA TAŞKENT: Bu istatistiki veriyi bizim bahsettiğim web tabanlı platforma girersiniz artık, teşekkürler. Öğleden önceki oturumun son sunumu için Radyo ve Televizyon Üst Kurulu Başkanlığı'nda Beyza Günaydın Hanım'ı kürsüye davet ediyorsunuz. Buyurunuz.

BEYZA GÜNAYDIN: İyi günler, kıymetli Bakanım, Genel Müdürüm, değerli hocalarım ve UNESCO Türkiye Milli Komisyon Başkanı ve değerli katılımcılar hoş geldiniz diyorum. Hızlıca sunumuma geçiyorum, 10 dakikam var galiba. Radyo ve Televizyon Üst Kurulu İzleme ve Değerlendirme Dairesi Başkanlığı'nda üst kurul uzmanı olarak çalışıyorum ve burada Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlı birimlerin anlattığı teşvikler içerisinde yer alan Aile ve Çocuk Dostu Yapım ve Dizilerin teşvik edilmesiyle ilgili çok kısa bilgiler vereceğim. Öncelikle bu bir KHK ile bizim Kanunumuza girmiş bir maddedir. Henüz verilmedi, 2020 yılında verilmesi planlanıyor. Kanunumuzun 37 nci maddesinin birinci fıkrasının y bendine eklendi, tam olarak kanun metnini izninizle okuyorum: Yayın hizmetlerinde ailenin ve çocukların korunması ilkesini gözeterek, ailenin bütünlüğü ve sürekliliği ile çocuk ve gençlere fiziksel, zihinsel, ahlaki gelişimlerini destekleyecek terlik teki aile ve çocuk dostu yapım ve dizileri Üst Kurulca bir önceki yılda uygulanan idari para cezalarının %20'sini geçmeyecek şekilde Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ile birlikte belirlenecek usul ve esaslara göre teşvik etmek. Asıl maddemiz budur. Burada iki paydaş var: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ve RTÜK. RTÜK'ten başkanların ve uzmanların katıldığı, aynı şekilde Aile Bakanlığı'ndan yöneticilerin ve uzmanların katıldığı yaklaşık 30 kişilik bir komisyon bu yönetmelik ile ilgili neredeyse bir yıl boyunca çalıştı, sonucunda 2017 yılı 8 Mayıs tarihinde Resmi Gazetede yayınlandı.

Bundan sonra bu yönetmelikle ilgili olarak neler olacak kısaca bahsedeceğim size. İlk önce Üst Kurulun bununla ilgili duyuruya çıkması lazım, 2020 yılında verilecek bir ödül için 2019 yılını değerlendirme yılımız olarak kabul ediyoruz. Üst Kurul bununla ilgili duyuruya çıktıktan sonra yayıncı kuruluşlardan başvuru gelmesi gerekiyor. Yayıncı kuruluşlardan gelen başvuruyu ilk önce bizim alt komisyonumuz değerlendirecek, buradaki değerlendirme içerik değerlendirmesi değil, tamamen tasnif üzerine bir değerlendirmedir. Daha sonra asıl işi yapacak kişilerin yer aldığı Seçici Kurul'da görüşülecek ve daha sonra hangi kategoride kime verilecek, tek bir yapıma mı verilecek, bütün kategorilerde birer yapıma mı verilecek, bunların tamamı Seçici Kurulun karar vereceği durumlardır. Daha sonra da teşvik ödülü verilecek.

Alt komisyonda 5 kişi RTÜK'ten 5 kişi Aile Bakanlığı'ndan olmak üzere toplam 10 kişi yer alacaktır. Seçici Kurul'da en az ikisi üst kurulda yönetici olmak şartıyla ve akademisyenler, medya profesyonelleri, bilim ve sanat alanında uzman toplam 8 kişi bulunacaktır. Asıl işi yapacak ekip burasıdır. Sekretarya işlerini de Radyo Televizyon Üst Kurulu Üst Kurulunun görevlendireceği bir daire yürütecektir.

Ödül kategorilerimiz nedir? Ödül kategorilerimiz dizi, film, haber, belgesel, çocuk programı, spor programı, yarışmalar, güncel yapımlar. Her senenin her değerlendirme döneminin duyurusu ayrı

olacak ve her duyuruda diğer yapım yazabilir yazmayabilir, şu an duyuruya çıkmadığımız için kesin bir şey söyleyemiyorum; çünkü süreç devam ediyor.

Peki, bu teşvik edilenler Seçici Kurul tarafından neye göre seçilecek? Yanlış hatırlamıyorsam T maddesine kadar 24 tane ilke var. İlk önce bizim Kanunumuza göre 6112 sayılı Kanunun 8 maddesinde yer alan yayın ilkelerine öncelikle uyması gerekiyor. Ona ek olarak ben birkaç tanesini seçtim, izninizle seçtiklerimi okuyacağım; bakmak isteyen yönetmelikten ayrıntısına bakabilir. Teşvik edilecek yapımda fiziksel, sosyal ve kültürel farklılıklara saygı gösterilmesi gerekiyor. Aile bütünlüğünün korunmasını hedeflemesi gerekiyor. Kadının saygınlığını, değerini, haklarını ön plana çıkaracak unsurlara yer verecek, gereksiz ve aşırı tüketimin zararları konusunda aileyi bilinçlendiren bir yapım olabilir, doğayı ve hayvanları koruma bilincinin kazandırdığı bir yapım olabilir. Medya içeriklerini analiz edebilen, bilinçli medya kullanıcısı olmanın önemli olduğunun vurgulandığı bir yapım olabilir. Çocuklara ve gençlere doğru bilgi edinme yollarının gösterildiği; çocukların bilimsel, sanatsal, kültürel ve sportif faaliyetlere yönlendirildiği bir yapım olabilir. Engellilik ve yaşlılığa ilişkin negatif algıların önlenmesi: Engellilik ve yaşlılıkla ilgili negatif algılar var mı demeyin, yayınlarda negatif olmasa bile komedi üstünden engelliler ve yaşlılar sadece bir komedi malzemesiymiş gibi sunuluyor. Rahatsız edici bir şey, burada daha farklı bir algıyla hareket eden bir yapı mesela bu ödüle aday olabilir ve Türkçe'nin doğru güzel anlaşılır şekilde kullanılması. Bunlar benim seçtiklerim. Toplamda 24 tane ilke var, ayrıntılara bakmak isterseniz yönetmelikte var. Daha önce biz RTÜK olarak Türkçenin doğru güzel anlaşılır şekilde kullanıldığı yapımlara ödül verdik; ancak burada ilk kez nakdi bir ödül verme durumu söz konusu. Daha önce verilenler prestijli ödüllerdi, tabii ki bunun da prestij yönü var ama ilk defa bir ceza değil de para ödülü vermesi iyi olacak diye düşünüldü. Kısa kısa hususlar var, onları hızlıca geçiyorum. Yapım ve dizi değerlendirme dönemi içerisinde ancak bir kategoride bir yapım bir kategoride ödül alabilir. Değerlendirme dönemi içerisinde Üst Kurul tarafından uyarı dahil sadece idari para cezası ya da program durdurma, yayın durdurma değil uyarı da bunun içinde uyarı dahil herhangi bir idari yaptırım uygulanmaması gerekiyor. Ödüller Üst Kurul ve Aile Bakanlığınca uygun görülecek yer, zaman ve usulde sahiplerine verilebilir. Aile Çocuk Dostu Yapım unvanını alan yapım tekrar yayınlanıyorsa bir logo hazırlanıyor ve bu logoyu yapımın başında veya sonunda kullanabilir. Aile çocuk dostu yapımdır logosu başında yine çıkarken aynı şekilde sonunda bunu kullanabilir, teşekkür ederim.

ZİYA TAŞKENT: Beyza Hanım, teşekkür ederim.

BEYZA GÜNAYDIN: Soru varsa cevaplayabilirim.

İSMAİL TEKTEN: İsmail Tekten, Ders ve Kültür Kitapları Meslek Birliği'nden. Ben biraz önce sorduğum soruyu tekrar sormak istiyorum. Ben bir eğitimci olarak bütün televizyonlardaki mademki RTÜK'sünüz bunlara niye müdahale etmiyorsunuz ve haberlerin tamamı hırsız hırsız öldüren, birbirlerini öldüren, sokakta çeteleşmiş görüntülerden başka haber izleyemiyoruz. Özellikle de çocuklarımız var, 18 milyon öğrencimiz var. Bu kadar böyle aleni, silahlarla televizyonlardan yapılan dizilere biraz önce Sinema Genel Müdürlüğü'nün yetkisi yoktu, sizin de mi yok?

BEYZA GÜNAYDIN: Bizim yetkimiz var tabii ki, bununla ilgili bir şeyler yapılıyor zaten. Ben İzleme Değerlendirme Dairesi'ndeyim, yani yayınları denetleyen birimdeyim. Rapor hazırlıyoruz, düzenliyoruz. Bunlar hemen bir günde raporu yazdım, ertesi gün görüşülüp süreç oluyor diye bir şey yok. Rapor yazılıyor, Daire Başkanımıza gidiyor, Daire Başkanımızdan Üst Kurula çıkıyor. Üst Kurul'da biliyorsunuz 9 kişi var, Meclis'teki her partinin temsilcisi var. Üst Kurul'da hepsinin ortak bir karar alması gerekiyor. Yayınların uyarı ya da müeyyide alması için hepsinin ortak bir karar alması her zaman mümkün olmuyor ve süreç çok uzuyor. Bir de şöyle bir şey var. Çoğunlukla da bizim

yazdığımız raporlar evet üst kurulda çıkıyor, cezası da çıkıyor diyelim. Yürütmeyi durdurma alabiliyor, mahkemeye veriliyor ve süreç tekrar uzuyor. Bunun dışında kanallar veya yapımcılar diyeceğim artık, zaten onu göze alarak yaptıkları için bizim verdiğimiz uyarı, idari para cezası, yayın durdurma nasıl diyeyim onların yayın politikasını değiştirmeye yetmiyor, onlar onu zaten göze alarak yapıyorlar.

İSMAİL TEKTEN: Toplum seviyor demek ki silahları.

BEYZA GÜNAYDIN: Bilemeyeceğim, yorum yapamayacağım, sosyologların işi. Dediğim gibi süreçler var RTÜK'te. Bununla ilgili gerçekten çok fazla şey yapıyor ama bir sonuç alınamaması ilginç oluyor gerçekten.

ZİYA TAŞKENT: Teşekkürler. Yusuf Bey, siz bir şey soracaksınız ya da söyleyeceksiniz, buyurun.

YUSUF GÜRSOY: Sormaktan kastım ikinci sefer olunca müdahale etmek durumundayım. Bu arada Yusuf Gürsoy RATEM Başkanıyım. Sinema Genel Müdürlüğü adına sunum yapan arkadaşımız Türkiye'de üretilen televizyon yapım ve dizilerinin dünyada ikinci sırada olduğunu ifade etti. Maalesef bu sırayı kaybediyoruz, bu tür anlayışların da içinde olduğu bir değerlendirme yüzünden. Televizyonlar hiçbir zaman ve hiçbir koşulda kişiye özel yayın üretmezler. Toplumun genel karakteristik özelliği, demografik yapısı, biraz da talebe göre bunlar oluşturulur ve biz 600'e yakın televizyon kanalıyla dünyada ilk sıradayız mecra bakımından. Dolayısıyla içeriklerimizi yönelik olarak elbette bir takım değerlendirmeler, eleştiriler olabilir ancak bunun ders kitapları, yapım ve yayımıyla ilgili bir meslek birliğinden gelmesi gerçekten anlaşılır değil. Çünkü gerek sinema gerekse televizyon yayınları iradeye bağlı, kişiye bağlı olarak değerlendirilebilir, sonlandırılabilir. Uygun bulmadığımız içeriklerden uzaklaşabiliriz ya da çocuklarımızı uzaklaştırabiliriz, eğer bizim için uygun değilse. Türkiye çok büyük bir coğrafi yapıya, büyük bir duruşa sahip. Doğusuyla batısıyla güney ya da kuzeyiyle çok farklı kültürleri, kültürel anlayışları, davranış biçimlerini, kalıplarını, tüketim alışkanlıklarını da barındırır. Yani bir başka yerde olağan, normal bulunan bir durum, bir davranış biçimi bir başka yer de eleştirilebilir. Dolayısıyla televizyon içeriklerinin bu kadar otosansürü de aşıyorum böyle bir toplumda, kültür endüstrilerinin tartışıldığı toplumda bu biçimde ele alınmasını doğru bulmuyoruz. Neden biz dünyada ikinci sıradaki yerimizi kaybederken zannediyorum önümüzdeki günlerde Bakanlığımız açıklamada bulunacak: Geçtiğimiz yıl 140-150 ülkeye ihracat yaptığımızı, 350 milyon dolar ihracat geliri elde ettiğimizi ifade ediyorken, bu sene bunun yarısına doğru gidiyoruz. Bunu kullanamadıktan yani ihracatta bir kaldıraç güç olarak da kullanamadık, zira bizim ürün yerleştirme diye bir yaklaşımımız var. Amerika Birleşik Devletleri'nin İkinci Dünya Savaşından önce 29-30 krizini atlattığı yöntem bizim önümüze gelmiştir altın kutuda. Yani biz yaklaşık 150 milyar dolar ihracatımızı televizyon yayın içerikleriyle dünyanın her tarafına ulaştırabileceken bunu kullanamadık, şimdi bu anlayışla daha da geriliyoruz. Dolayısıyla bu tür sansürcü yaklaşımı doğru bulmuyoruz, bundan uzaklaşmamız lazım. Yalnızca bir kültür endüstrisi olarak değil elbette toplumun genel yaklaşımları ve genel ifade biçimlerini değiştirme, dönüştürmede işlevi olduğumuzu biliyoruz. Bununla ilgili gelen eleştirilere elbette katılırız, bunu değerlendiririz ama bu yaklaşımları onaylamıyoruz.

ZİYA TAŞKENT: Teşekkürler Yusuf Bey, siz hem RATEM Başkanı hem de KİFAÇ üyesi olarak çift süre kullandınız onu da kayda geçtim.

İSMAİL TEKTEN: Bir cümle cevap verebilir miyim?

ZİYA TAŞKENT: Polemiğe çevirmek istemiyorum.

İSMAİL TEKTEN: Hayır polemik değil. Maksat burada para ise evet siz haklısınız. Ama ben burada kültür olduğunu düşünüyorum. Ders kitabı üreticisi olarak da söylediğimin doğru olduğunu söylüyorum.

ZİYA TAŞKENT: Teşekkür ederiz, fikirler ifade edildi, hocam sizin bir elzem katkınız olacak, öyle anladım.

M. ÖCAL OĞUZ: Katkının elzem olduğunu sayın genel müdür söylediğine göre sürenin de sınırlı olduğunu söyledi. Maksat hasıl oldu diye düşünerek vazgeçiyorum.

ZİYA TAŞKENT: Teşekkürler efendim, günü yarılalık şimdi öğlen yemeğine çıkacağız. Çok teşekkürler Beyza Hanım. Çıkacağız derken gerçek anlamda çıkacağız, 20. kat ya da R katında yemek var. Bana lokmayı boğazımıza dizdiniz demeyesiniz diye 13.30'da değil 13. 45'te başlayacağız. Lütfen süreye riayet edelim, afiyet olsun.

10 Ekim 2019 Öğleden Sonra Oturumu

ZİYA TAŞKENT: Efendim bu oturumumuz yedi Kamu Birimi'nin sunumuyla gerçekleşecektir. Öncelikle Hazine ve Maliye Bakanlığımızın bir sunumu olacak, Gelir İdaresi Başkanlığı'ndan, Kadir Önder Bey burada sanırım. Kendisini sunumu için davet ediyorum. Yine aynı süreyi kullanacağız. 15 dakika içinde sunum ve müzakereyi bitirmeyi planlıyoruz. Kadir Bey, buyurun.

KADİR ÖNDER: Sayın Genel Müdürüm, Değerli Katılımcılar

Hepinizi saygı ve sevgiyle selamlayarak konuşmama başlamak istiyorum. Öncelikle böyle bir organizasyonu düzenleyen arkadaşlara da çok teşekkür etmek isterim ve bize de böyle bir imkân, tanıdıkları içinde de mutluluğumuzu dile getirmek isterim. Bugün vergisel teşviklerle ilgili genel bir açıklama şeklinde sunumumu yapmak istiyorum. Öncelikle Sayın Serkan Bey'in de bahsetmiş olduğu 5225 sayılı Kanunundan başlamak istiyorum. Vergisel teşviklerle ilgili bu kanunda da bir hüküm var, biraz önce Genel Müdürümüz kimler yararlanabilir demişti 5225 sayılı Kanundan. Ben öncelikle ondan başlayarak daha sonra Gelir Vergisi Kanunu, Kurumlar Vergisi Kanunu, Katma Değer, Damga Vergisi Kanunu ve diğer kanunlarla ilgili genel açıklamaları yapmak istiyorum. Şimdi 5225 sayılı Kanun biraz önce de açıklandığı üzere birçok teşviki de içeren bir Kanun. Burada 5. maddesi bizi ilgilendiriyor vergisel teşvik açısından, 5'inci maddesinin b bendi. Bu maddeden kurumlar vergisi mükellefleri yararlanabiliyor. Her kurumlar vergisi mükellefi mi yararlanıyor? Hayır, orada bu Kanun çerçevesinde alınmış olan belgeleri, yani kültür Yatırım Belgesi, Kültür Girişim Belgesi alan kurumlar vergisi mükellefleri faydalanabiliyor. Kamu kurumları yararlanabiliyor mu? Evet, kamu kurumlarından da kamu iktisadi teşebbüslerinden kurumlar vergisi mükellefi olanlar bu indirimden yararlanabiliyor. Bu indirimin mantığı ne? Gelir vergisi stopajı indirimi, yani çalışanlara yapılan ücret ödemeleri üzerinden gelir vergisi kesintilerini muhtasar beyanname üzerinde beyan ediliyor, bunun belli bir kısmı ve süresi var, o süreler çerçevesinde matrah üzerinden tahakkuk etmiş olan tutar terkin ediliyor. Bu süreler ne kadar? Bunlara biz iki türlü bakıyoruz. Bunlardan birincisi yatırım döneminde yani yatırım aşamasında bu teşvikten faydalanılabiliyor. Burada teşvikten yararlananların teknik personel olması veya vasıfsız eleman olması değiştirmiyor işi. Burada bu indirimden, stopaj indirimden yararlanma hakkı var. Yalnız yatırım aşamasında 3 yıl, işletme aşamasında 7 yıl; yatırım aşamasında yüzde 50'lik bir tutar indirim konusu yapılabiliyor, işletme aşamasında ise yüzde 25'inin indirim konusu yapılması söz konusudur. 7 yıl süreyle yapılabiliyor. Yani, 5225 sayılı Kanundaki vergisel teşvikimiz, yani gelir vergisi stopaj indirimi teşvikimiz bu şekildedir.

Gelir Vergisi Kanununa baktığımız zaman öncelikle serbest meslek kazanç istisnamız var ve 18. maddede düzenlenmiştir. 18. maddede sayılanlar, yani sayılanlar dediklerimiz müellifler, mütercimler, heykeltıraşlar, karikatüristler. Bu sayılı olanlar, 18. maddedeki serbest meslek faaliyetlerini eğer icra ederlerse, bu istisna hükmünden faydalanabiliyorlar, yani bu faaliyetlere ilişkin kazançları gelir vergisinden müstesna tutuluyor. 18. madde kapsamındaki eserlerin ne olması gerekiyor? Orada tek tek sayılmıştır. Burada sayılı olanların satışı, devri, kiralaması, icrası, sergilenmiş olmasıyla bir kazanç elde edilmişse eğer onlar gelir vergisinden istisna tutuluyor. Bu maddeden yararlanabilmek açısından bu serbest meslek erbabımızın, 18. madde kapsamındaki faaliyetleri yapanların 5846 sayılı Kanuna göre Telif Hakları Genel Müdürlüğünden yapmış oldukları eserleri kayıt ve tescil ettirmeleri gerekiyor. İstanbul'da ise eğer Vatan Caddesi'ndeki Gelir ve Kurumlar Vergileri Müdürlüğü'ne başvurarak yapmış olduğu eserin istisna kapsamında olup olmadığına dair yazıyı alabiliyorlar.

18. madde kapsamından yararlananlar eğer yapmış oldukları eserleri 94. madde yani Gelir Vergisi Kanunu 94. maddede sayılı olanlara verirlerse ve onlardan bir ödeme alırlarsa, orada bir tevkifat söz konusudur ve bu oranımız yüzde 17'dir, bu nihai vergilendirme oluyor. Münhasıran 94. maddede sayılanlara satılırsa eğer. Ama, 94. madde dışındakilere satılırsa o zaman serbest meslek kazancından dolayı mükellefiyet tesis edilmesi gerekiyor. Şimdi 18. madde kapsamından yararlanmış ve 94. madde kapsamındaki olanlara satılmış olduğunu yani kazanç onlardan elde edildiğini farzedelim ozaman mükellefiyet tesis edilmeyecek demiştik. Defter düzenlenmeyecek, defter tutulmayacak, tasdik ettirilmeyecek, belge düzenlenmeyecek, böyle de bir avantajımız var. Yani nihai vergilendirme tevkifat olacak. Serbest meslek kazancından mükellefiyet tesis ettirilmiş ise başka bir istisnamız var mı? Var. Eğer ilk defa serbest meslek kazancı faaliyetine başlanılmışsa ve 29 yaşından da gün almamışsa eğer ve mükerrer 20. maddedeki diğer şartları da taşıyorsa eğer, o zaman faaliyete başladığı yıldan itibaren 3 yıl 75 bin liralık bir tutarımız var, bu tutarda kazancı istisna olabiliyor.

Gelir Vergisi Kanunundaki istisnalarımız bunlardı; ama bir de indirimlerimiz var. Gelir Vergisi Kanunu 89. maddede diğer indirimler altında yer alıyor. Beyanname üzerinden kazançlardan indirim yapmasına ilişkin hususlar da var. Bu da konumuza ilişkin olarak da yazılım hizmetlerinden elde edilen bir kazanç varsa, bu eğer yurtdışındaki bir müşteriye yapılmışsa ve müşteriye de faturalandırılmışsa ve bu yazılım hizmetinden de münhasıran yurtdışında faydalanılmışsa, o zaman 89. maddenin 13. bendine göre bu tutar beyanname üzerinden indirim konusu yapılabiliyor.

Kurumlar Vergisi Kanuna baktığımız zaman öncelikli olarak sınai mülkiyet haklarındaki bir istinamız karşımıza çıkıyor. Bu, Kurumlar Vergisi Kanununun 5 A maddesinde düzenlenmiştir. Araştırma, geliştirme ve yenilik faaliyeti olması ve bunların Türkiye'de icra edilmiş olması gerekiyor, Türkiye'de yapılmış olması gerekiyor. Bu faaliyetlerden bir kazanç elde edilmişse eğer o takdirde onun yüzde 50' si kurumlar vergisinden istisna yapılıyor. Bu sadece kurumlar vergisi mükelleflerimiz için mi geçerli? Hayır, aynı zamanda gelir vergisi mükelleflerimiz içinde uygulanabiliyor. Gelir vergisi mükelleflerimiz de bu madde hükmünden faydalanabiliyor. Kurumlar Vergisi Kanunumuzda indirimler de var, onu son bölümde açıklayacağım.

Katma Değer Vergisi Kanunumuza baktığımız zaman Katma Değer Vergisi Kanunumuzda yabancı sinema yapımcılarına tanınan istisnalar söz konusudur. Burada, bu istisnadan faydalanabilmesi için 5224 sayılı Sinema Filmlerin Değerlendirmesi ve Sınıflandırılması ile Desteklenmesi Hakkında Kanun kapsamında, Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından onaylanan sinematografik eserlere ilişkin yabancı yatırımcılar tarafından bir istisna hükmüdür. Bunlar eğer Vergi Usul Kanunundaki belirlenen fatura düzenleme haddinin üzerindeki mal ve hizmetler nedeniyle bir KDV ödemişse bu yabancı sinema yapımcılarına şartlar dâhilinde iadesi söz konusu olabiliyor. Katma Değer Vergisi Kanunumuzda aynı zamanda 17. maddede kültür ve eğitim amacı taşıyan istisnalar da var. Orada yazılı olanlar eğer ilim,

fen ve güzel sanatları, tarımı yaymak, islah ve teşvik etmek amacıyla yaptıkları teslim ve hizmetler istisna oluyor. Yine bu sayılanların tiyatro, konser salonu, kütüphane, sergi, okuma ve konferans salonları ile spor tesisleri işletmek veya yönetmek suretiyle ifa ettikleri kültür ve eğitim faaliyetlerine ilişkin teslim ve hizmetler de gene katma değer vergisinden istisnadır. Yine 17. maddemizin diğer istisnalar bölümü var. Bunun 4. maddesinin z bendinde de 5520 sayılı Kanunun biraz önce açıkladığım gibi oradaki Kurumlar Vergisi Kanunundaki 5 B maddesi kapsamındaki araştırma ve geliştirme, yenilik ve yazılım faaliyetleri, yani burada konumuz açısından yazılıma dikkat etmemiz gerekiyor, yazım faaliyetleri neticesinde ortaya çıkan patentli veya faydalı model belgeli buluşa ilişkin gayrimaddi hakların burada kiralanması, devri ve satışı katma değer vergisinden istisna tutuluyor.

Damga vergisine baktığımız zaman burada da bir istisnamız var: Sosyal ve kültürel bakımdan yurdumuzu tanıtmak üzere ilgili bakanlığın izni ile yarışmalara katılacak, sergilenecek, gösterilecek veya benzeri nedenlerle geçici olarak yurtdışına çıkarılacak olan tablo olabilir, film olabilir, seramik veya bu mahiyetteki sanat eserleri olabilir vesair eşya olabilir, bunların kambiyo mercilerine verilecek olan beyanname veya taahhütnameleri damga vergisinden istisna tutulmuştur.

Belediye Gelirleri Kanununda da bir teşvik var: Burada da sinema ve tiyatroların kendi programlarına ilişkin olarak gösterinin yapıldığı binanın içinde ve dış mekânında yani dış yüzünde yaptıkları ilan ve reklamlardan vergi, yani ilan ve reklam vergisi alınmaz. Veraset ve İntikal Vergisi Kanunu açısından da ilim, araştırma, kültür, sanat, sıhhat, eğitim, din gibi maksatlarla kurulmuş olan teşekküllerde yine veraset ve intikal vergisinden muaf tutulmuştur, burada muaf, istisna değildir.

4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu'nda da iki türlü düzenlememiz var. Geçici ikinci maddeye göre teknoloji geliştirme bölgesi veya ihtisas teknoloji geliştirme bölgesinde faaliyet gösteren Gelir ve Kurumlar Vergisi mükelleflerin münhasıran bu bölgede yani teknoloji geliştirme bölgesindeki yazılım, tasarım ve AR-GE faaliyetlerinden elde etmiş oldukları kazançlar, burada süremiz var, 31.12.2023 tarihine kadar gelir ve kurumlar vergisinden müstesnadır. Buradaki diğer bir istisnamız gelir vergisi stopajı teşvikidir. Bu da teknoloji geliştirme bölgesi veya ihtisas teknoloji geliştirme bölgelerinde çalışan Ar- GE, tasarım ve destek personelinin bu görevleri ile ilgili olmak şartı ile elde etmiş oldukları ücretler yine 31.12.2023 tarihine kadar vergiden müstesnadır.

Bunlar, bizim bu kültürel endüstri olarak saydığımız kurumlara sağlanan gelir vergisi, kurumlar vergisi, katma değer vergisi ve diğer vergilerde sağlanan istisnalardır. Bir de bunların bağış ve yardımlarına ilişkin düzenlemelerde var. Gerek Gelir Vergisi Kanunu 89. maddenin 7. bendinde gerekse Kurumlar Vergisinde bunlar düzenlenmiştir. Burada Kültür ve Turizm Bakanlığı da desteklenen ve desteklenmesi uygun görülen benzer nitelikteki projeler için yapılan harcamalar ve bu projeler için yapılan bağış ve yardımlarda gelir vergisi beyannameyi üzerinde indirim konusu yapılabiliyor. Yine Kurumlar Vergisi Kanunu 10. maddesi de 89. madde paralelinde düzenleme yapmıştır. Genel hatlarıyla bizim vergisel teşvik ve istisnalarımız bunlardır. Beni ilgiyle dinlediğiniz için teşekkür ederim. Hemen şöyle bir açıklama da yapmak isterim: Bunlar, genel hatlarıyla bana ayrılan süre içerisinde kısa bir şekilde aktardım, mutlaka tereddüt ettiğiniz hususlar olabilir. Uygulamaya yönelik nasıl yapılacağına ilişkin tereddütler oluşmuş olabilir. Bunlara gerek Vatan Caddesine bize gelebilirsiniz, 4. kattayız, gerekse de özelge sistemini kullanarak gerek elektronik ortamda gerekse kâğıt ortamında bize başvurarak konunuzla ilgili görüş talep edebilirsiniz. Teşekkür ederim

ZİYA TAŞKENT: Kadir Bey'e teşekkür ederiz, ben kesmedim Maliye'nin sözü üstüne söz olmaz diye değil süreyi iyi kullandığımız için. Oldukça içerikli bir paketiniz varmış aslında, bunun bir kısmını ben de şimdi öğrenmiş oldum. Hiçbir emtianın ya da hizmetin ticari dolaşımı yok ki ucu Maliye'ye

dokunmasın, dolayısıyla bence katkı alacaktır sizin sunumunuz; sorusu, yorumu olanlar için. Emrah Bey, buyurun.

EMRAH KISAKÜREK: Merhaba, Emrah Kısakürek benim ismim. Büyük Doğu Yayınları'nın sahibiyim, aynı zamanda Basın Yayın Birliği Derneğinin başkanıyım. Tabii bu, sizin konunuzun biraz üstünde olabilir, biraz kanun yapımı ile alakalı bir şey; ama burada mademki kültürel ifadelerin çeşitliliği konusunda konuşuyoruz, mesela ben bir yayınevi olarak Avrupa Birliği'nin herhangi bir ülkesinden bir yazardan bir eser aldığım zaman bunun telifi için yüzde 10 stopaj ödüyorum. KDV vesair karşılıklı anlaşmalar gereği ödemiyoruz ama Türkiye'den herhangi bir yazarın eserinin telifini ödediğimiz zaman ona yüzde 17 stopaj artı yüzde 18 KDV ödüyorum. Dolayısıyla acaba bu bizim az önce bahsettiğimiz indirimler gibi yazarlara ve çevirmenlere ödenen telifler üzerinde de bir indirimle gidilmesi ve Avrupa Birliği normlarına uygun hale getirilmesi uygun olabilir mi yada bu konuda ki görüşünüz nedir?

KADİR ÖNDER: Şuan için uygulamada tabii ki mevzuat çerçevesinde mer'i mevzuatı uygulamamız gerekir. 94. maddede yüzde 17 tevkifat yapılması gerekiyor, bunu ancak kanuni düzenleme olduğu takdirde daha farklı uygulamamız mümkün olabilecektir. Bununla ilgili talepleriniz olduğunda mutlaka Bakanlığımız bunu değerlendirir. Bir de diğer ülkelerdeki yazarlara ve hatta diğer serbest meslek erbaplarına yapılacak olan telif hakları ile ilgili ödemelerde çifte vergilendirme anlaşmaları da devreye giriyor ve o hükümler her ülkeye göre değiştiğinden dolayı daha az vergi ödemek gibi bir durum ortaya çıkmış olabilir. Ama karşı ülkede vergilendirilmesi de söz konusudur, onu da hemen bir parantez içinde söylemek isterim.

ZİYA TAŞKENT: Evet başka katkı sunmak isteyen? Yok, gibi anlıyorum, zaten bu içeriği paylaşacağız ve rehberde de koyacağız.

KADİR ÖNDER: Ben çok teşekkür ederim ilginiz için. Teşekkürler.

ZİYA TAŞKENT: Tekrar teşekkürler. Efendim, şimdi Ticaret Bakanlığının seansı var, Serbest Bölgeler, Yurtdışı Yatırım ve Hizmetler Genel Müdürlüğü'nden Alev Aydın Aktaş Hanım, döviz kazandırıcı hizmet ticaretinin desteklenmesi, film, dizi ve bilişim sektörüne ilişkin sunumunu yapacak. Buyursun.

ALEV AYDIN AKTAŞ: Sayın Genel Müdürüm, saygıdeğer katılımcılar. Bugün hızlı bir şekilde size Bakanlığımızca film, dizi sektörüne ve aynı zamanda bilişim sektörüne sağlanan desteklerden bahsedeceğim. Bizim desteklediğimiz kültür ürünlerinden bahsedeyim öncelikle; sinema filmi, belgesel, animasyon, yeni dönemde popüler olan televizyon programı formatı, bu izlediğimiz yarışma programları, film sektörü, film dizi sektörü kapsamında bizim teşviklerimizden faydalanabilen ürünlerdir. Buna ek olarak bugün yaratıcı ürünler olduğu için bilişim sektörünü de ben ekledim buraya. Bilişim sektöründe yapılan bilgisayar oyunu, mobil uygulamalar veya geliştirilen yazılımlar yurt dışından ihraç edilmesi kaydıyla desteklerimizden faydalanabilmektedir. Burada önemli bir nokta film ve dizilerin desteklerden faydalanabilmesi için belirli bir kısmının veya tamamının Türkiye'de çekilmiş olması, Türkiye'de üretilmiş olması şartı bulunmaktadır.

Şimdi yararlanıcılarımız kimlerdir? Bizden kimler faydalanabilir? Film, dizi sektörü için film dağıtıcısı, film yapımcısı veya film platosu stüdyosu işletici şirketler faydalanabilmektedir. Eğer bu işlerden her hangi birini yapıyorsanız bizim teşviklerimizden faydalanabilmektesiniz. Bilişim sektörü için yazılım veya bilişim alanında faaliyet göstermenizi bekliyoruz. Burada bahsettiğimiz şey donanım değildir, yazılım veya bilişim ihraç ediyor olmanızı bekliyoruz; çünkü kapsam olaraktan döviz kazandırıcı hizmet olarak düşünürseniz donanım bu anlamda çok uygun olmuyor, bu şekilde bir

ayrımımız var. Bir de işbirliği kuruluşlarımız; bu sektörlerde faaliyet gösteren artı buraya eklememişim ama yayınevleri ile ilgili işbirliği kuruluşlarımız da teşviklerimizden faydalanabilmektedir.

Bizim teşvik modelimiz üç aşamalı bir modeldir. Az önce bahsettiğim ürünleri üreten bir şirketseniz ve yararlanıcılarımızdan biri iseniz genel destek programımıza başvurabiliyorsunuz. Daha sonrasında eğer ki ilerleyen aşamalarda bir dünya markası olma hedefiniz varsa bir adım öteye gidip marka ve Turquality programına da başvurabiliyorsunuz. Desteklerimizin genel mekanizması bu şekildedir.

Öncelikle size ihracata hazırlayıp hiç ihracat yapmamış bir şirket de olabilirsiniz, sizi ihracata hazırlayıp kurumsal kapasitenizi artırmaya yönelik teşvikler veriyoruz. Sonrasında pazarda tutundurmayı hedeflediğimiz teşviklerimiz var. Son olaraktan sizi dünya markası yapma yolunda hazırladığımız bir takım devlet yardım programlarımız var. Kısaca şöyle bahsedeceğim. Burada yer alan teşvikler genel destek programını içermektedir. Burada ürün, hizmet, marka tescilinizden başlayıp danışmanlık yani bir pazara girme, girişte ihtiyacınız olabilecek danışman desteğinden tutun da reklam tanıtıma kadar pek çok çeşitli mecrada, yurt dışında ihraç ürünlerinizi ihraç edebilmenize yönelik teşviklerimiz bulunmaktadır. Aynı zamanda sektöre özgü birtakım teşviklerimiz var, çok kullanılan teşviklerdir; özellikle film, dizi ve bilişim için. Örneğin bir tanesinden bahsedeceğim, film yurtdışı pazarlama desteği. Örneğin bir filminiz var veya bir diziniz var, bunun dublajının giderlerinin yüzde 50'sini bizden destek olarak alıp yurtdışına pazarlayabiliyorsunuz. Bu şekilde sektöre özel güzel bir destektir ve çok da faydalanılan bir destektir. Bilişim içinde yine bilgisayar oyunu, mobil uygulama geliştirmek istediğinizde bu ürünü geliştirmek için istihdam edeceğiniz personel ile yazılım lisanslama bedellerini teşvik olarak bizden alabiliyorsunuz, yararlanabiliyorsunuz. Bu da bilişim sektörü için önemli teşviklerden bir tanesidir. Bunları örnek olarak anlatıyorum, detaylarını sonrasında daha geniş bir vakitte isterseniz benimle de görüşebilirsiniz; aynı zamanda internet sitemizden de bulabilirsiniz.

İşbirliği kuruluşlarına yönelik daha özgün desteklerimiz var. Burada bir işbirliği kuruluşunun çatısı altında şirketlerimizin temsilcilerimizin bir araya gelerek faaliyetler yapmasını bekliyoruz. Bunlardan en dikkat çekicileri Alım Heyeti ve Ticaret Heyetidir, çok kullanılan desteklerdir. Alım Heyeti dediğimiz yurt dışındaki temsilcilerin ülkemize gelerek ülkemizdeki temsilcilerle bir araya gelip B2B görüşmeler yapmasını planladığımız programlardır. Ticaret Heyeti de tam tersine buradaki temsilcilerimizin yurtdışındaki işbirliklerine ulaşabilmesini sağlayan programlardır. Yurt dışında örneğin fuar ziyaretleri olabilir. Fuarla beraber eş zamanlı yapılan B2B görüşmeler olabilir, bunların ticareti kapsamında değerlendiriyoruz. İşbirliği kuruluşların düzenlediği ticaret heyetleri var bunlara siz katılım sağlayarak teşviklerimizden faydalanabiliyorsunuz. Kısaca örnek olarak bahsediyorum, bu aynı zamanda yayınevleri için de geçerli olan bir destektir. Aynı şekilde HİSAR da kümelenme anlayışıyla geliştirdiğimiz bir destek programıdır. HİSAR programına dahil olan şirketlerimizin yine eğitim ve danışmanlıktan başlayıp yurtdışı pazarlara açılmasını sağlayan 3 yıllık bir proje desteğidir Bir proje şeklinde iş birliği kuruluşuyla beraber geldiğiniz takdirde bu desteklerden yüzde 75 oranında faydalanabiliyorsunuz. Diğer desteklerimize oranla daha çok faydalanabileceğiniz ve sizin yurt dışına atılımınızı hızlandırabilecek bir destek türüdür.

Aynı zamanda sektöre özgü belirlediğimiz hedef ülkelerimiz var. Eğer o hedef ülkelerde faaliyetlerinizi gerçekleştirmeniz durumunda destek türüne göre değişmekle beraber artı 10 ila artı 20 oranında teşviklerimiz artmaktadır. Örneğin reklam, tanıtım ve pazarlama desteğine başvuruyorsunuz film dizi sektöründe, Fransa'da bir tanıtım gerçekleştirdiğinizi düşünelim, bu durumda teşvikler yüzde 60 değil, yüzde 70 olarak değerlendirilmektedir. Bu şekilde bir avantajımız da bulunmaktadır,

Genel destek programına başvurmak istediğinizde eğer ki bir yararlanıcı şirketseniz Hizmet İhracatçıları Birliğimize başvurmanız gerekiyor, kendileri de burada zaten tanışacaksınız birazdan. Eğer ki bir işbirliği kuruluşuysanız Bakanlığımıza direkt olarak başvurmanız gerekiyor. Mevzuatımıza ulaşabileceğiniz internet sitesini de ben burada paylaşıyorum, tüm teşviklere ilişkin bilgilere bu mevzuatımızdan ulaşabilirsiniz.

Markalaşma biraz daha özellikli bir desteğimizdir. Dünya markası olma hedefine ulaşmak istediğiniz noktada yararlanabileceğiniz destek buradadır. İstedığımız mevcut şirketin kurumsal kapasitesinin iyi olmasını bekliyoruz, çünkü hedefimiz burada dünya markası olmak olduğu için şirketinizin, bu anlamda ayakları yere basan, finansal manada da güçlü bir şirket olmasını istiyoruz. Tabii araştırdığımız alanlar sadece finansal performansı değil, çok iyi bir operasyon yönetimi, çok iyi bir yönetim, iyi bir bilişim altyapısına da sahip olmanızı bekliyoruz. Bunlar, başvurduğunuzda şirketinizle ilgili araştıracağımız alanlar olacak. Buradaki destek programımızın Turquality için üst limitleri çoğu destek programında bulunmuyor. Yani daha yüksek miktarlarda faydalanabilmenizi sağlayan 5 yıllık bir programdır Turquality. Marka ise Turquality'den bir adım öncesi 4 yıllık yararlanabileceğiniz bir destek programıdır. Eğer ki Turquality de 5 yıl, örneğin 4 yıl marka da yararlandınız 5 yıl daha Turquality de yararlanabiliyorsunuz böyle bir avantajınız da bulunuyor. Maksimum Turquality 5 artı 5'ten 10 yıla kadar bu desteklerden faydalanabilme durumumuz var. Sektörün hızlı gelişimine düşündüğümüz zaman 10 yıl boyunca bu destekleri almak bir şirket için çok önemli olabiliyor ihracat için. Burada başvuruyu Turquality Sekreteriamıza yapıyorsunuz. Öncelikle kendinizin bu anlamda yeterli olup olmadığını görebilmek için verdiğim internet sitesinde bir ön değerlendirme soru seti var. O soru setini kısaca doldurarak en azından bir ön bilgi, şirketiniz hakkında, bu programa uygunluğunuz hakkında bir ön bilgi edinebilirsiniz. Aynı zamanda hususi hizmet ihracatçılarımıza yönelik hususi damgalı pasaport uygulamamız da başladı. Yurtdışına yaptığımız ihracatın durumuna göre bizden pasaport hakkı alabiliyorsunuz. Bu daha kısa süreli faaliyetlerde yurt dışına çıkmanız gerektiğinde size avantaj sağlayabilecek bir uygulama, bundan faydalanmak için de yine birliklerimize başvurabiliyorsunuz. Ben sunumumu burada bitiriyorum. Hızlı bir şekilde ilerledim; iletişim bilgilerim bunlar. Bana her zaman buradan ulaşabilirsiniz. Sorularınızı yöneltebilirsiniz vaktim varsa Genel Müdürüm onları da yanıtlayabilirim.

ZİYA TAŞKENT: Biz sizi alkışlayalım bu arada. Teşekkür ederiz, vaktiniz var, detaylandırılmış iyi de bir paket var aslında burada. Bugün bu salonda belki şimdiye kadar bundan faydalanmış kimseler de vardır.

ALEV AYDIN AKTAŞ: Evet tanıdık simalar görüyorum ben ama hiç yararlanmayanlar da var.

ZİYA TAŞKENT: Belki bir deneyim paylaşımı olabilir daha önceki yararlanarlardan ya da soru varsa birkaç dakikamız her zaman var.

ALEV AYDIN AKTAŞ: Yayınları için bir ufak parantez açayım. Kusura bakmayın açıkçası bu kadar katılımcı olacağını düşünemedim o yüzden ekstra bir şey eklemedim. Yayınları için bireysel ve milli fuarlara katılabiliyorsunuz, onun desteği var.

BÜLENT FORTA: Merhaba, şimdi bu saptamalarda yayınları için sinema için ve yazılım için bu teşviklerin olduğunu ifade ettiniz, bu nasıl bir prosedür ile saptanıyor? Çünkü bu ülke dijital ortamda müzik sektöründe çok ciddi ihracatçı konumunda ve herhangi bir destek ya da bir prosedüre tabi değil. Bunu öğrenmek istiyorum teşekkür ediyorum.

ALEV AYDIN AKTAŞ: Bunlar Bakanlığımızca belirleniyor, aslında gelen taleplere göre yapılan değerlendirmelerle sonuçlandırılmış desteklerdir. Müzik aslında bizim de gündemimizde. Eklemeyi

düşünüyoruz, yapılacak mevzuat çalışmalarında değerlendirdiğimiz bir sektör ama yine sektörden gelen talepler ve sizin potansiyelinize göre belirlenip karar veriliyor. Örneğin, yayınevleri potansiyeli nedeniyle sonradan eklenmiştir.

ZİYA TAŞKENT: Başka söz almak isteyen, sizi gördüm beyefendi.

AHMET AYVALI: Teşekkür ederim ben Ahmet Ayvalı, Türkiye Bilişim Derneği adına buradayım. Alev Hanım bu söylediğiniz şeyler çok güzel şeyler de biz firmalardan özellikle fuarlara gittiğimizde çok şikâyet alıyoruz. Ticaret Bakanlığı'na yazıyoruz, belgeleri de gönderiyoruz, teşviğimizi alamıyoruz diyorlar. Sizlerin Türkiye Bilişim Derneği ile ortak çalışmanız oldu mu Ankara'da?

ALEV AYDIN AKTAŞ: Açıkçası ben daha çok film dizi ile ilgileniyorum, o anlamda bilişimde çok çalışmadım, yanlış bir şey söyleyemeyim ama eğer teşvik başvurusu yapıyorlarsa, muhakkak bir noktada temasımız olmuştur.

AHMET AYVALI: Ben sizin mail adresinizi aldım, bizdeki sıkıntıları size aktaracağız. Ankara'daki arkadaşlarla da irtibat kurarız ama bir çalışma yaparsanız çok iyi olur.

ALEV AYDIN AKTAŞ: Şimdi teşviklerin gecikmesi çok farklı sebeplere dayanabiliyor, o yüzden sebebini öğrendikten sonra cevap vereyim. Bazen bütçesel anlamda sıkıntılar yaşayabiliyoruz bazen firmaların eksiklerinden kaynaklanabiliyor. Şimdi kültür endüstrileri dediğimiz zaman aslında burada oyunun kuralları çok katıdır, kitapta ne yazıyorsa birebir uygulamak veya hazırlamak zorundasınızdır. O anlamda sıkıntı yaşayabiliyoruz. Çünkü çok yaratıcı, çok değişken bir sektör bu anlamda bize ayak uydurmakta sıkıntı yaşayabiliyor, eksik evrak konusunda sıkıntı yaşıyoruz. Tamamlamak süreci uzatabiliyor ama sonuç olarak kesinlikle teşvik programlarının hepsinde de öyledir, kurallar çok katıdır, kesinlikle uymanız gerekir.

AHMET AYVALI: Peki teşekkür ederim.

ALEV AYDIN AKTAŞ: Tabii ki bunu değiştirmek bizim elimizde, uygulamayla ilgili

ZİYA TAŞKENT: Teşekkürler, başka bir katkı var mıydı? Yok, sanırım. Teşekkür ederiz sunumunuz için.

ALEV AYDIN AKTAŞ: Rica ederim.

ZİYA TAŞKENT: Efendim, şimdi programda Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü görünüyor; ancak temsilci bir uçak rötarından dolayı intikal edemediğini bildirdi. Ama bu telafi edilmez bir şey değil; çünkü İstanbul Kalkınma Ajansı Genel Sekreterliği'nden Doktor Mustafa Gül, Kalkınma Ajansı destek programlarından bahsedecek. İki birlikte olsaydı belki birbirini tamamlayacaktı ama temaya değinmemiş olmayacağız, Mustafa Bey buyurun.

MUSTAFA GÜL: Sayın Genel Müdürüm, değerli katılımcılar. Ben bugünkü sunumumu 4 parça halinde sizlere sunmaya gayret edeceğim, gördüğünüz üzere yaklaşımımızı çok kısaca aktaracağım. Daha sonra da yaratıcı endüstrilere yönelik uyguladığımız mali destek programlarını kısaca tanıtacağım. En son uyguladığımız 2018 yılı Yenilikçi ve Yaratıcı İstanbul Mali Destek Programına ilişkin de doğrudan bilgi vermeye çalışacağım.

İstanbul Kalkınma Ajansı İstanbul Bölge Planını da hazırlayan kuruluş, burada İstanbul'un temel önceliklerini belirlediğimiz bir plan hazırlıyoruz. Yaratıcılık bu plan içerisinde birçok ekseni kesen bir tema olarak ön plana çıkıyor. Dolayısıyla, kendi çalışmalarımızda hazırladığımız İstanbul'a, İstanbul'daki tüm aktörleri bağlayıcı niteliği olan bu plana istinaden kendi çalışmalarımızla

yönlendiriyoruz, İstanbul Kalkınma Ajansı olarak, geçmiş deneyimlerimize, İstanbul'un önceliklerine istinaden 4 tane farklı alana odaklanma kararı aldık. Bunlardan bir tanesi yenilik, bir tanesi girişimcilik, bir tanesi çocuklar ve gençler ve bugünkü toplantıyla en çok ilgisi bulunan yaratıcı endüstrilerdir. Bu alanlarda 3 ila 5 yıl süreli orta vadeli programlar uygulayacağız. Ajansın tüm çalışmasını da aynı zamanda bağlayıcı niteliği olan, aslında bu kısmı Bakanlığımızdan gelen Şükrü Bey aktaracaktı. Ben o yüzden bu çerçeveyi çok kısa tuttum. Tüm Türkiye'deki ajansların, 26 kalkınma ajansının teknik destek ve mali destek olarak ikiye ayrılan destek araçları var. En çok uyguladığımız, kaynağımızın büyük bölümünü aktardığımız kısım "mali destek araçları" burada da doğrudan finansman desteği altındaki açılımları görüyorsunuz. En çok uyguladığımız da bu faiz desteği ve faizsiz kredi desteği; ancak henüz mevzuat çalışmaları tamamlanmadığından ötürü uygulayamadığımız araçlardan. Doğrudan finansman desteğinde fizibilite desteği dediğimiz ilgili bölgede, bu durumda İstanbul'da, öne çıkabilecek etki yaratabilecek projelerin fizibilitelerinin hazırlanmasına destek veriyoruz. Proje teklif çağrısı, en fazla duyduğumuz destek araçlarından bir tanesidir. Bizim ilan yöntemiyle duyurduğumuz başvuruları topladığımız öncelik alanlarına göre belirlediğimiz bir destek aracıdır. Bir de güdümlü proje desteği dediğimiz büyük ölçekli, daha büyük etki yaratan, ajansla- ilgili proje sahibi kuruluşun ortak hareket ettiği, bütçe açısından da etki açısından da daha büyük olan projelerin finanse edildiği destek aracımız.

İstanbul'daki yaratıcı endüstrilere yönelik bugüne kadar, 2010 yılından bugüne kadar yaptığımız çalışmalarda, proje teklif çağrılarında yaklaşık 14 tane Mali Destek Programında 93 tane proje finansmanı gerçekleştirdik. Bunlardan 6 tanesi burada sarıyla turuncu ile işaretli olanları doğrudan yaratıcı endüstrilere yönelik ilan ettiğimiz çağrılardır. Mavi olarak mor olarak gördüklerimiz ise yaratıcı endüstrilerin bir öncelik olarak yer aldığı, dolayısıyla son 9 yılda yaratıcı endüstrilere doğrudan temas eden bunu odaklayan 9 tane mali destek programımız oldu. Onun dışında çocuklar ve gençler, bilgi odaklı ekonomik kalkınma gibi daha farklı çağrılarımızda da yaratıcı endüstrileri kesen projeler oldu, onlarda ilgili programların altında desteklendiler. Dolayısıyla bugüne kadar 64 milyon bütçeye sahip projeyi destekledik, bunun da yaklaşık 51 milyonu ajans tarafından karşılandı. Şu ana kadar destek oranımızda yüzde 80 civarlarındadır. Size biraz daha somutlaştırmak adına 2018 yılında ilan ettiğimiz Yenilikçi ve Yaratıcı İstanbul Mali Destek Programına ilişkin biraz daha somut bilgiler vermek istiyorum.

Nasıl bir uygulama yapıyoruz aslında? Bu proje teklif çağrısı yöntemiyle ilan ettiğimiz bir programımız. Örneğin, 2018 yılında ilan ettiğimiz bu programda 80 milyonluk bir bütçe tahsisatı vardı, 200 000 TL ile 2 milyon TL arası destek sağlayabiliyorduk. Destek oranlarımız da yüzde 25 ile yüzde 75 arasında değişiyor. Bu 8 milyona kadar çıkabilecek proje bütçesi demek oluyor aslında. Süreleri ise 6 ay ile 18 ay arasında olması gerekiyordu ve buradaki uygun başvuru sahipleri, kar amacı gütmeyen kuruluşlardı. Bizim buradaki temel amacımız bu ekosistemi destekleyebilecek kar amacı gütmeyen kuruluşlara destek sağlamak. Mesela bu programımızın genel hedefi İstanbul ekonomisinin yenilik ve yaratıcılık odaklı yapısal dönüşümünü sağlamak şeklinde bir genel hedefimiz vardı, bu da bölge planından çıkarsadığımız hedeflerimizden. Önceliklerine bakacak olursak bu yaratıcı endüstriler yenilik programıyla birleşmiştir 2018 yılında. Birinci öncelik yenilikle alakalı olan öncelik, ikinci önceliğimiz yaratıcı endüstrilerdi. Burada da yaratıcı endüstrilerinin İstanbul ekonomisindeki ağırlığının artırılması şeklinde bir önceliğimiz vardı. Peki, yaratıcı endüstriler ile ne kastettiğimizi aktarmam gerekirse, programımızda Birleşmiş Milletlerin kullandığı kategorizasyonu kullanıyoruz. Burada çok küçük daraltmalar var ama büyük oranda Birleşmiş Milletlerin yayınladığı sınıflandırmayla aynı. Bu alanlardaki herhangi bir proje uygun konu olarak kabul edilebiliyor.

Peki bu tarz bir desteğimize nasıl başvurabiliyorsunuz? Şu anki güncel mevzuat açısından aktaracağım, önümüzdeki yıllarda veya önümüzdeki dönemde küçük değişiklikler gerçekleşebilir ilan

edeceğimiz destekler açısından, o yüzden bunu da hatırlatmak isterim: Birincisi bir fikrinizin ve bunu projeye dönüştürecek bir altyapı çalışmanızın olmasını bekleyerek başlıyoruz. Daha sonra bizim çağrımız ilan edildikten sonra başvurunun yapılması, daha sonra da bu başvurunun değerlendirilmesi ve proje başarılı bulunursa uygulanması şeklinde ilerleyen bir sistematigi var. Bir başvurunun uygun olabilmesi için başvuru sahiplerinin uygun olması gerekiyor. Eğer bir program da kar amacı gütmeyen kuruluşları önceliklendirmiş isek kar amacı güden işletmeleri kabul edemiyoruz veya tam tersi. İşletmelere yönelik alanlarda da kar amacı gütmeyenleri kabul etmeye biliyoruz. Dolayısıyla bunu programda belirtiyoruz ve ona uygun bir başvurunun gelmesi gerekiyor. Faaliyetlerin uygunluğu da örneğin bir faaliyetin İstanbul içerisinde olması gerekiyor, süresine uygun olması gerekiyor veyahut örneğin bir faiz borcunu ödemek için bir faaliyetin olmaması gerekiyor. Bizim rehberimizde belirlediğiniz kısıtlara göre hazırlanmış bir faaliyet planı ve sistematiginin olması gerekiyor. Maliyetlerin uygunluğu da aynı şekilde rehber de belirttiğimiz ayrıntılara uygun gerçekleşmesi gerekiyor. Örneğin burada 2018 yılındaki uygun başvuru sahiplerimizi buraya aktardım ama bundan sonraki çağrılarımızın da böyle olacağı anlamına gelmiyor, sadece örnek vermek açısından. Eğer geçen sene başvurmayı düşünseydiniz, bu tüzel kişiliklerden veya tüzel kişilikler altındaki alt birimlerden bir tanesi olması gerekiyordu. Burada kamu kurumları olabildiği gibi sivil toplum kuruluşları da üniversiteler de başvuru sahibi olabiliyorlar. Burada tüzel kişiliğinin olması gerekiyor ve İstanbul bölgesinde faaliyet gösteriyor ve merkezinin de burada olması gerekiyor. En kritik iki hususu üstten bahsetmem gerekirse, örneğin burada süre ile ilgili faaliyetlerimizde ve faaliyetin asgari 6 ay kadar sürmesi gerekiyor, azami 18 ay kadar. İstisnai durumlarda süre uzatımları ve benzeri durumlar gerçekleşebiliyor. Onun kriterleri, koşulları rehberimiz de belirtiliyor. Bir de faaliyetin İstanbul bölgesinde olması gerekir, yani İstanbul'un mülki idari sınırları içerisinde gerçekleşmesi gerekiyor.

Burada bazı uygun olmayan proje ve faaliyetler var. Neleri yasakladığımıza bakarsak, örneğin bursları maalesef programlarımızda bir bütçe kalemi olarak aktaramıyorsunuz. Özel bir önemi olsa dahi burslar kabul edilmiyor, bir örnek vermem gerekirse. Ama bunlarda da mevzuata göre değişiklikler gerçekleşebiliyor. Maliyetlerin uygunluğu da bahsettiğim şekliyle, projenin faaliyetleriyle uyumlu olması gerekiyor. Proje sahibi veya ortağı tarafından harcanması gerekiyor ve harcamanın gerçekten yapıp yapılmadığına yönelik orijinal belgelerin bize sunulması gerekiyor. Aslında temel proje yapma mantığına uygun, diğer kamu desteklerine ve Avrupa Birliği desteklerinde de beklenen belgelerin bir bölümü bizim tarafımızdan da talep ediliyor. Başvuru sürecinde eğer rehberimizde belirtilen konulara, önceliklere uygun bir proje hazırlığına başladıysanız KAYS sistemimizde yani Kalkınma Ajansları Yönetim Sistemi'nden online bir başvuru gerçekleştiriyorsunuz, daha sonra orada çıkan bir taahhünameyi ajansa ulaştırdığımız takdirde başvurunuz kabul edilmiş sayılıyor ve değerlendirme aşamasına geçiyor. Bunların tüm süreleri rehberde ayrıntılı olarak belirtiliyor. Hangi tarih hangi saate kadar sizlerden proje bekleyeceğiz. Değerlendirme sürecinde de bir uygunluk kontrolü yapıyoruz, ön inceleme aşamasında; bir de mali ve teknik değerlendirme var. Asıl içeriğe yönelik değerlendirme, mali ve teknik değerlendirme aşamasında gerçekleşiyor. Uygunluk kontrolünün, daha biçimsel bir kontrol olduğunu söyleyebilirim ve ajans çalışanları tarafından gerçekleştiriliyor. Ancak mali ve teknik değerlendirme ise bağımsız değerlendiriciler olarak adlandırdığımız proje uzmanları tarafından, bizim tarafımızdan davet edilen bize başvuru yapanlar ve aralarından seçilenler tarafından birbirlerini tanımayan, hangi projeyi incelediğini bilmeyen bağımsız değerlendiricilerin değerlendirmesi sonucunda puanlandırmaya gidiliyor ve süreci o değerlendirme esas alınarak devam eden bir değerlendirme süreci var. Dolayısıyla bu aslında ajanstan bağımsız işleyen, bağımsız uzmanlar tarafından değerlendirilen bir süreci var.

Örnek vermem gerekirse şu an hala devam eden, 2018 yılında desteklediğimiz 3 tane projeyi aktarmak istiyorum. Örneğin, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Mimarlık ve Tasarım Fakültesi kültürel mirası koruma bilinci ile alakalı koruma çalışmalarını özellikle restorasyon, renovasyon konularında geleneksel ustalarımızla yeni nesil öğrencileri veya bu alana girebilecek kişileri eğittikleri bu bilgi paylaşımının ve kapasitenin artırılmaya çalışıldığı bir projemiz. 1.7 milyonluk bir bütçesi var. Bunun yaklaşık 1,3 milyonu ajans tarafından fonlanıyor, şu anda devam eden başarılı projelerimizden bir tanesi. Örneğin bir değeri dokumayla ilgili Nişantaşı Üniversitesi'nin gerçekleştirdiği bir proje var. Burada bütçe görece daha düşük, bu faaliyetlerle ve projenin hedefleri ile alakalı bir şey elbette, yaklaşık 373.000'i de ajans tarafından finanse ediliyor. Son proje ise Koç Üniversitesi'nin karma gerçeklikle ilgili olan projesi. Burada da aslında hem geleneksel sanatlardan yeni nesil sektörler kadar giden bir yelpazede projeler geliyor bu programlarımızda. Burada da görebileceğiniz gibi 2 milyonluk bir proje, diğerlerine göre daha yüksek bir bütçesi var ve 1,4 milyonu yaklaşık olarak ajans tarafından finanse ediliyor, 18 ay süresi olan ve hala devam eden projelerimizdendir. Burada da bir karma gerçeklik ekosistemini oluşturmak için bir merkez kuruyoruz Koç Üniversitesi içerisinde ama burada vakıfların, kaymakamlıkların, belediyelerin, derneklerin de projeleri olabiliyor. Şu an projesi devam eden vakıflarımız ve belediyelerimiz de var. Dolayısıyla üniversitelerle sınırlı olan bir yapı sergilemiyor kesinlikle. Kar amacı gütmeyen her türlü kuruluş merkezi İstanbul'da olmak koşuluyla bizim desteklerimize bu çerçevede başvuru yapabiliyor, teşekkür ederim.

ZİYA TAŞKENT: Mustafa Bey teşekkür ederiz. Özellikle İstanbul Kalkınma Ajansı'nın buraya gelmesi önemli; çünkü sizlerin profiline bakıldığında da bu iş, ağırlıklı olarak İstanbul'dan yürüten bir kültür endüstrisi. Ben kendi adıma, verdiğiniz desteklerin toplam bütçe payının bu kadar yüksek olduğunu bilmiyordum, onu öğrenmiş oldum. Mustafa beye sorusu olan, katkı sunmak isteyen varsa buyursun. Size geleceğim; ama farklı bir isim varsa buyurun tekrar.

AHMET AYVALI: Mustafa Bey iki tane konu var: Birincisi bu merkezin İstanbul'da olması konusu çok manidar. Biz Van'a bir proje yapabiliyoruz İstanbul'dan; ama İstanbul'a proje yapamıyoruz; çünkü merkezimiz Ankara'da. Bizim gibi bir sürü STK var. Bunu düzeltin diye birkaç defa Kalkınma Ajansı'na da söyledik, düzeltmediler, neden düzeltmediler bilmiyorum, belki siz açıklarsınız. İkinci konu geçen ay STK'lar ile bir toplantı yaptık, STK'ların genelinin yaptığı bir konu var. Bu konu KOSGEB ve TÜBİTAK'ı da ilgilendiriyor. Diyorlar ki AR-GE'yi çok güzel yapıyoruz; fakat iş üretime yani bunu satışa geldiği zaman, ürüne dönüştürmeye geldiği zaman teşvik alamıyoruz. AR-GE ile üretimi birleştireler de tek bir teşvik verseler diyorlar, bu kurumların hepsinin müracaatları var. Bugünlerde oturup bu konuları biz zaten TÜBİTAK'a, KOSGEB'e ve size de ileticeğiz. Bu konuda bilginiz olursa sevinirim ya da düşünceniz varsa paylaşsanız sevinirim. Teşekkürler.

MUSTAFA GÜL: Teşekkürler aslında iki kritik noktaya parmak basmış oldunuz. Merkez konusu, aslında sadece İstanbul açısından değil, tüm Türkiye açısından değerlendirildiğinden, gerekirse şubeyi de alabilen ajanslar oluyor; ancak bunu sadece Ankara, İstanbul gibi düşündüğümüzde sorun teşkil ediyormuş gibi görünüyor. Ancak bunu örneğin Ankara, İstanbul, İzmir dışındaki ajanslar açısından düşündüğümüzde proje başvurularının yine Ankara ve İstanbul'daki güçlü kurumlar tarafından yapılması gibi bir risk de barındırıyor bir taraftan. O yüzden merkezinin kayıtlı olmasının ulusal düzeyde böyle bir hassasiyette olabileceğini tahmin ediyorum. Bir diğeri de merkezin ilgili bölgelerde olmasının şöyle avantajları oluyor: Oradaki aktörlerle daha rahat iletişim kurulabiliyor, yönetim kadrosu ilgili bölgede oluyor, faaliyetler keza kendileri tarafından yerinde denetlenebiliyor, dolayısıyla biraz daha avantaj sağlıyor, bilgiye de haiz olacakları için. Biraz böyle de bir niyet var açıkçası merkezin ilgili bölgede bulunmasına yönelik; ama sizin özeliniz de çok bir anlam ifade etmeye de bilir Bilişim Derneği olarak. Ama bu özel bir durum sanıyorum; ancak bu konuda ben notumu almış oldum. Ar- Ge ve üretim konusunda da aslında bizim inovasyonla üretimin eşleştirilmesi konusu en

çok hassasiyet gösterdiğimiz konulardan. Salt akademik araştırmalara destek vermediğimizi zaten rehberlerimiz de belirtiliyor, bunun temel nedeni araştırmanın ürüne dönüşebilmesi konusu. Aynı durum Ar-Ge için de geçerlidir. Genelde bu bağlantının kurulabileceği merkezleri destekleme niyetimiz oluyor ve aslında rehberlerimiz de bu hususlar ifade ediyor; ama üretime destekten ne kastedildiğini şu an tam olarak anlayamadım açıkçası. Ama eğer işletmelerin desteklenmesi kastediliyorsa kar amacı güden işletmelerin AR-GE'si ile birlikte, eğer kar amacı güden kuruluşlara yönelik bir destek kurguladığımızda bunları önceliklendirebileceğimizi söyleyebilirim ama kar amacı gütmeyen kuruluşlara yönelik yaptığımızda biraz daha özellikle üniversitelerin ve diğer araştırma kuruluşlarının sektörle etkileşimini artırabilecek ara yüz mekanizmalarının kurulmasına odaklandığımızı belirtebilirim.

ZİYA TAŞKENT: Teşekkürler başka bir soru yok ise bir daha şöyle bir baktım salona evet o zaman teşekkürler Mustafa Bey. Şimdi her ne kadar kamu başlığı altında olsa da aslında özel sektör şemsiyesinden iki misafirimiz, iki katılımcımız sunum yapacaklar. Hizmet İhracatçıları Birliği Eğlence ve Kültür Hizmetleri Komitesi adına bendeki bilgi önce Sayın Mehmet Kervankıran, ardından İzzet Pinto Bey yaptıkları çalışmalarını anlatacaklar. Sunum konusu burada çok uzun ama ana hatlarıyla ihracat teşvikleri diyebiliriz, buyurun.

MEHMET KERVANKIRAN: Sayın Genel Müdürüm, değerli katılımcılar,

Sunumu oldukça kısaltmaya çalıştık. Sunumu iki bölüm olarak yapıyor olacağız, ben Hizmet İhracatçıları Birliğinin genel tanıtım sunumunu yapacağım. İzzet Bey de sektörle alakalı sunum yaparak soruları cevaplandıracağız. Bildiğiniz üzere, Hizmet İhracatçıları Birliği 5910 sayılı Kanunla kurulmuş bir kuruluştur ve sektörde yer alan firmalarımızı bir çatı altında barındırmaktadır. Evet, 2018 yılı itibariyle baktığımızda küresel hizmet ticareti 5,8 trilyon dolar seviyesine ulaşmış bulunmakta, burada dünya ticareti içerisindeki payı ise yüzde 30 civarında olduğu görülmektedir. Bu hizmet ticaretinin yarısını Avrupa ülkeleri ile gerçekleştirmektedir. Yine burada dünyada ilk 10 hizmet ve ticaret ile ilgili ilk 10 sıralamaya baktığımız zaman Amerika, İngiltere ve Almanya'nın ilk üç sırada yer aldığını, ülkemizin ise 48,6 milyar dolar ihracat ve 25 milyar dolar ithalatla yer aldığı görülmektedir.

Türkiye'de hizmet ihracatına baktığımızda yine biraz evvel değindiğiniz gibi 2018 yılında geçtiğimiz yıl yüzde 17,2 artışla 48,2 milyar dolarlık bir ihracatımız söz konusu. Bizim hizmet sektöründe hizmet ihracatında bir artı değerimiz var, 25,6 milyar dolarlık bir ticaret fazlamız mevcuttur. Ülkemizin 2017 yılı itibariyle dünya ihracatından aldığı pay ise binde 8 civarında, Türkiye hizmet ihracatı içindeki payı ise yüzde 22,4 seviyesindedir. Bizim avantajımız ülkemizin dinamik, hızlı ve yüksek kaliteli hizmet sunabilmesi. Coğrafi konumunun sağladığı avantajlar tecrübeli ve nitelikli insan kaynağı bizim avantajlarımız arasında yer alabilir. Yine burada bir karşılaştırma, Türkiye'nin hizmet ihracatının yıllar itibariyle karşılaştırmasını görebiliyoruz. 48.6 milyar dolar ihracat, 23 milyar dolar da ithalatımız söz konusu.

Hizmet İhracatçıları Birliğimiz, 2018 yılında Kanunla kurulmuş olduğuna değinmiştik 1096 firmamız var, bunlardan 77 tanesi eğlence ve kültür hizmetler sektöründe faaliyet gösteren firmalarımız oluşturmaktadır. Hizmet İhracatçıları Birliği ihracat sektöründe tek temsilci, ihracatçı birliği konumunda yer almaktadır. Hizmet sektöründe ihraç kalemlerinde pazarını çeşitlendirmek, yeni pazarlara girilmesi ve tutundurulmasına yönelik faaliyetlerde bulunmaktayız. Hizmet İhracatçıları Birliği seçimle meydana gelmiş olan kurul üyelerimiz tarafından yönetilmektedir. Yönetim kurulu Başkanımız aynı zamanda Türk Hava Yolları Yönetim Kurulu Başkanı İlker Aycı Bey'dir. Yine bu Hizmet İhracatçıları Birliği bünyesinde 10 alt sektörde faaliyetler başlatılmıştır. Buradaki

görmüş olduğunuz kültürel hizmetler, eğlence ve kültür hizmetleri dâhil olmak üzere 16 sektörden her bir alt sektörden bir temsilci yönetim kurulumuzda temsil edilmektedir. Eğlence ve kültür hizmetleri alt sektörümüzde bir komitemiz mevcuttur. Bu sektörle alakalı çalışmaları bu komitemiz yürütmektedir. İzzet Pinto Bey de bu komitemizin üyesidir.

Evet, eğlence ve kültür hizmetlerinde dünyada 50 milyar dolarlık bir dış ticaret hacmi olduğunu biliyoruz. Sektör toplamı içerisinde Türkiye' hizmet sektörü içinde kültür hizmetleri ihracat için de %3,5'lük bir paya sahiptir. Sektör, Türkiye algısının ve markasının tanıtımında çok önemli bir rol üstlendiğini öngörüyor ve düşünüyoruz.

Birliğimizin yaptığı faaliyetler devlet destekleri ki biraz evvel Ticaret Bakanlığı temsilcimiz bunla alakalı detayları da aktardılar. Sektörel sorunların çözümü, hususi damgalı pasaport, yurtdışı fuar organizasyonları, çalıştaylar, seminerler, Ticaret Bakanlığı Hisar Projesi, eğitim, seminer ve ödül töreni gibi faaliyetleri yürütmektedir. Birliğimize üyelik de alakalı olarak hib.org.tr web sitemizdeki detaylar üzerinden yeni üyelik sağlanabilir. Yeşil pasaportla ilgili uygulamalar bizim Birliğimiz üzerinden yürütülmektedir. Yine biraz evvel Ticaret Bakanlığı temsilcimizin aktardığı üzere 2015'e 8 sayılı Karar çerçevesinde film sektörü ile alakalı destekler mevcuttur. Yine Ticaret Bakanlığının 2015'e 9 sayılı Karar çerçevesinde Turquality markalaşma destekleri yine film sektörü ile alakalı desteklerimiz mevcuttur. Ben teşekkür ediyorum, kürsüyü İzzet Pinto Bey'e devrediyorum.

İZZET PİNTO: Herkese merhaba, son dakika programa dâhil olduğum için slaytlı bir sunumum yok; fakat elimden geldikçe size sektörle ilgili doğru bilgileri aktarmaya çalışacağım. Televizyon sektörüne telif hakları ihracatına baktığımız zaman her şey aslında 2003- 2004 yıllarında başladı. Yurtdışına satılan ilk televizyon dizimiz Deli Yürek. 2003 ile 2007 arasında Türkiye'nin pek bir ihracatı olmadı ve 2007 öncesine baktığımız zaman sektörümüzün ihracatı yaklaşık 100.000 dolardı, yıllık rakam bu; fakat şu anda baktığımız zaman 300 milyon doları aşmış bulunmaktayız. Çok ciddi bir yol kat ettik. 100.000 dolarlardan 300 milyon dolara ulaştık ve sektörle ilgili aslında en büyük başarı 2007 yılında Gümüş dizisinin Ortadoğu'da yayınlanmasıyla başladı. Fakat sektöre yön veren sektörü aşan dize baktığımız zaman 2008 yılında dünyaya ihraç etmeye başladığımız Binbir Gece dizisi oldu. İlk Balkanlarda çok büyük bir başarı elde ettik. Sonrasına baktığımız zaman Ortadoğu, Asya, Baltıklar ve son olarak da Güney Amerika sayesinde çok büyük kitlelere ulaşmaya başladık. Şu anda dünyada yaklaşık 400 milyon ile 500 milyon arasında izleyiciye ulaşmaktayız.

Verilere baktığımız zaman Amerika'dan sonra en fazla dizi ihraç eden ikinci ülkeyiz, bunun tabii ki en büyük sebebi Türkiye'de bölüm sayılarının çok fazla olması ve yurt dışında ortalama 45 dakika çekilen diziler Türkiye'de 135 dakika çekildiği için bölüm sayılarımız oldukça fazladır. Yani burada 100 bölüm olarak yayınlanmış bir dizi aslında yurtdışında en az 300 bölüm olarak ihraç ediliyor. Yani mesela sektör olarak elbette oyuncularımız için çok zor bir durum 135 dakika dizi çekilmesi; fakat ihracatımızı çok olumlu yönde etkilemektedir. Çünkü bir diziden üç bölüm çıkmaktadır: yurtdışında Türk dizileri günlük olarak yayınlanmakta her gün 45'er dakikalık bölüm olarak yayınlanıyor yani eğer iyi bir dizinin 200-300 bölümü varsa kanalda yaklaşık 1 yıl boyunca bu diziyi yayımlayabiliyor. Türkiye'ye de tabii ki doğal olarak çok yüksek telif hakkı geliri gelmekte.

Son olarak Latin Amerika sayesinde ihracatımızı yaklaşık yüzde 40 arttı. 2-3 yıl önce Orta Doğu'da yaşadığımız krizden dolayı Ortadoğu gelirimiz yüzde 90 azaldı; fakat Güney Amerika sayesinde bu dengeyi sabitledik ve düşüş yakalamadık. Yurtdışına baktığımız zaman en çok ihraç edilen diziler Binbir Gece, Muhteşem Yüzyıl, Sıla, Fatmagül, Aşk-ı Memnu, Ezel, Aşk ve Ceza, Adını Feriha Koydum, Paramparça, Kara Sevda, Kara Para Aşk, Muhteşem Yüzyıl Kösem, Anne ve Kadın dizileri. Bu dizilerin ortak özelliği her birisinin genelde 2 veya 3 sezondan oluşuyor olması, bundan dolayı da

elbette ihracatta çok büyük gelir yakalamaktayız. Türk dizilerinin en büyük özelliği de yurtdışında prime time da yayınlanması çünkü esas gelir prime time'da yayınlanan diziler sayesinde Türkiye gelmektedir. Bir yılda Türkiye'de yüze yakın dizi yayınlanmakta. Bunların bir kısmı bir önceki sezondan devam eden diziler, bir kısmı da yeni eklenen diziler; fakat bu yüz diziden en az 50'si 13 bölüme ulaşmadan yayından kalkıyor ve geri kalan 50 diziden sadece 25'i ihraç edilebiliyor türünden dolayı. Sektör olarak en büyük hedefimiz de aslında her yıl 4-5 hit dizi çıkarabilmek. Hit dizi dediğimiz en az Türkiye'de 60 bölüm yayınlanmış ve reyting oranı yüksek olan diziler yakalamak. Ve kesinlikle bu diziler son zamanlarda Türkiye'nin yumuşak gücü oldu. Bundan dolayı da turizm gelirine çok büyük katkı sağladı. Fakat en önemlisi Made in Turkey etiketine sağladığı katkı. Şu anda 100'ün üzerinde ülkeye ihracatımız var ve diziler haricinde de artık yarışma programları da ihraç ediliyor ve artık birçok Türkiye'de yayımlanmış format özellikle Avrupa'da reyting rekorları kırmaktadır. Sektörümüzdeki en önemli ödül törenlerinden birisi de International Emmy Ödülleri ve son yıllarda da Türk dizileri her zaman bu ödüllerden güçlü bir şekilde payını almaktadır.

Türk dizilerinin başarılı olmasının sebeplerine baktığımız zaman özgün hikâyeler, güçlü senaryolar, güçlü yan hikâyeler, karakterler, mekânlar, yapım kalitesi, orijinal müzikler, güçlü oyunculuklar ve yurt dışı ile olan yakın kültürümüz. Sektörümüz özellikle dağıtımçılar, bu dizilerin ihraç edilmesi için yıl boyunca yaklaşık 15 fuara katılmaktadır ve en büyük satışları bu fuarlar sayesinde yapmaktayız. Bu fuarların en büyüğü de yılda iki kere Cannes'da yapılan bir MipTv ve MipCom fuarlarıdır ve son zamanlarda bütün sektör olarak Turquality destek programından destek almaya çalışıyoruz. Geçen seneye kadar maksimum 400.000 dolarlık bir destek veriliyordu; fakat sektörümüz Turquality'e girdikten sonra bu rakamlar çok daha fazla yükselecektir.

Sektörümüzdeki en büyük engel ise RTÜK'tür, çünkü RTÜK 'ün uyguladığı kurallardan dolayı artık birçok hikâye şu anda çekilemiyor. Baktığımız zaman bugün bir Aşk-ı Memnu, Fatmagül'ün Suçu Ne, Binbir Gece gibi diziler çekilemiyor, bundan dolayı da hikâyeler çok sığ kalıyor, ihracatımız da düşüşe geçmektedir. İlk defa bu sene ihracatımız maalesef düşüşe geçti. Geçen sene 300 milyon dolara ulaştı. Bu yılki hedef 350 milyon dolardı fakat büyük ihtimalle 275 milyon dolarla seneyi kapatacağız. Elbette bir diğer sorunumuz da Türkiye'de düşen reklam gelirleri; çünkü son 10 yılda televizyon sektöründe yüzde 25 izlenme oranında düşüş oldu. Tabii ki düşüş olduğu için reklam geliri de azalmaktadır. Reklam geliri azaldığı için birçok dizi yeterince reyting alamadığı için yayından kalkıyor. Fakat inanıyorum ki güçlü projelerle reklam gelirlerini tekrar yükseltebiliriz. RTÜK'ün de vereceği destekle tekrar güzel hikâyeler çıkabilir. Yurtdışına baktığımız zaman ise en büyük tehdit Netflix gibi oyuncuların oluşu; çünkü doğal olarak birçok kişi artık televizyondan dijital kaymaktadır ve bence Türkiye için en büyük gelişim de ortak yapımda olacaktır. Artık yurtdışından birçok ortak yapım teklifleri gelmektedir. Özellikle son zamanlarda Rusya'dan teklifler geliyor. Bazen sipariş üzerine dizi yapılabilir bazen de ortak yapıma geçebiliyoruz. Sorularınız varsa cevaplamak isterim.

ZİYA TAŞKENT: Teşekkür ederiz Mehmet Bey ve İzzet Bey. Hazır için profesyonelinizi kürsüde bulmuşken sorularınızı alabiliriz. Buyurun.

UĞUR AKÇA: Merhaba, Uğur Akça, Mizahi Sanat. Siz şimdi RTÜK'e bağladınız ihracat meselemizi. Orada şöyle bir şey var, mesela biz içerik üreticisi olarak ihracatı mı öncelikli düşüneceğiz, yoksa yani Kültür Bakanlığı bünyesinde bunu konuştuğunuz için soruyorum, biz kendi kültürümüzü aktarma yönünde mi ilerleyeceğiz? Bu aynı zamanda aslında Bakanlığımıza da bir soru. Çünkü biz de kendi yolumuzu ona göre çizeceğiz. Bir de televizyon sektörünün artık bu işte Netflix gibi işte Disney gibi platformlarla düşüşe geçmesi bir gerçek ve ilerleyen dönemde de yeni nesil televizyon izlemiyor, artık herkes dijital platformlara geçti. Mesela burada Puhu TV temsilcisini görüyorum, mesela Puhu TV dışarıdan alıyor ama içerik üretmiyor. BluTV dışında içerik üreticisi yok

banaya göre, o anlamda Türkiye'nin en önemli platform markası BluTV. Peki, bu dijital platformlarla gelişmek meselesine nasıl bakıyorsunuz? Yani bizde öyle bir platform geliştiricileriyle eğer mesela biz kendi sektörümüzde de içerik üreticisi olarak dijital platformlarla büyüyemez miyiz? Bu sadece dizi satmak, ülkelere ihraç etmek anlamında değil, gerçekten gelen bir teknoloji var ve biz orada ne yapacağız?

İZZET PINTO: Evet kesinlikle BluTV gibi girişimler desteklenmeli ve böyle tip platformlarımız olursa ve dünyaya açılırsa elbette Türkiye'ye ciddi bir telif hakkı geliri doğacaktır, bu bir. İhracata baktığımız zaman yurtdışında Türk dizilerini alan ülkelerin geneline baktığımız zaman reklam geliri daha düşük ülkeler ve ekonomisi daha düşük ülkelerdir. Çünkü Türk dizilerine alıp sadece dublajla, alt yazıyla her gün yayınlıyorlar ve bu tarz kanallar genelde bölüm sayısı çok olan dizileri almayı tercih ediyorlar. Fakat dijital işlere baktığımız zaman genelde 45 dakika - 60 dakika üretilen 13 bölüm maksimum 26 bölüm olan işler. İhracatımızın desteklenmesi için Türkiye'de ulusal kanallarda yayınlanacak dizileri ihraç etmemiz gerekiyor. Çünkü talep o dizlere yönelik. Tabii ki amacım RTÜK'ü suçlamak değil ama bir gerçek bu. Yani elbette kültürümüzü korumak çok önemli fakat belki bu kadar hassas olunmazsa daha güzel içerikler çıkabilir. Doğal olarak senaristler bir oto kontrol ile çalışmakta ve birçok zaman kanalın, yapımcının ceza almaması için bir konuya girilmiyor, bundan dolayı da bazen daha sığ kalabiliyor hikâyeler. Reytinglere baktığımız zaman da evet Türkiye'de televizyon izlenme oranı düşüyor fakat iyi bir dizi çıktığı zaman da çok ciddi anlamda reyting aldığını görebiliyoruz. Bir kaç hafta önce Mucize Doktor başladı ve şu anda 18 reyting aldığını görüyoruz yani aslında dışarıda izleyicimiz hazır, yeter ki iyi içeriğiniz olsun.

METİN UZELLİ: Metin Uzelli, Uzelli Kaset Sanayi. Dizi sektörünün içinde bulunduğu durum, daha doğrusu başarı ortada, bu başarının kaldıraç olarak kullanılabileceği başka sektörler, hem eğlence sektöründe hem eğlence sektörünün dışında moda sektörü gibi başka sektörler ve en önemlisi de kültürel yayılımın katkısı açısından sektörünüzün nasıl bir işbirliği platformu, iletişimi ya da daveti var.

İZZET PINTO: Bildiğim kadarıyla şu anda ürün yerleştirme konusunda bazı yeni kurallar çıkmakta. Eğer Türkiye'de ürün yerleştirmeyi daha iyi oturabilirsek o zaman Türk markası içerikler de, ürünler de ihraç edilebilir. Bence en büyük kaldıraç o sektörlerde uygulanabilir. Elbette müzik sektörü de desteklenmeli ve Türkiye'de baktığımız zaman özgün müziklerimiz var ve artık bu özgün müziği yapan kişiler yurt dışında bu dizilere de, yerel dizilere de müzik yapmaktadır, bu nedenle kesinlikle müzik sektörü de desteklenebilir, çünkü çok paralel sektörler. Öte yandan sinema sektörü Türkiye'de büyümekte; fakat sinema sektöründe ağırlıklı olarak komedi filmleri gişe yapmakta ve yurt dışından komedi filmlerine pek fazla talep yok. Yani, eğer drama üzerine çekilebilecek filmler çoğalırsa eminim ki yurtdışında sinema sektörümüz de büyüyebilir.

EVREN YİĞİT: Merhaba Evren Yiğit ismim, Mako Post Animasyondan. Hem İzzet Bey'e bir ekleme yapmak istedim hem de bir az önce soru soran beyefendiye bir ekleme yapmak istedim cevaben. Biz de Animasyon Yapımcıları Derneği ve aynı zamanda animasyon yapımcıları olarak Hizmet İhracatçıları Birliği'nin içerisindeyiz. Biz de animasyon sektörü olarak oldukça hızlı bir şekilde ihracat yapıyoruz artık ve çok da güzel sonuçlar elde ediyoruz, onu eklemek istedim, kardeş olarak.

İZZET PINTO: Sizinle gurur duyuyoruz.

EVREN YİĞİT: Sağ olun, biz de sizinle her zaman. Bir de kültürel yayılım konusuna gelince ve çocuk içeriği her zaman aslında kültürel yayılımın en önemli parçalarından, ayaklarından biri. Bu anlamda da animasyoncular olarak özellikle hem kendi kültürümüzü hem de dünyaya kültürel anlamda

neler katabileceğimizi gösterebilecek projeler yapmaya dikkat ediyoruz. Bunu da buradan eklemek istedim.

ZİYA TAŞKENT: Teşekkürler, Öcal Hoca'nın bir katkısı olacak, buyurun hocam.

PROF. DR. M. ÖCAL OĞUZ: Sizlere çok teşekkür ediyorum gerçekten ufuk açıcı idi konuşmalarınız.

İZZET PINTO: Ben teşekkür ediyorum.

ÖCAL OĞUZ: Sizden önceki konuşmaları da bütünleyerek söyleyecek olursam bütün bu teşvikler, bütün bu destekler kuşkusuz sektörel anlamda çok anlamlıdır. Nihayetinde bütün bunlara kültür endüstrisi alanının güçlenmesi nokta-i nazarından baktığımızda ve KİFAÇ'ı o yönüyle ilgilendirdiği süre içerisinde sistem içerisinde baktığımızda, bunların gelip dayandığı yer bütün bu teşvikler, bütün bu emekler ister televizyonda, ister özel yöntemlerle yeni gelişen iletişim ağlarıyla olsun nihayetinde sunacağınız kültürel çeşitlilik için sizin içeriğinizdir. Yani kültürel çeşitliliği sağlayan içeriktir teknik değildir. Teknik, onların araçları, televizyonda da yapabilirsiniz, bunu tiyatrodan da yapabilirsiniz, kitapta da yapabilirsiniz, yeni elektronik ortamların size sunmuş olduğu imkânlardan da yararlanırsınız. 2005 yılında bu sözleşme yapılırken Fransa'nın feveran ettiği tek şey vardı: Müzikte sinemada ben içerik oluşturuyorum, yeni jenerasyon belli odakların filmlerine eğiliyor, sinemalar onlara kapılarını açıyor, radyolar o müziklere kapılarını açıyor. Benim müziğim benim sinemam ise o kadar zahmetle çektiğim halde halkımın bütününe ulaşmıyor. Halkımın bütününe ulaşmadığı için de benim kültürüm halkıma ulaşmıyor Dolayısıyla ben kültürümü kaybediyorum, dolayısıyla dünya kültürel çeşitliliğini kaybediyor, tek merkezden gelen kültürle bir tek tipleşme ortaya çıkıyor. Yani küreselleşme dediğimiz olayın en negatif yerlerinden birisi olarak okuyordu o dönemde bunu okuyanlar. Tabii o dönemden bu döneme geçen süre içerisinde teknoloji çok değişti ama değişmeyen bir şey var, kültürel içerik oluşturmada ne durumdayız? Şimdi içeriği kim oluşturacak, içeriği kim kültürel görececek, o gördüğü içeriği hangi sistem ve yöntem içerisinde sanat içerisinde ve teknik içerisinde sunacak. Bu çok önemli bir konu, en temel konuda burada eğitim sistemini bertaraf ederek buradan gitmek mümkün olmuyor. Bizim hatırlarsanız eski filmlerimizde senaristler, yönetmenler tırnak içerisinde alaylı insanlardı, mektepli değillerdi. Yani, kreşlerde yetişmemişlerdi. Şimdi yönetmenlerimiz, senaristlerimiz, çocuklarımız kreşlerde yetişiyor. Kreşler önce çocuklarımızı tek tipleştirdi. Sonra o tek tipleşen çocuklarımız içeriklerimizi tek tipleştirdi. Şimdi geçmişteki filmlere baktığınız zaman senarist filmine koysa da koymasa da yönetmen şöyle bir şey kamerayı dolaştırırım dediğinde sokakta seksek oynayan çocuklar, birdirbir oynayan çocuklar, çember çeviren çocuklar filan gibi pek çok şey vardı. Şimdi sokağa kameranızı yönlendirdiğiniz de varsa bir iki futbol sahası ve formatlanmış koçları olan oyun oynama biçimleri vardır ve sokak oyunları vesaire gibi pek çok alan orada daralmıştır. Atasözleri artık kullanılmıyor. Masallar anlatılmıyor, hikâyeleri bilmiyoruz. Kerem ile Aslı kimdir, şimdi Ferhat ile Şirin nerde kaldı filan gibi. Bu içerikleri kim bilecek, kim bu içerikleri aktaracak? Sadece mücadeleyi dramtizasyon da ilgi çekmek olarak sınırlanamamak lazım. Biraz da bir yerin kültürünü ve dokusunu başka bir yere merak uyandıracak şekilde sunabilmekte çok önemli bir içeriktir. Mesela hep söyleriz, peribacalarının perisi de bacası da enteresandır, perisi kültürel, bacası doğaldır ama onun bir kurgusu, bir hikâyesi, bir anlatımı yoktur. Mesela Mısır'ın piramitlerinin işlenebildiği kadar peri bacaları bizim tarafımızdan işlenmemiştir, dünya mirasıdır. Şimdi İstanbul Havaalanı yeni açıldığı için dikkatimi çekiyor. Pek çok yerde İstanbul'un ve Türkiye'nin İstanbul'a münhasıran çok güzel tarihi dokuları var. Hepsisi dünya miras listesinde ama altında UNESCO'nun bir işaretini bile görmüyoruz. Dolayısı ile uluslararası toplumla buluşma noktaları da biraz millî deyin, yerel deyin, ulusal deyin yerli deyin hangisini dersiniz deyin onların bilmediği ama siz de harika bir

duruşu olan içerikleri öğrencilerimize sonra senaristlerimize sonra yönetmenlerimize, müzik yapımcılarımıza, sanatçılarımıza ulaştırmalıyız ki oradan yeni bir dil ve kültür oluşsun, merak oluşsun.

İZZET PINTO: Doğru yüzde yüz katılıyorum. Bunun üzerine çalıştaylar düzenlemeliyiz. Bence sektörün önde gelen şirketleri beraber çalışırsak bütün bu taleplere karşılık bulabiliriz.

ZİYA TAŞKENT: Teşekkür ederiz İzzet Bey, Mehmet Bey.

İZZET PINTO: Ben teşekkür ederim.

ZİYA TAŞKENT: Hocama da sosyokültürel derinlik katkısından dolayı teşekkür ederim. Efendim, kahveden önce son iki seansımız, sunumumuz kaldı. Şimdi KOSGEB adına Kerim Bilir Bey; işletme, geliştirme, büyüme ve uluslararasılaşma desteklerini anlatacak. Buyurunuz.

KERİM BİLİR: Sayın Genel Müdürüm, kıymetli katılımcılar;

Öncelikle kurumu tanıtıcı birkaç kelam ettikten sonra desteklerle ilgili bilgi vereceğim. KOSGEB, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının ilgili kurumudur. 1990 yılında kurulmuş bir kamu kurumudur, bu kurum çerçevesinde Türkiye'nin tüm illerinde müdürlük şeklinde örgütlenmiştir. KOSGEB'in amacı küçük ve orta ölçekli işletmelerin geliştirilmesidir. Küçük ve orta ölçekli işletmelerin tanımına gelmeden önce bizim desteklediğimiz sektörler öncelikle imalat ve hizmet sektörü olarak bunları nitelendirebiliriz. KOSGEB'in sitesine girdiğiniz de desteklenen sektörlerle ilgili bilgileri orada görebilirsiniz.

Kobileri desteklediğimizi söyledik. KOBİ nedir? 125 milyon TL net satışı veya mali bilançosu olan 250'nin altında çalışanı olan işletmelere biz KOBİ diyoruz. Tabii bunun desteklenebilir olması için de desteklenen sektör içerisinde olması gerekiyor. Biz bu verileri direktman işletmeler e-devlet vasıtasıyla kendi sayfalarına girdiklerinde ilgili kurumlardan Gelir idaresinden ve SGK'dan verileri alarak sizin KOBİ olup olmadığınızın direk kontrolünü yapıyoruz. Otomatikman bir KOBİ Beyannamesi'nin onayı gerçekleşiyor. Bu olay gerçekleştikten sonra işletmeler KOSGEB desteklerine başvuru yapabiliyorlar.

Mevcuttaki buradaki olan sektörlerle ilgili olan desteklerimizi tasnif ettim. onlarla ilgili size bilgi vereceğim. Bu desteklerin en başında, yani KOBİ olabilmek için bir girişimcinin, bir iş fikri varsa, bu iş fikri ile ilgili olarak bir işletme kurma düşüncesi olan girişimcinin yapması gerekenlerle ilgili bir programımız var; Giriş Bir Destek Programı. Bu programla ilgili olarak girişimci adayını önce bir girişimcilik eğitimi alması gerekiyor, kaldı ki bunu artık online olarak e-devlet üzerinden girişimci adayları alabiliyorlar. Online olarak eğitimi aldıktan sonra kişi işletmesini kurup, KOSGEB'e başvuru yapıyor. Süreci burada geleneksel girişimci ve ileri girişimci olarak sürece ikiye ayırıyoruz. Geleneksel girişimci, imalat yapmayan, yüksek teknoloji veya yazılımla ilgili bir faaliyeti olmayan işletmeleri biz geleneksel girişimci olarak değerlendiriyoruz. Geleneksel girişimcilere de yazdıkları proje çerçevesinde kuruluş giderlerini destekliyoruz. Burada şahıs işletmelerinde limited şirket, anonim şirketlerde KOSGEB destekliyor. Şahıs olduğunda 5.000 lira, limited veya AŞ olduğunda 10.000 liralık bir kuruluşla ilgili desteğimiz mevcut. Bunun dışında performans desteği dediğimiz işletmenin birinci yılı ve ikinci yılının sonunda çalıştırdığı personel sayısına karşılık ne kadarlık bir tutar varsa maksimum 20.000 liraya kadar performans desteği dediğimiz birinci ve ikinci yılın sonunda bir desteğimiz var. Bu girişimcinin kadın olması veya engelli olması, genç girişimci olması durumunda da artı 5000 liralık yıllık ek ödemelerde yapıyoruz. Geleneksel girişimci bu şekilde. Buna ek olarak eğer başvuru yaptığınız alan bir imalatsa veya yazılım üzerine bilgisayar programlama üzerine bir alan içerisinde içerisinde ise ileri girişimcilik kapsamına bu giriyor. İleri girişimcilikte bu

dediklerime ek olarak makine, tesisat ve yazılımla ilgili destek var. Bir de danışmanlıkla ilgili mentorluk ile ilgili bir desteğimiz var. Girişimcilik sürecini işletmeler atlattıktan sonra, diğer daha kurumsallaşmaya, markalaşmaya yönelik farklı desteklerimiz var. Onlardan da işletmeler yararlanabiliyorlar.

Diğer bahsetmek istediğim program İşletme Geliştirme Destek Programı. Bu program bizim genellikle programlarımız proje bazlıdır ama bu program proje bazlı değil, çok basit olarak birkaç evrakla başvuru yapıp onay alınabilen programlardan biridir. Örneğin, bir işletme fuara gitmek istiyor. KOSGEB'in sitesinde duyurular kısmında tüm desteklediğimiz fuarlar mevcut. Bunlar yurtiçi fuarlar; bu fuarlara gitmek istediğinde KOSGEB sistemi üzerinden o fuarla ilgili başvuru yapıp onay aldığınızda o fuarla ilgili harcamalarınızın yani ilgili faturanızın yüzde 60'ı KOSGEB tarafından desteklenmektedir. Yine aynı şekilde yurt dışı iş gezileri, meslek kuruluşlarının organize etmiş olduğu yurt dışı iş gezileri, KOSGEB desteği kapsamı içerisinde. Nitelikli eleman desteğimiz, destek kapsamı içerisinde, yani işletmelerin ön lisans, lisans veya daha üstü mezuniyete sahip bir personel istihdam etmek isterlerse işletmelerinde, bununla ilgili olarak ona verecekleri maaşın yüzde 60'ı yine KOSGEB tarafından desteklenmektedir. Aynı program içerisinde eğitim desteği de var. Kamu kurumlarından, üniversitelerden veya 5580 sayılı Kanun kapsamındaki eğitim veren yerlerden eğitim hizmeti işletmeler alabiliyorlar. Enerji verimliliği, tasarım, sınai mülkiyet hakları, yani yurtdışı marka tescili, patent, faydalı model belgesi gibi belgelerle ilgili de desteğimiz mevcuttur. Belgelendirme desteği ve test analiz desteği de bu programın içerisinde. Bu programın özelliği direk başvuru yapılması ve hızlı bir şekilde onay alınması, ardından ödeme talep edilip ilgili fatura ve dekontlarla beraber ödeme talep edildiğinde harcama kısmını KDV hariç kısmının yüzde 60'ı KOSGEB tarafından desteklenen, hibe olarak destekleneceği bir programdır.

Diğer bir bahsetmek istediğim program özellikle yazılımcılar için, buradaki bilişimciler için Ar-Ge inovasyon programıdır. Bu program ikiye ayrılmaktadır. İlk aşama yapılmak istenen projeye alakalı inovasyonla alakalı bir prototip yapılmasıyla ilgilidir. Daha sonra da seri üretimle alakalı bir aşama var. Biraz önce beyefendi bunla ilgili bir soru sormuştu bizim tam olarak yapılmak istenen bir iş fikrinin prototipinin oluşturulması ve ardından onu seri üretime geçilmesiyle alakalı mevcut da programımız var Ar-Ge İnovasyon Programı. Bu programda yine tüm KOSGEB desteklerinde olduğu gibi e-devlet üzerinden herhangi bir evrakla herhangi bir kâğıt bürokrasi ile uğraşmadan veya herhangi bir müdürlüğe gidip gelmeden e-devlet üzerinden başvuru yapabileceğiniz diğer programlar gibi programlarımızdan biridir Ar-Ge İnovasyon Desteği de. Bu program içerisinde kira ile ilgili, makine tesisatla ilgili, personelle ilgili, proje danışmanlık giderleriyle alakalı; işte test, analiz, danışmanlık, yurtdışı iş gezileri, belgelendirme gibi kısımlarla ilgili desteklerimiz mevcuttur. Prototip aşaması tamamlandıktan sonra kaldı ki bu maksimum 24 aylık bir süreçtir; o proje bittikten sonra ikinci aşamada endüstriyel uygulama dediğimiz bir programımız var. Bu programda yapılmış olan prototipin, ortaya çıkmış olan prototipin, fikrin, seri üretime geçilmesiyle alakalı bir programımız var. Bu program kapsamında da işletmeler yine kira iadesi alabiliyorlar. Makine tesisat yazılımlarla ilgili destek alabiliyorlar kaldı ki 150.000 liralık bir hibe, 500.000 liralık bir geri ödemeli destek var burada. 150.000 liraya kadar da personelle ilgili Ar-Ge inovasyon desteği ve endüstriyel uygulama desteği kapsamında destek alabiliyorlar. Toplamda 1.500.000'u aşan bir destek mevcuttur burada.

Bunun dışında anlatacağım son destekte yeni açılmış olan biri destek, Yurtdışı Pazar Destek Programıdır. Yaklaşık 2 hafta önce açılan bir program. Yurtdışı Pazar Destek Programı, işletmelerin uluslararası pazarlara çıkabilmeleri için, ihracat kapasitelerinin artırılması için çıkan bir programdır. Bu program kapsamında yurtdışında yapacağımız faaliyetlerle alakalı olarak bir proje yazabiliyor işletmeler. Bununla ilgili olarak personelle ilgili 100.000 liraya kadar personel desteğimiz mevcut, işletme yeni personel olması şartıyla 4 personele kadar KOSGEB'de bu proje kapsamında talepte

bulunabiliyor. Yazılım ve donanımla ilgili tüm diğer destek programlarımızda olduğu gibi yazılım ve donanımla ilgili de burada bir destek var. Tanıtım giderleri burada ağırlık kazanıyor, özellikle programın amacı yurtdışına açılma olduğu için sosyal medya üzerinden dijital reklamlar bu arama motorlarının optimizasyonu ile ilgili iyileştirmeler, e-ticaret sitelerine üyelik, yurt dışındaki basılı yayınlara reklam verilmesi veya havayolu şirketlerinin dergilerine reklam verilmesi gibi tanıtımla ilgili giderler bu proje kapsamında değerlendirilebilir. Aynı zamanda yurtdışı fuarlar da burada destek kapsamı içerisindedir. İşletmelerin yapmak istediği yurtdışı seyahatler ve yurt dışındaki kongre, sempozyum gibi giderlerde bu proje içerisinde değerlendirilebilir. Diğer programlarımızda olduğu gibi test analizle ilgili de ve belgelendirme kısımlarıyla ilgili de burada destekler mevcuttur. Hizmet alımı giderleri de destek kapsamı içerisindedir. İşletmelerin yurtdışı pazara açılmalarına yönelik eğitim, danışmanlık giderleri, yurt dışı marka tescili ile ilgili giderleri, burada destek kapsamı içerisindedir.

Programlarımız bu şekilde bunlarla ilgili başvuru süreçleri dediğim gibi KOBİ beyannamesi sonrasında e-devlet üzerinden yürümektedir. Herhangi bir evrakla ilgili yaklaşık 2 yıldan beri yaptığımız çalışma bu şekilde. Bürokrasinin azaltılması çalışmaları kapsamında tüm bu desteklere başvurular e-devlet üzerinden online olarak yapılmaktadır ve herhangi bir evrak yükü olmadan yerinizden bilgisayar üzerinden online olarak yapılmaktadır. Ardından değerlendirme süreçleri sonrasında da ödemeler yine online olarak yapılmaktadır. Dinlediğiniz için teşekkür ederim, varsa sorunuz alabilirim.

ZİYA TAŞKENT: Kerim Bey teşekkür ederiz. Kerim Bey'in sunumuna ilişkin söz almak isteyen var mı? Buyurun Sayın Forta.

BÜLENT FORTA: Şimdi KOSGEB kredileri, KOSGEB'le ilgili şeyler genellikle imalat sanayine ve özel şeye uygun. Çok fazlasıyla da kültürel endüstrilerin içerilmesine uygun bir yapısı yok, zaman zaman bunlar zorlandı çünkü bizim tarafımızdan. Aslında baktığınız zaman bugünkü dünya ticareti bazında ihraç ürünü diye ya da üretim diye ifade ettiğimizde, bunlar da ekonomik değer yaratan ve katma değeri yüksek olan yerler. Mesela diyelim ki bir yayınevi, bir müzik yapım şirketi falan genellikle KOBİ statüsünde görülmediği için bu başvurular reddediliyordu. Zaman zaman bunların aşıldığı durumlar oldu bildiğim kadarıyla. Bu konuda bir politika değişikliğiniz var mı diye soracağım.

KERİM BİLİR: Sinemayla ilgili yapım faaliyetleri, çekim faaliyetleri KOSGEB desteği kapsamı içerisinde değil. NACE Kodları kapsamı içerisinde değil ama bununla ilgili, benim aynı zamanda İstanbul Ticaret Odası KOSGEB Temsilciliği'nde olduğum için İstanbul Ticaret Odası kanalıyla bazı girişimlerin yapıldığını biliyorum, onlar muhtemelen Bakanlıklar tarafından Bakanlar Kurulu tarafından değerlendirilecektir. Ama bunun dışında bizim yani sizin yaptığımız faaliyetle ilgili kitap basımı veya dağıtımı ile alakalı olarak bunlar zaten destek kapsamı içerisindedir. Bununla ilgili destekleri de işletmeler kullanabiliyorlar. Aynı zamanda yazılım ve bilişimle alakalı da hâlihazırda bir çok desteğimiz mevcut ama destek kapsamı içerisine alınabilmesi için diğer alanlarla ilgili de bildiğim kadarıyla çalışmalar yapılıyor.

ZİYA TAŞKENT: Bu arada ben de bir bilgi vereyim, KOSGEB'in kreatif endüstrilere yönelik içerik üretmesi için telif hakları olarak bizim de bir temasımız olacak. Bugünlerde bir görüşme talebimiz oldu, KOSGEB'i sizin namınıza da ziyaret edeceğiz. Bülent Bey kapıları zorlamış girememiş bir de biz deneyelim diyeceğiz.

Evet, teşekkür ederiz, herhalde başka bir soru veya katkı yok. Şimdi son sunuma geçeceğiz. TÜBİTAK adına Doktor Ayşe Sarıaydın Filibelioğlu Hanım, Teknoloji ve Yenilik Destek Programlarını anlatacak, sonrasında hak ettiğimiz kahveyi içiyor olacağız, teşekkür ediyorum.

AYŞE SARIAYDIN FİLİBELİOĞLU: Değerli katılımcılar öncelikle herkese hoşgeldin demek istiyorum. Bugün burada, Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumuna bağlı bir destek başkanlığı olan kısa adı TEYDEB olarak anılan Teknoloji ve Yenilik Destek Programları Başkanlığı tarafından verilen desteklere ilişkin zaman kısıtımızdan dolayı kısa bir bilgilendirme yapmak istiyorum. Ama ondan önce ilk olarak TEYDEB nedir onunla ilgili bir kaç cümle de belirtmek isterim. TEYDEB Türk sanayisinin araştırma ve teknoloji geliştirme yeteneğinin artırılması, yenilikçilik kültürünün ve rekabet gücünün artırılmasına yönelik destek programları planlayan, yürüten bir destek başkanlığıdır. 13 farklı alanda farklı kodlarla anılan destekler vermektedir. Dediğim gibi zaman kısıntısından dolayı hem TEYDEB tarafından verilen destek oranlarına baktığımızda hem de başvuru oranlarına baktığımızda yoğun başvuru alan ve destek verilen destek programlarından bazılarından bahsedeceğim.

İlk destek programı KOBİ'lere yönelik olan 1550 koduyla alınan KOBİ Ar-Ge Başlangıç Destek Programıdır. Bu destek programı adından da anlaşılacağı üzere KOBİ'ler başvuruyor. Yalnız burada 5 başvuru kısıtı var, 5 tane proje başvurusunda bulunabiliyor. Bunlardan ikisinde ortaklı olma şartı vardır. Bu programda 18 aya kadar bir destek veriliyor, 600.000 liralık bir bütçe kısıtı ve yüzde 75 oranında bir destek oranı var. İlk başta kabul olan proje bütçesinin yüzde 25'ine kadar da bir ön ödeme alınabiliyor. Tüm yıl boyunca açık bir program istenildiği zaman başvurulabilir. Ayrıca bu destek programında özel olarak belirtilmişse bir fikir sahibi araştırmacı varsa proje bütçesinden de bağımsız olarak fikir sahibi araştırmacıya teşvik ödülü verilmektedir.

Diğer destek programı 1501 koduyla alınan Sanayi Ar-Ge Projeleri Destekleme Programıdır. Daha önceden 1 Temmuz 2019 tarihine kadar hem KOBİ'lerin hem de büyük sanayi şirketlerinin başvurduğu bir programdı; 1 Temmuz 2019 tarihi itibarıyla sadece KOBİ'lerin başvuru yapabildiği bir program haline dönüştürüldü. Bu programda destek süresi 36 ay, herhangi bir bütçe sınırı yok ve destek oranı da yüzde 75'dir. Yine 1507 programına benzer şekilde eğer bir fikir sahibi araştırmacı varsa onun için de bir teşvik ödülü verilmekte, 7500 TL tutarında. Bu programında büyük sanayi şirketlerine kapatılmasındaki esas amaç onların hedef odaklı ülke stratejilerine yönelik programlara başvurmasını sağlamak için yapılmıştır. Buna yönelik TÜBİTAK tarafından düzenlenen yeni çağrılar ve programlar var. Oralara başvuruları artırmak, ülkemizin bulunduğu teknoloji seviyesini artırmaya yönelik olarak böyle bir planlama yapılmıştır.

Diğer programımız, Üniversite Sanayi İşbirliği Destek Programı adıyla anılan 1505 Programı'dır. Bir firma olarak elinizde bir fikriniz var ama yeterli altyapıya ya da personele sahip değilseniz ve bu ürüne de ihtiyaç duyuyorsanız, sonunda kuruluşunuzun ticarileşmesine katkı da sağlayacağını düşünüyorsanız bir üniversite ile işbirliği yaparak bu programa başvurabiliyorsunuz. Üniversite projeyi sizin adınıza yürütüyor ve siz de müşteri kuruluş olarak, yani proje tamamlandığında ortaya çıkacak ürünü ben alacağım diyerek ortaklı bir başvuru ile programa başvurabiliyorsunuz. Destek süresi 24 ay bu programda, 1 milyon TL'ye kadar bir bütçesi var. Eğer müşteri kuruluşumuz burada KOBİ ise yüzde 75 destek oranı, büyük sermaye şirketi ise yüzde 60 oranında bir destek veriliyor. Burada yürütücü kuruluş üniversite olduğu için üniversiteden akademisyenler yer aldığından, onlara da proje teşvik ikramiyesi adı altında ödeme yapılıyor. Yine burada 10.000 TL'ye kadar bir fizibilite desteği veriliyor.

Diğer destek programı da 1511 koduyla anılan Öncelikli Alanlar Ar-Ge Destek Programıdır. Bu programın tüm içeriği ülkemizin hedeflerine yönelik çağrılarla belirleniyor. Çağrı duyurusunda, destek süresi ve proje bütçesine ilişkin bilgiler yer alıyor. Diğer destek programlarına da benzer olarak KOBİ'ler için yüzde 75, büyük şirketler için yüzde 60 oranında bir destek oranı var. Sektörüne ve büyüklüğüne bakılmaksızın da ülkemizdeki yerleşik tüm sermaye şirketleri başvuruda

bulunabiliyorlar. Dediğim gibi bu hedef odaklı bir çağrı sistemi, ürün ya da teknoloji odaklı izlenebilir hedefli bir program. TÜBİTAK'ın web sayfası üzerinden dönem dönem çağrılar açılıyor ve 2020 yılı için planlanmış şu an 40 tane çağrı var. Web sayfasından takip edilirse başvuruda bulunulabilir.

Bir de uluslararası ortaklarla yürütülen 1509 koduyla anılan Uluslararası Sanayi Ar-Ge Destek Programı var. Destek süresi ve bütçesi uluslararası programı çağrı şartlarına göre belirleniyor. Benzer şekilde KOBİ'ler için yüzde 75, büyük şirketler için yüzde 60 oranında bir destek oranımız var, bunlarda zaman kısıtı yok. Burada bu programa başvurmak isteyen ülkemizdeki yerleşik sermaye şirketleri bir uluslararası ortakla başvuruda bulunuyorlar. Dilerlerse bu ortağı kendi bağlantılarıyla bir araya geldikleri ortakla başvurabiliyorlar ya da böyle bir ortakları yoksa da TÜBİTAK tarafından sağlanan bir ortak havuzdan uluslararası firmalarla iletişime geçerek işbirliği yapabileceği firmaları bulabiliyor.

Diğer bir program da Tekno-Girişim Sermaye Desteği 1512 kodu ile alınıyor. Elinizde güzel bir iş fikriniz var, bu fikirle birlikte kendinize bir iş kurmak, atılımlar yapmak istiyorsanız bu tam size göre diyebiliyoruz bu programda. Yalnız üç aşamalı bir programdır. İlk aşamasında iş fikrinizle TTO'lara gidiyorsunuz, TTO'lar aracılığıyla ilk olarak iş fikirleri toplanıyor, bir uygunluk değerlendirmesi yapılıyor, yani bu iş fikri uygulamaya dönüşebilir mi, bir fayda sağlayabilir mi açısından bir değerlendirme yapılıyor. Bu aşamadan geçen iş fikirleri artık iş planına dönüştürülüyor ve ikinci aşamaya geçiliyor. İkinci aşamada 200.000 TL'ye kadar bir destek verilerek size bir şirket kurduruluyor, bu iş planına dönüşmüş iş fikrinizi burada gerçekleştiriyorsunuz. Bu aşama da tamamlandıktan sonra artık üçüncü aşama devreye giriyor. Üçüncü aşamada biz de diyoruz ki siz artık iş fikrinizi iş planına dönüştürdünüz ve bunu başarıyla tamamladınız, Ar-Ge yapmayı öğrendiniz. Bu durumda da üçüncü aşama olarak da 1507 programına KOBİ Ar-Ge Başlangıç Destek Programına yapmış olduğunuz bir önceki projenin devamı niteliğinde bir proje başvurusunda bulunmanızı istiyoruz.

Burada, 1512 programına ilişkin istatistikler yer almakta, bunları hızlıca geçmek istiyorum. TÜBİTAK olarak diğer hizmetlerimiz de var. Birkaç tanesine baktığımızda; Sanayi Bakanlığı'nın tür belgesi verilmesi, yine Ar-Ge indirimi konusunda hizmet verdiğimiz diğer faaliyet alanları var ve bunları da geçip kısaca istatistiklerden bahsetmek istiyorum. 1995 ve 2018 yılları arasında yaklaşık olarak TEYDEB'e 40 000 proje başvurusunda bulunulmuştur. TEYDEB tarafından, bunlardan yaklaşık 21000 tanesi desteklenmiş, 9 milyar TL'lik bir destek verilmiş ve 16,3 milyarlık da bir Ar-Ge hacmi oluşturmakta verilen bu destek.

Bu verilen desteklerin program bazlı dağılımına baktığımızda da 1501 programı en büyük paya sahip, ardından 1507, 1511 ve 1509 programı gelmektedir. Dediğim gibi TÜBİTAK'ın verdiği destek oranlarında desteklerde en fazla bu programlar büyük paya sahip olduğu için ben bu programlardan bahsettim. Bunların dışında toplamda 13 tane farklı destek programı var. Sektör bazında baktığımızda da en büyük paya bilgi ve iletişim teknolojileri sahip, ardından otomotiv sektörü, daha sonra makine ve imalat sektörü ve savunma sektörü gelmektedir. Tabii diğer sektörler de var, ama en büyük pay bilgi ve iletişim teknolojileri alanında. Kültürel endüstriye yönelik bir çalışma olduğu için ve kültür endüstrisinin TEYDEB'deki ayağı animasyon sektörüne yönelik projeler olduğu için bir de kısaca bu alandaki istatistiklerden bahsetmek istiyorum. 2009 Eylül–2018 itibariyle 124 firma tarafından TEYDEB'e 137 proje başvurusu yapılmış, bunlardan 64'ü desteklenmiştir. Firma bazında baktığımızda bu 124 firmadan 55 firmaya destek vermişiz. 38'i KOBİ, 17 tanesi büyük firmadır. Destek miktarı da yaklaşık 32 milyon TL'lik bir destek oluşturmakta TEYDEB'in verdiği destekler arasında animasyon sektörüne verilen destekler. Yıl bazında baktığımızda 2015 yılında oldukça fazla başvuru varken 2018 yılında sektöre yönelik olarak başvurular oldukça azalmış durumda. Desteklenen proje

sayıları da benzer şekilde başvuru az olduğundan destek tutarları da başvuru sayılarına bağlı değiştiğinden yine destek tutarları da bir azalış göstermekte. İl bazında da baktığımızda diğer tüm alanlarda olduğu gibi en fazla başvuru İstanbul, Ankara gibi büyük şehirlerden gelmekte.

Dediğim gibi TÜBİTAK TEYDEB olarak 13 farklı alanda destek verilmekte ve bu destekler verilirken bize başvuruda bulunan projeleri üç boyutta inceliyoruz. Bu projelerde, projenin endüstriyel Ar-Ge içeriği, teknoloji düzeyi ve yenilikçi yönü, proje planı ve kuruluş alt yapısı, üçüncü olarak da ekonomik yarar ve ulusal kazanıma dönüşüm olarak üç boyutlu inceleme yapılmaktadır. Bu projelerin değerlendirme sürecinden kısaca bahsetmek istiyorum. Proje başvurusu yapıldıktan sonra proje konusuna uygun bir hakem atanıyor. Proje bütçesine bağlı olarak hakem sayısı 2 ile 5 arasında değişiyor, kuruluşu ziyaret ediyor ve bir değerlendirme yapıyor. Hakem raporları ve Teknoloji Yürütme Komitelerinin kararı, teknoloji yürütme komitelerinin değerlendirmeleri ile projeye ilişkin evet yâ da hayır kararı veriliyor. Teknoloji Yürütme Komiteleri, alanında uzman akademisyenlerden oluşuyor. Ben bilişim teknolojileri grubundayım. Bilişim teknolojileri alanında hot topiklerden, o zaman şöyle söyleyeyim mümkün olduğu kadar her alanda bir akademisyen belirlenmeye çalışıyor. Komitelerde sayı sınırlaması da var ama bilgi ve tecrübe olarak her alana hitap edebilecek akademisyenlerden oluşan yürütme komitemiz ve hakem raporları ile birlikte projeleri ilişkin kabul ya da ret kararları veriliyor. 1511 programı çağrılı bir program olduğu için onun değerlendirme süreci biraz farklı ilerliyor. İlk önce çağrıya çıkılıyor, ardından başvuruda bulunan firmaların proje önerileriyle birlikte çağrıya uygunlukları değerlendiriliyor. Çağrıya uygun olmayanlar ret edilirken ilk aşamada, çağrıya uygun olanlara hakem atanarak değerlendirme süreçleri başlıyor. Yine diğer projelerde olduğu gibi hakem değerlendirme süreçlerine benzer şekilde ilerliyor. Hakem ziyarette bulunarak bir değerlendirme raporu hazırlıyor. Tekrar bir panel oluşturuluyor, bu panellerde hakem raporlarıyla birlikte bir değerlendirme yapılarak bir puanlandırılmış proje listesi elde ediliyor. Tekrar bu grup yürütme komitelerinde bir eşik puan belirlenerek o eşik puanın üzerinde kalan projeler destekleniyor, altında kalan projeler desteklenmiyor. Ardından duyurusu yapıp firmalarla sözleşmeler imzalanıp izleme süreçlerine geçiliyor. Kabul alan projelerdeki izleme süreçlerinden de kısaca bahsetmek istiyorum. Kabul olan bir proje de 6 aylık dönemsel raporlar alınıyor, 2 rapor alıyoruz. Teknik rapor; projede yapılan çalışmalarını içeren rapor ve harcamalara ilişkin sunulan mali rapor. İlk olarak bir ön değerlendirme aşamasından geçiyor. Ön değerlendirme de sunulan giderlerin kapsamı teknik olarak uygunluğuna bakılıyor, ardından projeye izleyici ataması yapılıyor. İzleyici tekrar kuruluşu ziyaret ederek, yapılan çalışmaların, yapılan faaliyetlerin incelemesini gerçekleştiriyor. İzleyici bir rapor hazırlıyor, bu arada bir mali değerlendirme yapıyor. Son olarak da proje sorumlusu tarafından tekrar bir değerlendirme yapılarak harcamaya esas tutar belirlenerek kuruluşa ödeme yapılabilir. Benim söyleyeceklerim bu kadar, teşekkür ediyorum,

ZİYA TAŞKENT: Ayşe Hanım, teşekkür ederiz. TÜBİTAK'tan Ayşe Hanım'ın yaptığı sunuma ilişkin

M. ÖCAL OĞUZ: Ben söz almak istiyorum.

ZİYA TAŞKENT: Hocam, her zamanki gibi çevik bir hamle ile toparlayıcı, yine derinlik katıcı, kuşatıcı bakış atmak üzere buyurun hocam.

M. ÖCAL OĞUZ: Hiç uzatmayacağım, vakit de sınırlı. Temenni cümlesi söyleyeceğim. TÜBİTAK geleneksel alışkanlığı içerisinde hep teknolojik gelişmelere açık bir kurum gibi uzmanlıkları da oradan çıktılar ve sonuçlar da orayla uyumlu olsun biçiminde bir genel algıya sahip. Son dönemde bu algı değişiyor, kültürel içeriklerin de TÜBİTAK da değer bulmaya çalıştığımızı biliyoruz ama bu seferde toplumda öteden beri oluşmuş TÜBİTAK algısı nedeniyle gördüğümüz gibi yansıda da başvuru sayısı

son derece sınırlı ve az. Yine o pasta üzerindeki kültürel içeriklerin görünümü de son derece az. toplumsal olarak da biz bir aracın fren sistemini daha emniyetli hale getiren bir teknik buluş yaptığımızda hepimiz bravo diyoruz. O fren sistemiyle 50-100 kişinin ölümünü belki önlüyoruz çok önemli ama topluma kazandıramadığımız kültürel içerikle onu kültürel bir varlık haline dönüştüremediğimiz bir bireyin, ruhsal sorunları ve depresif sorunları, obezite sorunları ve onların topluma dönüşüyle ve çevresine verdikleri zarar, hırsızlıkları, haydutlukları, esrar-eroin alışkanlıkları, başkalarını bıçaklayıp öldürmeleri, toplu katliam yapmaları gibi şeyler, TÜBİTAK'ın verileri ve çıktıları içerisine bir sunduğumuzda böyle bir fren sistemini, durdurma gibi bir teknik ve kolay çıktısı yok. Yani ben bu çocuğu iyi yetiştirsem, yarın depresif bir varlık haline gelmez, okulda sorunu çözemeyince silah alıp öğretmenlerini ve arkadaşlarını öldürmez diye bir şey garanti edemiyorum o eğitimi verirken. Dolayısıyla kültürel içerikleri TÜBİTAK'ın daha hem KİFAÇ açısından hem toplum sağlığı ve kültürün aktarımı açısından hassasiyet göstermesini arzu ederim, o gelişme var, daha fazlasını istiyoruz. Teşekkürler.

AYŞE SARIAYDIN FİLİBELİOĞLU: Ben teşekkür ederim.

ZİYA TAŞKENT: Teşekkürler efendim, şimdi kahveye çıkmadan bir ricam olacak. Sizler sabırla, sebatla, dirençle bu saate kadar burada kaldınız. Bunu belgeleyelim istiyorum. Aile fotoğrafı için hepimizi sahne önüne davet edeceğim, sonra kahve molası vereceğiz. Sayın Bakan Yardımcımız da şimdi katılıyor bize. Sonrasında günün bonusu, ben sözü Erman Hoca'ya devretmenin rahatlığını yaşayacağım. Son seans panel olacak, panel için tam 16.00'da tekrar bu salonda olacağız. Önce fotoğraf, buyurunuz.

ÖCAL OĞUZ: Sayın Genel Müdür aileden olmak için çile çekeceksiniz diyor yani. Sonuna kadar dinleyecek, kalacaksınız.

10 EKİM 2019 KÜLTÜR ENDÜSTRİLERİ VE DİJİTALLEŞME PANELİ

ZİYA TAŞKENT: Erman Hocam paneli yönetmek üzere ve misafirlerinizi takdim etmek üzere söz sizde buyurunuz.

ERMAN DEMİR: Merhabalar Ben Erman Demir Ankara'dan sizlere selam ve sevgiler iletiyorum, çoğunluğumuz İstanbul'dan katıldığı için. Önce panelin başlığı ile ilgili bir kaç şey söylemeye çalışacağım, bu sırada da katılımcılarımız yerleşmiş olur. Öncelikle bu davet için Kültür Bakanlığımıza ve Telif Hakları Genel Müdürlüğü'ne şahsen teşekkür ediyorum. Konuştuğumuz şeyin ne olduğu konusu bence çok önemli çünkü bizler yaratıcı kültür endüstrileri, kültür endüstrileri ya da yaratıcı endüstriler kelimelerini kullanırken hep kendi sektörümüz üzerinden bakıyoruz ama temel ve belirleyici bir şey var. O da Sosyal Ağlar'dan müteşekkil sosyal ağların mantığına göre talebin dönüşümünü sağlayıp talep üzerinden gelir üreten ve bunu da yaratıcı ürünlerle sağlayan benzer sektörler ya da en azından işletme mantıkları benzeyen sektörlerden bahsediyoruz, bu durum da dikkatinize sunacağım ama detaylarına girmeyeceğim birkaç kavram var bunlardan bir tanesi birlikte üretmek, bir tanesi üretici tüketici, yani aslında sanayi devriminden beri üretmek kavramıyla ortaya çıkmış ürün kavramıyla ortaya çıkmış pek çok şeyin biz yaratıcı kültür endüstrileri bağlamında farklı bir mantıkla üretildiğini görüyoruz. Doğal olarak da çok kıymetli katılımcılar bu konuda büyük bir ihtimalle katılacaklardır ve önemli örnekler vereceklerdir. İş yapma çalışma biçimlerimiz de 8-5 mesai yapan bir fabrikadan çok farklı oluyor.

Bu konuda belki de şimdi dijitalleşme ve yaratıcı endüstrilerden bahsederken, şimdi katılımcıların da doğal, kendince doğal bir ayrımı oldu. Bunlardan ilki dijitalleşme bize bir etkileşim ve kapsayıcılık sunuyor. Bu konuda; iki nokta arasında en kısa yolu bulan ki bunu Türkiye dijital teknolojilerle ilk tanıştığında bulan Sayın Elif Dağdeviren, Şu anda Türkiye Sinema ve Audio-visual Kültür Vakfının başkanı olarak da yine aynı konularda çalışmaya, istekli ve benzer şekilde ama çok daha güncel biçimde British Council Türkiye Sanat Direktörü olarak bu konuda duvarsız galeriler, yanlış söylemedim umarım, duvarları olmayan müze'ler çok affınıza sunuyorum Esra Aysun Hanımefendi'nin de yine bize daha çok paylaşım kapasitesi, erişim ve kapsayıcılık üzerinden katkılar vereceklerini tahmin ediyorum ama bu bir kısıtlama değildir.

Yalnız madalyonun diğer yüzü var. İşin içine dijitalleşme girdiğinde hepimizin aklına kopya kelimesi geliyor, ben affınıza sığınarak kopya kelimesiyle ilgili zihnimizdeki belki biraz fazlasıyla olumsuz algıya da değinmek istiyorum. Çünkü kopyalama bir olgu. Bunun bir olgu olmasının sebebi de aslında dijitalleşen dünyada yaratıcı kültür endüstrilerini diğer klasik sektörlerden ayıran şey olması, farkını yaratan şey olması. Bir otomobili, bir süt kutusunu dijital olarak kopyaladığınızda değerinden çok şey kaybeder, kopyalayamıyorsunuz. Ama pek çok yaratıcı kültür endüstrisi ürününün dijital formatını belki özelliklerinin önemli bir kısmını kaybederek mesela çok önemli bir örneğin MP 3'e dönüştürülmüş bir müzik eseri olabilir belki ama yine de satın alınabilir, genel pazara sunulabilir bir ürün olmaya devam etmesi mümkündür. İşte kopyalama başlığından bahsedince de size Bülent Beyin ve Süleyman Bey'in belki uzunca bir süredir bu konudaki emekleri gündeme geliyor çünkü Sayın Bülent Forta Müyap Bağlantılı Hak Sahipleri Fonogram Yapımcıları Meslek Birliği Yönetim Kurulu Üyesi olarak geçmişte yaptığı pek çok çalışmada bu kopyalama ile kaim dünyanın içerisinde sürdürülebilir bir gelir modeli nasıl sağlanır o konuda emek verdi.

Belki kampın biraz karşı tarafında ama şu anda TRT Hukuk Dairesi Başkan Yardımcısı olan Sayın Avukat Süleyman Talaş da bu konuda, Bülent Bey'in meslektaşısı olarak kampın diğer tarafında da olsa önemli katkılarda deneyimler edindi. Tabii ki bu konu bizler için, kopyalama başlığı, aslında geleceğe

doğru götüren dünyanın dijitalleşmesi ile değişik bir konu başlığı, ben girizgahı çok uzatmamak adına kısaca keseceğim. Ama burada Sayın Doktor Mete Tevetoğlu'nun da kavramsal düzeyde bu konuya dikkat çekmek için çok büyük avantajı var. Çünkü kendisi hem Türkiye Oyun Geliştiricileri Derneği Hukuk Müşaviri olarak hem de Maltepe Üniversitesi'nde Ticaret Hukuku öğretim üyesi olarak akademik ve sektör bakış açısını birleştirme şansına sahip. Eminim bu yönde çok kıymetli katkıları olacaktır.

Şimdi bu konuda aslında iki ana kapsayıcı şey var. Birincisi erişim başlığı diğeri de belki birazcık da hakların korunması başlığı ama ben bir önemli konu başlığını burada dikkatinize sunmak istiyorum. Çünkü biz görüyoruz ki bu uluslararası tartışmada da yeni gelmiş gündeme Türkiye'de pek tartışılmayan bir başlık konusu takdir edersiniz ki buradaki bu salondaki kişilerin büyük çoğunluğu önümüzdeki 30 yıl 40 yıl içerisinde kendisini, hani sağlıklarımız elverse bile iş yaşamının içinde aktif olarak görmüyorlar. En azından ben görmüyorum ama bir yandan da bu dijital dönüşüm, dijitalleşen Dünya Sayın Bakan Yardımcımız'ın isabetle işaret ettiği gibi, gittikçe küreselleşen, birbirine yaklaşan dünya, geleceğe hazırladığımız gençler için de önemli bir tehdit ve fırsatlar yumağı halinde ortaya çıkıyor. Yani bizim bugün örnek vereceğimiz, Öcal Hoca'mın geçmişimize ve kültürümüze vurgusundan dolayı biz oturumun başında birazcık geleceğe dönüşü vurgulamak istiyoruz. Biz gelecekte bahsetmek istiyoruz ama bir yandan da çok ayakları yere basmıyor gibi gelebilir size bunlar şu anki pratiklere uymuyor gibi gelebilir ya da hayali bir gelecek gibi gelebilir ama önümüzdeki 30 yıl içerisinde 40 yıl içerisinde şu an üniversitede okuyan bir iletişim öğrencisinin sanat öğrencisinin nelerle karşılaşacağını bilmediğimizi de dikkatinize sunmak isterim.

Evet son olarak şunu söylemek istiyorum: İnternet, paylaşılan sosyal amaç ve araçların birlikte inşa edildiği sınırsız bir kaynak olarak görünüyor ve böyle tanımlanıyor. Bu tanımdan yola çıkarsak eğer bu dijital dünyada hem küreselleşme hem ağ şeklinde birbiri ile yoğun iletişim kurma hem de hepinizin profesyonel alanlarının dayandığı soyut, somut olmayan ürünler üzerinden ekonomik faaliyetler yürütmek çok önemli hale geldiği düşünülüyor. Elbette ki bu bir kaos mu, bu konuda sayın katılımcılar belki ilk desteği verecekler bana, yoksa düzenli paylaşılabilir hakların sahiplerinin belirlendiği bir bağlam mı olacak. Bunu hem Dünyada hem Türkiye'de bu işin şu anki profesyonelleri tartışıp konuşarak yapacak, bizim de şöyle bir şansızlığımız var size sunabileceğimiz hiçbir destek, hiçbir para yok sadece boş akıl vereceğiz belki de, bunu da geç saatte olduğu için biraz zor yapacağız. Ama ben bu fikirlerle öncelikle tabii ki yine geleceğe doğru ilerleyeceğimiz için bu konuya çok kıymetli katkılar vermiş Bülent Bey'den başlayarak nasıl bir dünyadayız, nasıl bir dijital kata doğru geçiyoruz,

Bülent FORTA: Teşekkür ediyorum. Her şeyden önce böyle bir toplantının benim için çok gurur verici bir toplantı olduğunu söylemek isterim. Çünkü KİFAÇ Komitesi'nde yaklaşık 2 yıla yakın çalıştım. Dolayısıyla Kültürel İfadelerin Çeşitliliği Sözleşmesi'nin imzalanması bizim ülkemiz için de çok önemli bir şey. Burada başta Öcal Hoca olmak üzere çok emeği geçen insanlar var. Nilüfer Hanım var bizim eski komitemizden. Sonra ayrıldım ben de komiteden. Bu kadar güzel bir toplantı olduğuna göre emin ellere bırakmışım diye düşünüyorum ve herkese de teşekkür ediyorum böyle bir şey için.

Şimdi tabii ben biraz gelecek perspektifi KİFAÇ bağlantısı içerisinde ifade etmek istiyorum çünkü KİFAÇ bize aslında bir gelecek vizyonunu sunuyor bize uluslararası bir sözleşme olarak. Bunlardan bir tanesi dijitalin gelişmesi karşısında bunun bir kültürel ifade çeşitliliği sağlayıp sağlamayacağı ikinci önemli ayağı, küreselleşen dünyada, sanatçıların uluslararası dolaşım kolaylığına sahip olmaları ve statüleri, üçüncüsü de kültür endüstrilerinin güçlendirilmesinin aynı zamanda kültürel ifadelerin çeşitliliğini de güçlendireceğini vadediyor sözleşmenin kendisi ve burada en büyük ayaklarından bir tanesi STK'ların bu noktadaki rolünün artırılmasını ifade ediyor. Şimdi soruna dijitalleşme ile

başlayacak olursak; dijitalleşmeyle ilgili en temel problem önce müzik sektöründe yaşandı, yani sizin de ifade ettiğiniz gibi kopyalamayla başladı. Hatta işte Walter Benjamin'den beri Adorno'dan beri bir kültür endüstrisinden, bir de sanat eserinin kopyalanabilir bir çoğaltmaya tabi olmasından söz ediyoruz. Bunun yarattığı çok çeşitli problemler var, sanatın metalaşması gibi çok teorik tartışmalara girmeyeceğim, çünkü gelecek konuşmak daha zevkli olacak. Önce dijitalleşmenin darbesini bu kopyalama kolaylığı nedeniyle müzik sektörü yedi. Müzik sektörünün artık bir daha ayağa kalkamayacak ve sonuç olarak bir endüstri olarak varlığını sürdüremeyecek olduğuna dair çok çeşitli teoriler geliştirildi. Aslında ortaya çıkan şey çok paradigmatik bir değişimdi bizim açımızdan. Müzik endüstrisi insanlık tarihi açısından baktığımız zaman genç bir endüstri, aynı film endüstrisi gibi yani kayıt yapılabilir olduktan sonra oluşan bir endüstri. Daha emekleme aşamasında bütün gelir parametrelerini ve değer akışını şöyle kuruyordu; bir kayıt yapılıyor, bu kaydı çalan bir alet var, o alette çalınabilen üstüne bir sesi kayıt ettiğimiz bir şeyi aynı doğallıkta çalarak müzik endüstrisi kendini sürdürüyordu. Bütün geliri sonuç olarak üstüne kaydedilmiş olan format buna plak diyebilirsiniz, CD diyebilirsiniz, teknoloji değişiyor bunun üzerinden bir gelir kalemi oluşturuyordu. Ama sonuçta 19 yaşında yani deyimimi mazur görün, bir tane velet çıktı ve bir garajda Napster gibi bir uygulama buldu. Sıkıştırılmış MP3'ü bizim hayatımıza soktu karşılığında o güne kadar endüstrinin bütün o kravatlı ağır takılan bütün itibarını yoketti çünkü artık ses dosyaları sıkıştırabiliyordu ve rahatlıkla transfer edilebiliyordu. Bu bir paradigmatik değişiklikti, neden paradigmatik değişiklik? Çünkü müzik sektörü aslında aynı içerikle her dönemde para kazanabiliyordu. Yaşı benim yaşına gelmiş insanlar evlerine gittikleri zaman bir tane Beatles plağına, aynı plağın bir tane kasetine aynı kasetin CD'sine sahip oluyor aslında. Aynı içeriğin üç farklı formatını satabiliyordu müzik endüstrisi, bu aslında endüstrinin krizlerini de açtıran bir nokta yarattı. Ama bu kez üzerinde değer ifade edebilecek ürünün kendisi ortadan kalktı, görünmez bir kopya ile karşı karşıya kaldık. Yani bu öyle bir şey ki siz üretiyorsunuz, sizi tekrardan bir değer olarak, gelir olarak yaşayabilecek kopyanın kendisi ortadan kalktı. Müzik endüstrisi buna büyük bir tepki verdi ve yasaklama yoluna gitti. Aslında bu bir yasaklama, tehdit diyalektiği içerisinde tartışıldığı zaman bugün geldiğimiz nokta itibarıyla aslında bir fırsatlar bütünlüğünü de bize sunduğunu gösteriyor. Dolayısıyla müzik endüstrisi 2013 yılından beri bunu bir iş modeli olarak işte Deezer, Youtube, i-Tunes gibi uygulamalarla müzik endüstrisi yeni bir gelir modeline dönüştürmeyi başarabildi.

Şimdi bunun kültürel olarak şöyle avantajları var; dünya ister içerik olarak kendi kültürünüzü ne isterse başka kültürü alma şeklinde olsun bir saniye uzağınızda. Eskiden örneğin bizim kültürel değerlerimizi Hacı Arif Beyin bir plağını New Yorktaki birinin edinmesi uzun gemi seyahatleri oradan siparişler gerektiriyordu, şimdi bi saniye sonra ona ulaşabilecek bir vasat sağladı şu tartışmaya hiç girmiyorum yani internet bir özgürlük alanı mı yoksa Orwell vari bir tahakküm hayatımı getiriyor bize bunlar bu konunun belki çok derin yanları ama müzik endüstrisinin bugün gelmiş olduğu durum bize geçmişi ve bugünün sorunlarının ötesinde geleceği de hayal etmeyi bir görev olarak sunuyor. Gelecekte ne olacak? Geçen bir panelde de bu örneği verdim, hızlı geçeceğim müzik fütüristleri şunu tartışıyorlardı. Diyolar ki müzik bir hava gibi olacak, herkes bunu soluyacak ve hiç kimse buna para vermeyecek, bir teorisyen grubu da, müzik su gibi olacak normal biz elimizi yıkadığımız dişimizi fırçaladığımız su için bir abonelik modeliyle bir para vereceğiz ama onun dışında daha nitelikli bir şey yapmak istiyorsanız, örneğin daha serin bir su içmek istiyorsanız, müzik dışında faktörler içeren hard copylere yönelmek zorundasınız. Nedir bu? Sanatçının resmi olan vesairesi olan ürünler gibi.

Şimdi geldiğimiz noktada bütün bunlara rağmen arzu etmediğimiz bir durum vardır. Yani bütün sanatsal faaliyetin piyasa tarafından güdülenmesi diye bir şeyle karşı karşıyayız. Şimdi piyasa yapıcılığı bir önceki etapta çok daha farklıydı, işte reklamlar televizyon programları falan. Şimdi geldiğimiz noktada artık piyasa yapıcıları, algoritmalarla çalışan bir yapay zeka üzerinden oluşmaya

başladı. Nasıl? Çok net. Şimdi Spotify'da aktüel bir listeye girebilirsiniz. Listeye girdiğiniz andan itibaren talebin kışkırdığını görüyorsunuz ve hatta listeye girmiş olan kültür ürününün de biranda yaygınlaştığı görülüyor. Sonuç peki bunları kim yapıyor? Bunlar bizim gençliğimizde radyo DJ leri tarafından yapılırdı. Onlar seçerlerdi o çalınan şarkıları. Sonuç olarak herkesin peşinden gittiği, şarkılar olur, şimdi mekanizma böyle çalışmıyor, bu listeleri yapay zekalar ve algoritmalar oluşturuyor ki bu bir kere piyasanın açılması açısından çok büyük bir problem.

Her piyasanın olduğu koşulda ortaya tekeller çıkar. Sonuç olarak müzik endüstrisi bugün çok büyük tekellerin distribüsyon sağladığı bir yöne doğru gidiyor. Halbuki, Napsterla kırılan tekelin bir daha kurulmayacağını düşünülüyordu. Ama artık hayat öyle gelişmiyor. Örneğin K-Pop bugün patlamıştır. Kore Popu Kore'den çıkan bir şey anında bir bakıyorsunuz tekeller tarafından yeniden kendi kataloglarına yazılmış. Biz gelecekte şöyle bir müzik dinleme durumuyla karşılaşacağız. Akıllı telefonlar diye ifade ettiğimiz şey artık bizim ne dinleyeceğimizi bize va'z etmeye başlayacaklar. Bizim belki de özgür irademizin bir tür arkadaki algoritmalar tarafından ele geçirildiği bir gelecekle karşılaşacağız ama bunun yanında sadece bardağın boş tarafından konuşmayalım, dolu tarafından da konuşalım. Aynı zamanda bugün bu dijital platformlar sayesinde bütün dünya insanların müzikte oluşturmuş olduğu kataloglara da ulaşma imkanını yakalamış olacağız ve bunun mesela müzik endüstrisi açısından sonucu şu oldu: Fiziki ürün olarak üretilmeyen çok duymuşuzdur, ya şu albümü çok severdim de bulamıyorum gibi bir cümle artık bizim gelecekteki dünyamızda olmayacak, o albüm eğer hak sahipleri bu izni verirlerse herkese açık hale gelecek. Bu kuraldır biliyorsunuz, önce teknoloji değişir, hukuk arkadan gelir. Hukukun da ülkelerin de bütün bu değişimleri yeniden gündeme getirecekleri bir eşige doğru bizi götürüyor.

Erman DEMİR: Biraz daha da doğal ilerleyelim diye kesiyorum, yoksa bence çok kıymetli katkılarınız var belki saatlerce dinleyebiliriz ama hukuk konusuna da da değindiğiniz için sizin de uzun yıllardır mesai arkadaşımız olan, yani mesai arkadaşı derken, yani mesai kavramını daha geniş yorumlamak lazım. Süleyman TALAŞ, TRT'den önce Digitürk'ün avukatı olmuştur. Sözü kendisine verelim.

Süleyman TALAŞ: Zaten burda hukukçu bir akademisyen varken, Bülent Bey varken, ben ne arıyorum diye düşündüm aslında burada. Ben sadece pratisyenim yani böyle akademik bir ortamda. 1980 de Ankara Hukuk'a başladım, 1984'te bitti, Sonra da bir daha gitmedim. Fikri haklar diye bir ders aldığımı hatırlamıyorum gerçekten hatırlamıyorum, o yüzden başımıza geliyor bu sorunlar. Dolayısıyla benim kişisel tarihimle, bu dijitalleşmenin kişisel tarihini bir yere koyduğunuzda gerçekten ben bu zamana ayak uydurabildiğim için kendimi başarılı sayıyorum. Şimdi burada Bülent Forta'nın yaptığı açıklamalardan sonra, profesyonel müzik dinleyicisi olarak görüşlerimi açıklıyorum. Profesyonel müzik dinleyicisi olarak Spotify, Apple gibi uygulamaları dinlemiyorum. Ben müzik dinlemenin albüm dinlemek olduğunu bildiğim için neredeyse 30 paund ödüyorum, Qobuz dinliyorum ve çok güzel bir sistem kullanıyorum.

Bu Qobuz teknolojisi ile high resolution müzik stream edebiliyorum ve istemediğim K-popu dinlemek zorunda kalmıyorum. Teknoloji istemediğimiz müzikleri dinlememeye de bir çözüm buluyor. Teknoloji benzeri oluşumlarla kültür emperyalizmine bir delik açmayı sağlayabilecek.

Fikri haklar çalışmaya başladığımda, bildiğim kavramlar, teknoloji ile bugün çok değişti. TRT'de dijital servis var beni de oraya verdiler, orada çalışan 94, 95 doğumlu genç insanlarla ortak bir dil tutturabilmek gayreti benim için gerçekten kişisel olarak ve en azından kendi kendimle yaptığım mücadele. Çünkü geçmişte bildiğim ne hukuki terimler ne teknolojik kavramlar bugüne taşınmadı. Bülent Forta haklı. Hukuk her zaman çok geriden geliyor. Konuyu açmak istemiyorum da malumunuz

yaklaşık 15-16 senedir en azından ben 16 senedir yeni FSEK'in çıkması için muhtelif toplantılara katıldım. Geçen cuma sayın Bakanımızla bir toplantıdaydık, bu sefer kararlı Bakanlığımız yeni FSEK umarım bu teknolojiyi yakalayacak bir yapıda olur. Niye bunu söylüyorum çünkü inanın yani bugünkü yasal mevzuatla bugünkü kavramlarla bugünkü sorulara bir hukukçu olarak cevap vermek çok zor. Çünkü her gün daha farklı bir teknoloji çıkıyor. Yani o evre artık çok geride kaldı, bambaşka şeyler çıkıyor, bambaşka yayın mecraları çıkıyor ve televizyonların izlenme oranları konuşulurken ve şimdi youtube izlenme oranları ya da benzer platformların izlenme oranları kıyaslandığında arada büyük bir fark ortaya çıkıyor. Hukukçu olarak teorik olarak konuşmak çok kolay ama karşımıza 94 doğumlu bir delikanlı çıkıyor veya TRT'nin yaptığı bir programda ya da telefon şirketinin şu müziği böyle kullanacağım, şimdi kullanacağım, 2 dakika sonra kullanacağım diye sorduğunda bu mevzuatlar ve bu kafa karışıklığıyla cevap vermek hem çok riskli hem çok zor oluyor. Yapıyoruz ama cevap veriyoruz ama yani işte müzik meslek birlikleri ile papaz olmayı göze alarak veriyoruz. Dolayısıyla bu karışıklığın, yani hukukun bu teknolojiye bir biçimde yaklaşamayacak olmasını kabul etmeliyiz. Yaklaşması mümkün değil. Biz, yani hukukçular eğitim olarak da teknolojiden zaten uzak insanlarız. Dolayısıyla biraz bunu kavramamız da zor. Dolayısıyla bu konuda bugün yeni bir FSEK çıksa, bir yıl sonra yine günün gerisinde kalacağına eminim. Ama en azından günün ihtiyaçlarına cevap verebilecek yani pratikte ihtiyaçları karşılayabilecek bir düzenleme gerekli. Teoride oturalım konuşalım fikri haklar nedir ne değildir, bilgi nedir bilginin bir bedeli olmalı mıdır, böyle bir sosyolojik felsefik bir tartışma olabilir ama işin pratiğinde iş değişiyor.

Dolayısıyla örneğin dijitalleşme konusunda, hocamız güzel bir şey söyledi, yerli ve milli ya da ulusal nasıl tanımlarsanız tanımlayın, yani yeni değerlerin bize ait değerlerin tekrar tekrar yeni kuşaklara aktarılması konusunda özellikle bizim TRT olarak üzerinde durduğumuz, Genel Müdürümüze ve Bakanımıza ısrarla anlattığımız büyük bir TRT arşivi var, bunun içinde şarkılar, müzikler efendime söyleyeyim çekimler, yayınlar var. Bugün skolastik bakan bir hukukçunun karşısına gittiğinizde bu görüntüleri yayımlayabilir miyiz diye sorduğunuzda cevap risk almak istemiyorsan hayır yayımlayamazsınız olacaktır. Bunları yayımlamak konusu bugünkü FSEK'le mümkün değildir. Ayrıca yetim eserler konusu özellikle TRT için çok önemli bir konu arz ediyor. Arşivde binlerce onbinlerce saat büyük bir hazine duruyor, Türkiye'nin kültür hazinesi duruyor. Bu arşivin dijitalize olması lazım. Hiç kimsenin bunları ortaya çıkarıp sunması mümkün değil. Dolayısıyla yasal düzenlemelerin bu tip teknolojilerle paralel gitmesi gerektiğini düşünüyorum.

ERMAN DEMİR: Ağzımıza sağlık, bence çok güzel bir noktaya getirdiniz. Mete Hocam da baktı bana ben onun ne diyeceğini biliyorum ama sabrına da sığınarak öncelikle biraz daha gündemden, biraz daha güncelden getirmek istiyorum ama altını çizdiğiniz şu konu çok önemli, yani çok akademik olmasın ama Bruno Latır diye Alman bir felsefeci var temelde şunu söylüyor. Artık dünyada çoğu şey inşa halinde olmaya devam ediyor diyor ve bunu derken de şunu kastediyor: O kadar hızlı değişen bir dünyadayız ki bu bitti bunu kullanın diyemediğimiz sürekli bir yandan tamir edip inşa ederken bir yandan kullandığımız bir noktaya geliyoruz. Bu noktada hani çözümlerle ilgili bazı şeyler Mete Hocamda saklı ben biliyorum. Onu aklımızda tutalım ama öncelikle bence asıl yaratıcı kültür endüstrisinin doğası gereği topluma erişmekle ilgili çok güzel bir örnek var elimizde hemde bir yandan da böyle mobil teknolojilere çok yakın, sanata görece daha uzak bir toplumda bu iş nasıl çözülür, ilgili güzel bir uygulama örneği olduğunu düşünüyorum o yüzden belki katkı vermek istersiniz Esra Hanım.

ESRA AYSUN: O zaman hukuksal problemleri bir yana bırakıp, biraz daha sanat aracılığıyla erişilebilirlik üzerinden bahsedelim. Ben öncelikle British Council'ı bilmeyenler ya da duymayanlar için kısa bir tanım yapmak isterim: Birleşik Krallık ve Türkiye arasında kültürlerarası diyalog ve diplomasi üzerine çalışan bir kültür kurumuyuz eğitim, İngilizce sınavlar ve sanat alanında

faaliyetlerini Türkiye'de 1940 yılından itibaren sürdürmekte ve gerçekten iki toplum arasındaki ilişkileri yaratıcılık üzerinden sürdürmek için çalışıyoruz biz de Türkiye sanat ekibi olarak.

Aslında bir müzik projesiyle biz bu erişilebilirlik meselesini gündemimize almıştık. 2015 yılında İsrail'deki British Council ofisinden benim görevini sürdüren, sanat direktörü olan aslen müzisyen olan bir arkadaşımızın katıldığı bir proje vardı. "Mix the City" "Şehirleri Karıştırmak" adında Türkçeleştirebileceğimiz, ama şehirleri müzik üzerinden karıştırmak üzerine bu proje. Ve o şehirin müzikal dokusunu temsil eden çeşitli sanatçıların müzikal parçalarını bir klip üzerinden toparlayarak ondan yeni bir miks yaratmak, bunu yapan sanatçı Kutiman'ın ailesi de Türkiye'den çıkışlı olduğu için ilk Tel Aviv de başlayan bu proje İstanbulda devam etti de gerçekten bizi de yeni bir dünyayla tanıştırdı. O dönem sert bir dönemdi maalesef terör saldırılarıyla müzik sektörünün de çok ağır darbeler aldığı, seyircinin mekanlara gitmek istemediği bir dönem geçiriyorduk kültür ve sanat çalışanları olarak, ve biz Mix the City ile ilk kez sadece online bir platformda var olacak bir kültür üretimi üzerine çalıştık, şu an hala ulaşılabilir ve 145.000'e yakın bir izleyici kitlesine ulaştı o yıl içerisinde ve bizim de gerçekten farklı bir şekilde düşünmemizi sağladı.

Buna görsel sanatlarla devam etmek istedik, şu an ekip arkadaşlarım da burada hem Su Başbuğ hem de Cansu Ataman. Su'nun bir önerisiyle gene bir sergi projesi üzerine çalışırken bu zorlu dönemde, neden buna online olarak devam etmiyoruz sorusuyla başladık ve British Council'ın 1938 yılından beri desteklediği ve oluşturduğu Birleşik Krallık sanatçıların işlerinden oluşan bir sanat koleksiyonu var. Türkiye'de de bunun karşılığı elbette var ve bu sanat koleksiyonu işte Duvarları Olmayan Müze adı altında dijitalleştirilmiş ve British Council'ın global web sitesi üzerinden ulaşılabilir bir halde duruyordu. Bizim projemizle ilk kez Türkiye'nin önyak olduğu bir proje oldu sunum fikriyle. Bu Duvarları Olmayan Müzeyi biz açık bir çağrı yaparak Türkiye'den bir küratörü, sergi yapımcısını davet ettik, başvuruları topladık, mümkün olduğu kadar adil olabilmek adına ve ilk sergimizi de 2017 yılında yapmış olduk. Duvarları Olmayan Müze bugün dördüncü yaşına giriyor bu dönemde. Sadece Türkiye'den değil, Ukrayna ve Gürcistan'dan da ekibimize katılan toplam üç küratör ile birlikte çalışmalarımızı sürdürüyoruz. Her senenin bir teması var ve şunu keşfettik: Bir müze ya da galeride bir sergi yaptığımız zaman en fazla 30-40 binlerde bir izleyici kitlesine ulaşırken, bu online platform sayesinde yine 125.000 gibi bir rakamla başlayıp bugün 325.000 kişiye ulaşmış olduğumuzu görüyoruz. Tabii hala çalışmalarımızı sürdürüyoruz, istatistik olarak sergimizi gezenler hangi şehirlerden, hangi ülkelerden geliyorlar? Onlara nasıl daha iyi sergiyi anlatabiliriz?

Aslında bütün sanat projelerimizde erişilebilirlik bizim için çok önemli. Erişilebilirliği çoklu anlamda aslında KİFAÇ'a da uygun bir şekilde sanırım burada iz düşmek gerek, hem çok kültürlülük, sanat izleyicisini mümkün olduğu kadar farklı alanlara yayabilmek. Yani sadece hâlihazırda görsel sanatlara yakın olup böyle bir sergi gezme alışkanlığı olan izleyici değil de sadece İstanbul, Ankara, İzmir'den değil bütün Türkiye'den farklı yaşlarda, farklı sanat bilgisi ya da sanat ilgisine sahip ama dijital ortamda olmaktan korkmayan kişilere ulaşabilmek. Bizim için en değerli olan buydu çünkü sanırım kültür ve sanat alanında biraz korkutucu kurumlar ya da projelerde sürdürebiliyoruz yabancılaşan yabancılaştıran. Tabii ki bu hiçbir zaman bir niyet olmuyor ama böyle bir kültürlerarası diyalog derken kendi içimizde de bir diyaloga özen göstermek gerek. O yüzden de bu online müzeyi, online sergiyi mümkün olduğu kadar anlaşılabilir kılmak. Yani eser tanımlarını yaparken terminolojiye dikkat etmek ama sadece o değil görme engelli ve duyma engelli izleyicilerin de o platforma katılımını desteklemek için hem sesli betimleme hem işaret dili tercümesi ki işaret dili tercümesini biz bütün etkinliklerimizde kullanıyoruz. Her zaman bu vakıflardan danışmanlık alıyoruz, bunlara çok dikkat etmeye çalışıyoruz ve sanırım bu Duvarları Olmayan Müze bizi gerçekten bu anlamda erişilebilir olunacağını, örnek olarak en iyi projelerimizden biri oldu.

ERMAN DEMİR: Bence harika bir örnek. Yalnız ben şeyin de altını çizmek isterim, hani her ne kadar telif haklarıyla ya da fikri haklarla ilişkisi var mı yok mu desek de bir yandan da eser sahibinin kimin göreceğini bilmeden değil mi, kim kopyalayabilir o riski hiç düşünmeden buna dahil olması var.

ESRA AYSUN: Her zaman için eser sahiplerinden izin alınarak telif hakkı kime ait ise bazen bir müzeye, bazen bir koleksiyona, bazen bir kültür kurumuna ait oluyor, direk temasa geçerek sanatçıyla da onların onayı olmadan zaten işleri kullanma yetkimiz yok. Şunu da söylemem gerek web sitemiz aslında kopyalandı, bu olabiliyor, her tür güvenlik önlemlerine rağmen. Bu da bizim karşılaştığımız sorunlardan biri oldu.

ERMAN DEMİR: Yani bir yandan da kastım şudur: Elbette ki izinleri alınacak ama yani bir yandan da eseri korumak mı yoksa eseri yaygınlaştırmak mı, hangisine yaklaşır eser sahibi? Onun da bence güzel bir örneği.

ESRA AYSUN: İki birlikte ilk kez böyle bir platformda işi hiçbir zaman ulaşamayacağı coğrafyalara ve kişilere ulaştığı için de aslında mutlu olan ve bize geribildirim de yapan çok sanatçımız oldu hem Türkiye'den hem Birleşik Krallık'tan.

ERMAN DEMİR: Mesela, yani konunuzla belki ilişkili belki de biliyorsunuzdur ama New York'ta DADA Living Art diye bir girişim var. Bu girişimin özelliği de şu; sizinki gibi dijital olarak eserleri sergiliyor ama eserleri dokuz farklı ülkeden 11 farklı sanatçının dijital ortamda bir araya getirdiği görsel eserleri bir de üstüne kripto parayla satarak yapıyor. Yani, dijital çarpı dijital hale getiriyor. Bu konu biraz daha belki eserimiz konusundaki egomuz, isteğimiz, sahiplenme duygumuzla da belki psikolojik düzeyde ilişkili bir şey. Siz, hani bunun projenin sahibi olarak belki doğrudan muhatabı değilsiniz ama sanatçıların da böyle bakması, eser sahiplerinin de, önemli bir şey gibi düşünüyorum ama şöyle bir şey var: Siz 4 yaşına girdi dediniz, kaç yaşına girdi Elif Hanım sizin fikir?

ELİF DAĞDEVİREN: Vallahi çok bebektim başladığımda öyle gireyim konuya. 20 yaşında şimdi 22 yaşında hatta. Şunu demek istiyor tahmin ediyorum, ilk netbul.com. Şimdi aranızda birçoğunuzun yaşı tutmadığı için farkında olmayabilir. Netbul.com Türkiye'nin ilk içerik şirketi. Daha düşünün ne Instagramı Google bile yok, Youtube bile yok, Facebook bile yok o zaman. 97 yılında ben böyle arada bir işten atıldım, yani işten atıldığım bir dönemde benim gibi işten atılmış olan diğer gazeteci arkadaşlarımla hep beraber ne yapabiliriz, kim bana nasıl destek olabilir? Sonuçta kira ödememiz gerek. O arada bir de kaza geçirip yatağa bağlandığım için çok uzun süre, Amerika'da yaşarken tanışmış olduğum, daha orada da bu kadar gelişmiş değildi, internet ile ilgili iki tane problem yaşadım: Bir Türkiye'de altyapı sorunu var tabii, ulaşmanız hemen hemen mümkün değil. İki, bırakın Türkçe, İngilizce içerik bile çok çok az. Üç, İngilizcesi olup da internet üzerindeki içeriğe ulaşma şansı olan insanların birçoğu da teknolojik olarak görüyor. Yani, işte annem benim Amerika'da okumuş falan ama "ben dokunmam o bilgisayara" falan diyordu. Diyordum ki "Anne ne alakası var, televizyona nasıl dokunuyorsan işte bu da öyle bir şey". Yok, bunu bir türlü ikna edemiyoruz onun üstüne ben de yattığım yerde "user friend" olarak tabir edilen, yani terminolojisi öyle oluştu. Ne yapabilirim diye düşündüm ve netbul.com'u, çok uzun hikayesi çok özetle ortağımınla beraber kurduk. Netbul.com aslında o zaman internet bağlantısı olmadığı için şimdiki gibi, hatırlayan vardır belki. Şu sesi hatırlayan var mı? Yaşlarınız çıkacak hanımlar yapmayın, erkekler evet desin. Böyle bağlanıyorduk ya internete telefondan. Tabii bu çok zor bir süreç, görüntü indirmeniz mümkün değil, şimdi ne kadar şımarığımızı düşündüm demin sizler konuşurken. Çünkü biz 99 yılında bir sanal müze oluşturmak üzere çok ciddi bir çalışma yaptık. Niye oluşturamadık? Çünkü bu sistemde görüntü indiremiyorsunuz, yani işkence gibi bir şey. Şimdi o günden bugüne geldik. Şimdi burada yok 3,5 G, yok 5 G indi inmedi, hemen açıldı, 3 saniye geç açıldı falan. Düşünüyorum şimdi o kadar da yaşlı değilim yani

başladığımız vakitlerden, nereye geldiğimize dair. Neyse sonuç olarak o zaman belli bir ihtiyaçtı ve biz aslında bir dijital dergi oluşturup içerikleri onun içine koyup haftada bir internete bağlanıp içeriği içeriğe yükletmesini sağlayıp işte kliplerdi, yazılardı vs. bir şey yapmak hedefiyle başladık. Ama biz daha onu bitiremeden, yani hızını anlatmak için söylüyorum, dijital derginin görsellerini bitiremeden bir şehir olacak ve içine gireceğiz şimdi her gün indirilen bu oyunlardaki şehirlerin ablası deyim o zaman. Dışı dil kullanıyorum tabii doğal olarak, onla uğraşırken bir anda biz haber koymaya başlamıştık ve trafiği, trafik dediğimiz lafı zaten kimseye anlatamıyorduk o zaman, trafiği yurtdışından almaya başladık. Çünkü gene hatırlarsanız yurtdışında okuyan, yaşayan veya ziyarete giden varsa bir zamanlar gazeteye ulaşamaz, 24 saat sonra incecik gelirdi o gazeteler. Telefon bağlanması zordu, ülkede ne olduğunu anlamak için peşine düşerdik ve sonuçta biz birden bire içerik üreticisi şirket haline geldik. Bir arama motoruna döndü. 99 yılında lansmanını yaptıktan 6 ay sonra bütün dünyada haber olacak şekilde çok büyük bir paraya ama çok büyük paranın altını çiziyorum, rakamı vereceğim gizli değil çünkü. % 60'ını 3 milyon dolara sattık ve şimdi mesela o zaman ben toplantılara girdiğimde şunu konuşuyorduk biz, gelecek değişiyor, işte reklam sistemi değişecek internete, bir dakika bir dakika dur internet ne diye başlayan cümlelerde ben önce interneti anlatıyordum. Şimdi geldiğimiz noktada hala daha interneti herkes öğrendi ama neyin değişip, neyin değişmeyeceği ile ilgili değişmiş olduğu halde konuşmaya çalışıyoruz konuları. Oradan buraya atladığımızda dijital dünya niye benim için çok büyüleyici ve niye herkes delirdin mi dediği halde bir vakfın başkanı olmayı kabul ettim bundan 9 ay önce. Çünkü TÜR-SAK, bilenler biliyordur Türkiye'nin ilk sinema vakfı; Türkiye Sinema ve Audiovisuel Kültür Vakfı adı da. Kurulma hedefi, o zaman işte sinema filmleri ile halkı buluşturmak, çünkü şimdiki gibi imkânlar yok. Şimdi zaten buluşmuş durumdayız, halk- sinema beraberiz zaten ama aslında sistemler değişti, üretim sistemleri değişti, seyir alışkanlıkları değişti. İnsanların normal hayatta hala yani şimdi insan neyse burada da o aslında; fakat okuma alışkanlığı, dinleme alışkanlıkları konvansiyonel tabir ettiklerimizden biraz farklılık gösteriyor. Hala hepimiz roman okuyacağımız vakit veya kitap okuyacağımız vakit kahveyi alıyoruz, üstümüze battaniyeyi çekiyor uzanıyoruz, telefonu kapatıyoruz falan ama burda instagramda sekiz satırı geçen bir şeyi okumaya kimsenin tahammülü yok kitabı öyle okuduğu halde. Demek ki seyirle alakalı da birtakım şeyler değişti ve bir sinema üreticisi, içerik üreticisi olarak aslında çok enteresan bir dünyanın içindeyiz. Fakat bu dünyanın karşılığı ne Türkiye'de ne dünyada ne kanuni olarak ne stratejik iletişim olarak ne üretim tarzları olarak tam define edilebilmiş değil, şimdi definasyonu yapan kuşak biz aslında bu çok büyüleyici bir şey. Yani sizi çok iyi anlıyorum hani cevap vermekte zorlanırım diyorsunuz çünkü cevapları zaten biz oluşturuyoruz. Şimdi mesela netbul.com'a ben başladığımda bir ortaklı, ben üç kişiydik; sattığımda daimi çalışan 60 kişi, artı yaklaşık iki yüze yakın da alt source elemanım vardı. Şöyle büyüttük biz onu, bana CV getiriyorlar, işte bilmem ne departmanı kuruyoruz, oyun departmanı kuruyoruz mesela; diyorum CV falan getirmeyin çünkü bu işin geçmişi yok ki neyin CV'si getiriyorsunuz. Bana beraber çalışırken eğleneceğimiz, bu arada bizim işimiz eğlence, onun için bunun çok eğlenceli geçmesi için ortak bir karar vermiştik, en sonunda halaya kalkmaya karar verdik, arada bir şu hareketi yapıyorum hatırlatmak için onu. Eğlence dünyanın en ciddi işi, şimdi bu kadar ciddi bir işi dijital dünya öyle bir hale getirdi ki normalde ciddiyet lacivert takım elbise, döpiyes ile açıklanır ya arka taraf daha böyle şortlu çalışırlar kendi kendilerini; bizde tam tersi ön taraf böyle rahat arka taraf takım elbise ciddiyetinde. Dünyayı böyle düşünün artık ve bildiğimiz çalışma ortamları ve koşulları yok.

TÜR-SAK ne yapmak istiyor? Türkiye sinemasını ve içerik üretiminin dijital karşılığının üretim şekilleri, fon şekilleri; çünkü gelir hep unutulmuş bir şeydir. Yani, ben 99'dan beri dijital dünya konferanslarına ya konuşmacı ya da dinleyici olarak katılıyorum, hala da gelir en unutulmuş konu. Şimdi bizim eğer bir vakıfsak eksikimiz ne? Türkiye'de Allah'a şükür mükemmel üretim yapılıyor, teknoloji en ileri safhada, dünya bizi seyretmeye başladı. Türkiye sinemasından öte bir Türkiye algısı,

dizi algısı var; üretim, içerik yapılabilir algısı var. Ama bizim dünyanın ana oyuncularından biri olmamız gerekiyor, nerede? Dijital dünyada. Nasıl bir örnek vermek istiyorum? Ben içine başak burcu kaçmış bir aslan burcuyum ve biz internet ilk başladığında hatırlarsınız, e-mail ile içerik gelirdi, aslında şimdi Whatsapp da aynı şeye döndü hayatımızda. Sürekli videolar gelir, o gelir bu gelir; ama e-mail bir kere iş için kullandığımız bir şey, o zaman da öyleydi. Arada bir sürü iş için bilgi kaçırmıyoruz e-maillerle, indirmeniz de çok zor, bir de tikiyor bu görsel içerikler. Ben arkadaşlara dedim ki şirkette ya ben bunları depolamaya başladım videoları, kategorize ettim işte kedi videoları, çocuk videoları, reklam videoları. Şunları dedim bir server'a koyun, videoları yerleştirin, bir de sayfa yapın ve sayfaya da deyin ki işte bundan sonra email ile göndereceğinize bu linki gönderin birbirinize. Hem indirmek zorunda olmasın, hem sonra istediğim vakit girebileyim falan yapabilir miyiz? " Aa, tabii Elif Hanım falan", ben sattığımda bununla uğraşıyorduk. 2004 yılında bizim hala netbullar diye bir grubumuz var. 2004 yılında bana bir email geldi, bizim teknik ekibin eski genel müdüründen, şimdi Microsoft'da çalışıyor. Elif Hanım "Youtube" diye bir şey çıkmış, gördünüz mü?" Şimdi, evet gördüm ve canım acıdı ne yalan söyleyeyim. İnanmadığım konular vardı mesela, bu "date siteleri" var ya işte arkadaşlık, o onunla tanışsın bu bununla. Ben diyordum ki, ya biz Akdenizliyiz, öyle online tık tık yazışarak ne tanışacağız, dokunarak tanışırız.

ERMAN DEMİR: Mete Bey öyle demiyor ama.

ELİF DAĞDEVİREN: Hayır, zaten öyle olmadığını gördük, Facebook çıktı karşımıza, Facebook'un başlama meselesi bu. Ama mesela Youtube, evet Youtube'u bulduk biz, çalıştık, yaptık ama öyle bir dünya ki bu dijital dünya, bir kere fikir sizin aklınıza geldiği andan itibaren o teknoloji başkalarının aklına da bunu getirmiş oluyor. Şimdi ben hem bireysel olarak hem bir vakıf başkanı olarak hem Türkiye markasına hakikaten hastalıklı bir şekilde kendini adanmış biri olarak; Türkiye'nin içinde bulunduğu koşulların, yani unu, tuzu, suyu neyse, burada helva yapmayı bilmediğim ortaya çıktı, tuzun ne işi var. Bütün malzemeleri elimizle ve bunu değerlendirerek güzel bir karışımla dijital dünyanın ciddi oyuncularından biri olmak üzere çok güçlü bir altyapımız olduğunu, çok güçlü ve daha önemlisi yaratıcı gücümüz olduğunu düşünüyorum. Niye böyle düşünüyorum, uzatmış olabilirim ama birkaç cümleyle toparlayacağım. Niye böyle düşünüyorum çünkü şimdi ben öğrencilerime veya böyle konuşmalarda şunu söylüyorum: Çok şanslısınız, hayalini kurduğunuz her şeyi burada hayata geçirme olasılığınız var, hemen çak çekip, tak bilmem ne uygulamasını ile onu montajlayıp, dolaşıma açabilirsiniz. Bu bir avantaj; ama dezavantajı ne? Sizin gibi bunu yapan milyarderler var. Herkes diyor ya bazı şeyler ölecek diye. Hayır ölmüyor, dönüşüyor. Bunlardan biri de, yapay zeka ele geçirecek, insana iş kalmayacak, tam tersi aslında. Ne kadar daha yaratıcı olursanız, ne kadar daha anında farklı bir şekilde mücadele edebilecek, rekabet yapabilecek güce ulaşırsanız; o kadar güçleneceksiniz. Yani bizim şimdi ülke olarak buna fokus olmamız lazım. Sabahtan beri dinliyorum işte fonları, teşvikleri, neler yapılması gerektiğini, dijital bir başlık olarak geçiyor. Ben bunu hatta birkaç tanesini hiç duymadım. Ben bunun ana konulardan biri ve ilki olması gerektiğini ve bunun üzerinden de çok ciddi gruplarla çalışmalarla; ama kurumsal, ama bireysel, ama kamusal çalışmalar yapılması gerektiğini düşünüyorum. Özetle böyle, çok daha notlar almıştım ama vakit kalırsa dönerim.

ERMAN DEMİR: Zaten hızlıca dönmek adına böyle şey yapıyoruz. Bu arada Sayın Genel Müdürümüzün sabahtan beri ne kadar zor bir görev yaptığını ben de hissetmiş oluyorum.

ELİF DAĞDEVİREN: Belgin Hanım ondan daha zor bir iş yaptı bizi bir araya getirerek. Çok teşekkür ederiz Belgin Hanım.

ERMAN DEMİR: Bir yandan da bence ne yapacaksak yapalım Elif Hanım çok önemli bir noktaya parmak bastı o da şu, diğer bütün sektörlerde neyin ne olduğu çok belli ve sektöre girecek aktörlerin

onun sınırlarını aşma ihtimali bireysel olarak yok. Yani otomotiv sektörünüz dünyada lider değilse genç bir insan lider olacağı diye giremez ama yaratıcı kültür endüstrilerinin önemli bir noktasına kendisi de şahsen böyle o tutkuyla bunu hissettirerek bize söyledi, genç insanlara umut verecek, geleceğe dönük kendilerini geliştirmelerini sağlayacak, yaratıcı becerileri veya başka becerilerini geliştirmesine sadece çok önemli bir potansiyelden bahsediyoruz. Bu açıdan da tüm dijital iş fırsatları veya çalışma fırsatları çok önemli veya kendi işimizi onunla ilişkilendirmek. Bir konuya daha değindiniz çok da güzel oluyor böyle, bana öyle güzel paslar veriyorsunuz ki şimdi ben şöyle bir şey söyleyeyim size, creativecommos web sitesine girdiğinizde, herhangi bir lisansla ilgili incelemeye çalıştığınızda size şöyle bir soru soruyor: "Bunu insanların okuyabileceği bir sözleşme şeklinde görmek ister misiniz?" diyor. Yani, bildiğiniz telif haklarının devri ile ilgili lisans sözleşmesini; ama Mete Hocam sanırım bunun arka planında akıllı sözleşmeler mi var, başka bir şey mi var? Belki bu konuda ve o yapay zeka dünyayı ele geçirmeyecek de, biz onun sırtına binip nerelere gideceğiz? Onlardan belki bahsedersiniz biraz.

METE TEVETOĞLU: Teşekkür ederim, elimden geldiği kadar paylaşmaya çalışırım ben de görüşlerimi. Benden önceki tüm konuşmalar bana bir sürü fikir çağırttı, notlar aldım ama onları düşünmem gerekir herhalde. Çünkü her konuşmada her uzmanın kendi tecrübesi, çalışma alanı, geçmiş görgüleri ile inanılmaz bir verimlilik var. Elif Hanım'ı dinlerken hakikaten insan hem şaşırıyor hem üzülüyor; ama aynı zamanda da durumu tespit ediyorsunuz. Youtube'u yapıp yapmama durumunu yaşamışız.

ELİF DAĞDEVİREN: Fena mı olurdu, şimdi bizden bir Youtube çıksaydı? o paraları bu ülke ve ben kazansaydık.

METE TEVETOĞLU: Yani yapmışlar aslında ama yapmamışlar. Sonra Youtube'u onlar yapmış ama fikrin temeli burada. Biz fikri mülkiyet hukukçularına efendim hep sorulan şey budur, bir fikrim var nasıl korurum? Bunun da tek bir cevabı vardır: Kimseye söylemeyin.

ELİF DAĞDEVİREN: Çok doğru.

METE TEVETOĞLU: En büyük problem bu. Ben bir kaç konuya değineceğim ama; ben birini dinlerken hep birşeye dikkat ederim, kim konuşuyor, niye konuşuyor, ne konuşuyor, konuştukları ile ilgisi ne? Ona göre dinlerim. Bu bakımdan kısaca diyeceklerimden evvel, tanımayanlar bakımından ben bu konularda nasıl bilgiye sahibim, ondan bahsetmek isterim. Benim bilişim ve hukuk maceram 2002'de başladı. Bilişim ve hukuk raportörü olarak çalıştım Başbakanlık bünyesinde. Arkasından Dijital Oyun Federasyonu'nda görev aldım. Hali hazırda Elektronik Spor Federasyonu Yönetim Kurulu üyesi olarak çalışıyorum. Spor Genel Müdürlüğü bünyesinde Elektronik Spor Federasyonu regrasyon yapmaya çalışıyoruz. Türkiye Oyun Geliştiricileri Derneği hukuk müşavirliğini yapıyorum 6 yıldır, danışmanlık yapıyorum. Özyeğin Üniversitesi, TED Üniversitesi, ODTÜ, ATAUM, buralarda oyun geliştirme sertifikasyon programları, e-kuluçka merkezlerinde danışmanlık ve eğitimlik yapmaya çalışıyorum. Bunun dışında da dijital ve kripto para projeleri ile smart kontratlar ve yapay zekalı ve block chain'li yatırım girişimleri üzerinde danışmanlık, yatırımcılık ve girişimcilik yapmaya gayet ediyorum. Şimdi bu anlatılanların bir kısmı geçmişten bir kısmı gelecekte, benim konuyla ilgim bunlardan kaynaklanıyor. Bilişim Hukuku ile ilgili, Fikri Mülkiyet Hukuku ile ilgili dersler veriyorum ve sürekli düşünmek zorunda hissediyorum kendimi, hiç bir şey sabit değil, üstatlarımızın belirttiği gibi. Fakat şimdiye kadar olanlar bana öyle geliyor ki hiçbirşey. Aslında önümüzdeki bir 5 yıl içerisinde tahminen, kabaca belki 10 yıl bilemem, her şey çok sert, çok derinden ve geri dönüşülmez şekilde değişecek. Benim öngörüm bu. Bunun da sebebi bugünkü oturumun başlığı, dijitalleşme. Efendim, insanoğlu hesapsız, hedefi olmayan bir rotaya sahip olmayan bir şekilde, yani

bir yere gelince duracağını öngörmeden her şeyi dijitalleştiriyor ve bundan büyük bir mutluluk duyuyor ama bu konuda organize değiliz. Kim neyi, ne kadar dijitalleştirecek, ne kadar dijitalleştirince duracağız konusunda bir öngörümüz yok. Örnek vermek gerekirse dünyada menkul kıymetler dijital şu anda, tüm hisse senetleri dijital şu anda. Hiç bir yerde basılı hissese netleri bulamazsınız. Vadeli işlem piyasasının tamamı dijital, opsiyon borsasının tamamı dijital. Örnek vermek gerekirse, elektronik para mevzuatı her yerde yürürlüğe girdi. Dijital paralar ve kripto paralar her yerde ve kısa bir süre sonra kağıt para diye birşey kalmayacak. İşte dijital cüzdanlar mevcut, dijital paralar mevcut. Her şey hızlı bir şekilde dijitalleşiyor, dijitalle aktarılıyor, çünkü kolay erişilebilir ve çok kişi tarafından kullanılabilir hale gelmiş oluyor. Fakat biz bunu yaparken ne yapıyoruz, ne kadar yapacağız, ne zaman duracağız meseleleri ile ilgili çok fazla bir öngörüye sahip olduğumuzu zannetmiyorum. Çünkü herkes birbirinden bağımsız yüzlerce, binlerce proje üzerinde çalışıyor. Fikri Mülkiyet Hukuku perspektifinden bakınca ise, temel bir soru var karşımızda. Bir yerde ben bir projeye başlayacaksam, o projeye benden önce başka birinin başlamış olma ihtimalini, olup olmadığını nasıl anlarım? Birisi başladıysa, mesafe kattettiyse veya yaptıysa benim başlamam gerekir. Çünkü zaman ve emek kısıtlı. İşte buna çözüm üreten iki proje var: Birisi yerel lokal proje, Elif Hanımların geçmişteki projesini çağrıştırdı bana. Bir de uluslararası bir proje ve Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü'nün desteklediği bir proje. Bu projeler blockchain tabanlı, blok zincir tabanlı, tescil alt yapısını global ölçekte sunmaya çalışan projeler, yani bir yerdeki sanatçının endüstri elementinin, şirketin, firmanın, müzik yapımcısının, film yapımcısının, yayıncının, bağlantılı hak sahibinin, organizatörün, fonogram yapımcısının, herhangi bir projeye girmeden evvel bu projeye ilgili global ekseninde dünyada ne olduğunu, ne yapıldığını, kimin neyi tescil ettiğini görebileceği bir altyapı sağlamaya çalışan iki tane temel proje bunlar ve blockchain altyapısına dayanıyorlar. Blockchain altyapısı biliyorsanız 2009'da MIT Satoshi Nakamoto'nun blockchain makalesi ve Bitcoin copyleftinden sonra dünyayı dev bir dalga şeklinde değiştirmeye başladı. Napsterr'a atfı yapalım temelde napster fikri var, yani napster bir dosya paylaşım programı üzerine kurulan bir sistemden bahsediyoruz.

ERMAN DEMİR: Bir parantez açmak gerekir belki, katılımcılarımızın hepsi dijital dünyaya bu kadar yakın olmayabilir. Yani akıllı sözleşmeler ve blockchain'in temel mantığı kayıt olan şeyin Telif Hakları Genel Müdürlüğü'nde bir dairede bir dosyanın içinde değil, birden fazla dağınık dünya üzerindeki ağdaki elemanın, bilgisayarının server'ında kayıtlı olması ve ispatın oradan ağdan gelmesi, bir merkezden gelmemesi.

METE TEVETOĞLU: Tabii bütün esprisi bu. Hashler arasında hash değer üretebildiğiniz zaman damgasıyla algoritmasını çıkarabildiğiniz, veri değiştiğinde hash değerinin değiştiği, doğrulanabilir ve şeffaf şekilde ağdaki herkes tarafından görülebilir bir veri üretme sistemi blockchain aslında, napster fikrinden hareket ediyor. Fakat bir adım daha ileri giderek bunu hashler arasında doğrudan belli güvenlik yazılım ve sertifikalarıyla doğrulayıp eşleştirebiliyor ve ethereum dediğimiz şey blockchain'den sonra çıkan ikinci dijital para buradaki SSC-256 sertifikasını değiştirip ethereum üzerinden smart kontrat yazabilmeyi mümkün hale getiren bir altyapı ve sistem, yani akıllı kontrat. Nedir kontratların en büyük problemi? Kendi kendini icra edememe, infazının nasıl olacağını belirsiz olması, yani sözleşme taraflarından birisi taahhüdünü yerine getirmezse diğer tarafın ne yapacağını belirsiz olması, nasıl yapacağını, hakkını nasıl alacağını belirsiz olması. Smart kontratlar self-helped yada self-executable agreements diye geçer ve kendi kendini icra kabiliyetine sahiptir, yani taraflardan birinin taahhüdünü yerine getirmesini beklemezsiniz, oraya kod parçacığını yazarsınız, belli bir tarihe kadar belli bir şart gerçekleşirse belli bir işlemi yazılım otomatik olarak gerçekleştirir. En basit örneği para topluyorlar, şimdi Crowdfunding ve bitcoin temelli, ICO'lar yapılıyor, initial coin offerings işlemleri yapılıyor. Yeni bir kripto para çıkartılıyor, çıkartmadan evvel halka arz ediyorum gelin bana katılın bu paradan yatırımcı olun diyorum bir vadiye kadar bir hedef koyuyorum smart kontratı da

eşleştiriyorum. O tarihe kadar o paraya ulaşmazsam katılımcıların hepsinin parası geri gidiyor hesaplardan. Böylece bunu bir dolandırıcılık vakasından güvenilir bir sisteme dönüştürmeye çalışıyorum. Aynı mantık telif haklarının korunması bakımından da tescil, şeffaflık, herkes tarafından dünyanın her yerinde erişebilirlik, ülkesellik ve ulusallık probleminden kurtulmak gibi çözümler üretmeye çalışıyorlar.

ERMAN DEMİR: Fotoğraflar da şimdi yaygın kullanılıyor değil mi hocam?

METE TEVETOĞLU: Fotoğraflar da, müzik eserlerin de, provestat yerli üretim, bir avukat arkadaşımızın projesi, Kadir Bey'in. Sinema endüstrisinde çok iddialı, sinema endüstrisinde tescil, koruma, şeffaflık sağlamaya çalışıyor. İşin içerisinde yapay zeka, makine öğrenmesi, derin öğrenme vesaire girdi ki yapay zekalı varlıkların eser sahibi olması, işte Suudi Arabistan örneğinde olduğu gibi robotlara kişilik ve vatandaşlık verilmesi, onların ortaya çıkarttıkları eserlerin korunması. Bir yapay zekalı varlığın ortaya çıkarttığı bir müzik eserini veya bir senaryoyu herhangi bir kişiye veya kuruma ihtiyaç duymadan doğrudan ağ üzerinden tescil edebilmesi ve koruyabilmesi gibi pek çok dipsiz, ucu bucağı gelmeyen tartışma karşımıza çıkıyor. Bu karşılaştığımız tartışmalar benim çalıştığım oyun endüstrisinde daha büyük, daha devasa; çünkü oyun endüstrisinde dijitalleşen her şey aslında lokal kültürler ile ilgili. Öcal Hocamın az önceki oturumda vurguladığı tüm mesele oyun endüstrisinde birebir karşılığını buluyor benim gördüğüm kadarıyla. Çünkü oyun endüstrisinde geliştirdiğimiz tüm oyunlar, lokal kültürden besleniyor, hikayelerinden, destanlarından, karakterlerinden, yerel motiflerine ve dünyaya tanıtım sağlıyor. Oyun motorları, oyun senaryoları, oyun mimarileri, yapay zekaya blockchain tabanlı yazılımlara çok elverişli ve bunlardan çok sık şekilde yararlanıyorlar. Aynı zamanda da lokal kültürlerin desteklenmesi ve dijitalleşme süreciyle yaşanarak tanıtılmasını sağlayan önemli araçlar. Fakat bizim 5846 sayılı Kanun kapsamında oyunlarla ilgili hiç düzenleme yok tabii. Çünkü oyun yeni dünyanın dijital eğlence endüstrisinin parçalarından bir tanesi, buna bir de giyilebilir teknoloji eklediğiniz zaman olay tamamen çığrından çıkıyor. Çünkü giyilebilir teknolojiyle beraber sanal gerçeklik, artırılmış gerçeklik teknolojisi ile beraber siz kendiniz bir telefona dönüşüyorsunuz, bir alıcıya, bir vericiye dönüşüyorsunuz. Kulak memenize bir alıcı, köpek dişinize bir verici takılarak, alnınıza bir projektör takılarak. MIT'de bu prototiplerin hepsi var burada, kendiniz bir telefona dönüşüyorsunuz, dönüşmek ister misiniz bilmiyorum? Ama giyilebilir teknoloji ve bu altyapıyla ağa bağlı bir varlık haline geliyoruz aslında bir süre sonra. Paranın dijitalleşmesi, menkul kıymetlerin dijitalleşmesi, oyunların eğlencenin dijitalleşmesi, tescil sistemlerinin dijitalleşmesi, elektronik sporların giderek artması, Elektronik Spor Federasyonu oyun blockchain bağlantısında inanılmaz tartışmalar yaratan telif hakları ve yayıncılık bakımından bir mesele. Böyle hareketli, hararetili konular ve gündemler ile sürekli haşır neşir olunca benim en başta söylediğime dönecek olursak niye böyle düşündüğümü izah etmek bakımından bunları anlatmış olayım kısaca. Benim tabirim önümüzdeki beş veya yedi buçuk, on yıl içerisinde şimdye kadar olanların üzerine asimetrik şekilde dünya, hayat, eğlence, yaşam, para, ödeme sistemleri, finansal kurumlar, merkez bankaları, aracı kurumlar, borsalar, çeviri sistemleri, tescil sistemleri, ülkesel koruma eşikleri tamamı değişecek bence ve sert bir şekilde değişecek. Şimdi bizler 10 yıl önce teknolojide yaşadığımız testlerle ilgili bugün yaptığımız çıkarımları çok primitif, çok basit, çok çocuksu bulacağız. Çünkü dünya özellikle blockchain, yapay zeka, smart kontrat, dijital eğlence endüstrisi, giyilebilir teknolojide devasa adımlar atıyor, inanılmaz yatırımlar yapıyor ve bu sahada rekabet yeni başlamış durumda. Bir sahada rekabet yeni başladıysa, rekabet gücünüz vardır. Onun için bizim bu alanlarda ülke olarak rekabet noktasında start point'e çok yakın olmamız itibariyle de rekabet gücümüzü her açıdan koruyabilecek yatırımlar, projeler, projeksiyonlar, AR-GE'ler ve insan kaynağı İK projeksiyonları yapmamız lazım ki biz de çok eksik İK.

ERMAN DEMİR: Bu kültürden çok bağımsız, çok uzak bir şey değil, değil mi?

METE TEVETOĞLU: Yaşam tarzı ile alakalı, yani biz de, mesela şöyle ben derslerime giderken fakültede her gün bir atasözleriyle ilgili analiz yaparak başlıyorum. Atasözleri o kadar yanlış anlaşılır ve çok atasözü değil ki, inanamazsınız! "Kervan yolda düzülür" diyor mesela atasözü. Kervan yolda düzülmez, ilk derste derse başlamadan konumuz bu, kervan yolda dağılır, kervan yola çıkmadan düzülür diye anlatmamız gerekiyor plan program yapmak için. Yani insanlar programsız çalışıyorlar, İK planlamamız yok. Ben mesela hukuk fakültesinde öğretim üyesiyim, biz bu sene hukuk fakültesine 18 000 öğrenci aldık, şu anda Türkiye geneli 160.000 öğrenci var hukuk öğrencisi. İstanbul'da 65 000 avukat var, 18 000 taksit var. Planlamayı arayıp bulasınız yani mümkün değil ve sayıyı arttırmak, niceliği attırmak niteliğe katkı sağlamıyor maalesef böyle bir problem var. Toparlamak gerekirse Sayın Hocam geçmişteki tecrübesizliklerimiz, öngörüsüzlüklerimiz, yetersizliklerimiz, zayıflıklarımız ve fakirliklerimiz bizi bu güne getirmiştir zenginliklerimizle beraber; ama bundan sonra rekabet şartları birbirine yakın, benzeyen, hızla değişen bir dünyada, yeni başlayan yarış kulvarlarında başarılı olmak istiyorsak hazır ve planlı olmalıyız.

ERMAN DEMİR: Kesinlikle, ağızınıza sağlık, teşekkür ederim. Şimdi ben şöyle bir bakıyorum aslında katılımcılarımızın bir konu hakkında fikrini soracağım kısa kısa, belki bir kaç dakika olmak üzere cevaplarını alacağım ama zamanca ne dersiniz Sayın Genel Müdürüm?

ZİYA TAŞKENT: Vallahi 17:30 ilan etmiştik, tam 17.30'da Sayın Bakan Yardımcımızın son sözü bitireceği hesabından geriye hareketle siz planlarsınız.

ERMAN DEMİR: Kısa kısa, o zaman katkı versek çünkü bence bu konu önemli ama müsaade ederseniz hızlıca şunu söyleyeyim, katılımcılarımızın paylaşımlarına dikkat çektiğiniz zaman hep aynı şey. Yani başta benim de söylemeye çalıştığım, ağ içerisinde birbirine dokunan ve artık belli bir merkez üzerinden denetlenmeyen bir dünyaya doğru gittiğimiz. Bu dünyanın da artık yavaş yavaş bizim hayata bakışımız dahil mesela şu örneği vereyim: Eskiden işte Kadıköy'de iskele bir buluşma mekanıydı ama cep telefonlarından beri artık buluşma mekanı diye bir kavram kalmıyor kültürümüzün içinde. Bu ağın içine girerken ben şöyle bir önemli bir ayrım görüyorum. Hocalarımın altını çizdiği kimliğimizle, yani kültürümüzle bu an içindeki etkileşimlere girmemiz lazım ki ne olduğumuzu bilelim ama bir yandan da bir şekilde dünyaya açılıp dünya ile etkileşim kurmamız lazım. Kendi sektörünüz perspektifiniz açısından bu konuda ne demek istersiniz? Böyle birkaç dakikalık katkılar şeklinde olmazsa bir tur daha döneriz efendim.

BÜLENT FORTA: Şimdi ben çok kısa bir şey söyleyeceğim, çok teknoloji konuştuk, evet öyle bir dünyaya gidiyoruz. Ara Güler'le bir kişisel konuşmamı anlatmak istiyorum, tam bu konuyla ilgili. Ara Bey'e dedim ki, fotoğrafçılık biliyorsunuz dijitalden en çok etkilenen sektörlerden biri, "Herkes fotoğrafçı oldu, bir sürü fotoğrafçı var ne düşünüyorsunuz" dedim. Dedi ki "Dijital bir makina ile bir milyon tane resim çekerseniz içlerinden bir tanesi Ara Güler fotoğrafı olabilir ama Ara Güler bir milyonda birdir" dedi. Şimdi, dolayısıyla tamam teknolojiyi, teknolojinin yaygınlaşmasını vesaireyi konuşuyoruz, böyle bir perspektife sahip olmamız da önemli. Şu da çok önemli evet, şu anda rekabet edilebilir birikimi olan bir ülkeyiz. Dolayısıyla biz hem kendi kültürümüzün yaygınlaşması, hem dünyayla bütünleşme noktasında bir beraberlik içinde olmamız lazım. Biz en azından müzik sektörü için çok net olarak söylemek gerekirse çok şaşırtıcı rakamlarla da karşı karşıyız. Hep sanat, kültür, dijital falanda dijitalizasyon özellikle müzik alanında özellikle yazılım alanında, özellikle oyun alanında muazzam ekonomik büyüklükler yaratıyor. Son bir cümle söyleyip bitireceğim, 2004 yılındaydı sanıyorum, dünyanın en büyük müzik şirketi Universal 3.2 milyar dolara satılıyordu. Bugün dijital devrim ve streaming ile beraber 50 milyar dolarlık bir değere erişmiş vaziyette. Bu kadar kısa bir sürede bu kadar bir ekonomik sıçramanın kendisi aslında dünya ile rekabet eden bir kültür endüstrisi olarak Türkiye'nin bütün oyuncularla beraber yeniden düşünebileceği bir ortak akılla atılım

yapabilecek bir döneme işaret ediyor. Burada kamuya, sivil topluma, vakıflara, üniversitelere herşeye çok büyük görev düşüyor. Ama maalesef biz bu işte hala bazı sanatçıların parasal karşılığı falan gibi aslında bir iş gibi de görmeyen bir noktada tartışıyoruz. Belki bu vizyonu değiştirmemiz lazım. Benim söyleyeceklerim bu kadar, teşekkür ediyorum.

ERMAN DEMİR: Bu katkınız çok önemli altını çizelim, yani bunu bir iş modeli olarak kabul etmek lazım. Gelecekte işe yaramaya devam edecek bir şey kurmak gerektiğini söylüyorsunuz. Ne demek istersiniz Hocam?

SÜLEYMAN TALAŞ :Bu soruya benim cevap vermem gerekmiyor bence. Genç insanlarla beraber çalışıyorum, sorunun cevabı aslında onlarda. Onlarla konuştuğum da izledikleri ve dinledikleri dizi veya müzik bizim izlemelerini ya da dinlemelerini istediğiniz müzik veya dizi değil. Dolayısıyla "content is key". Yani eğer içeriğiniz yoksa ister 5G olsun ister 25G olsun bence bir değeriniz yok. Ben de aynı kanaatteyim. Dolayısıyla Türkiye'de evet dijitalleşelim. Bir 5G'ler, 10G'ler, 5K'lar tamam; ama değerli ve kaliteli bir kontentiniz, içeriğiniz yoksa bunu aktaramıyorsanız teknoloji sizi esir almaya devam edecektir. Bence hedef o olmalı.

ERMAN DEMİR: Çok afedersiniz ama bunu açmak lazım. Normatif olarak yani kıymetli gördüğümüz mü yoksa sahada, piyasada talep gören mi?

SÜLEYMAN TALAŞ: Elbette, ikisi de. İkisinin de terkin olması gerekiyor. Değerli diyebilmemiz için paylaşmamız da gerekiyor elbette.

ERMAN DEMİR: Aynen öyle. Çok kıymetli bu katkı. Esra Hanım der ki şimdi kültürün nasıl getireceğiz buraya.

ESRA AYSUN: Dijitalleşme kesinlikle gerekli bir araç ama kültürel çeşitliliğe geri dönmek gerekirse günün başından beri de dile getirilen kaygılar da gözönüne alınırsa, tek tipleşmemek için çeşitlilik şart; o çeşitlilikte ancak zengin bir yaratıcılıktan çıkabilir ama yaratıcılığın çıkabilmesi için de insanların hür bir şekilde dolaşımında olması şart bence.

ERMAN DEMİR: Düşüncelerin, insanların...

ESRA AYSUN: Düşüncelerinin ve üretimlerinin ve paylaşımlarının.

ERMAN DEMİR: Çok doğru, çok kıymetli bir katkı ama siz tetiklediniz, çok da güzel bir şeyi tetiklediniz. Yaratıcılığın pek çok tanımı var; bir tanesi bireyin bir deha olarak ürün sunduğu, birtanesi herkesin bir nevi gündelik problem çözme yeteneği olarak yaratıcılık bulundu ama şu an gündemde olan en çok tartışılan birden fazla insanın ve düşüncenin bir araya getirilip yeni bir şey oluşturduğu yaratıcılık bence onu ifade ediyorsunuz. Aynı zamanda da kurum olarak da bunun için çok güzel bir adım atmışsınız deyip teşekkür ediyorum. Gelelim kısa kısa...

ELİF DAĞDEVİREN: Şimdi, gene 99'dan beri söylediğim bir şey var, ne olur yanlış anlaşılmasın yanlış oturmasın, yanlış iletişim ve iş planları yapılmasın diyordum o zaman, hala diyorum, Dijital dünya demek buradan kopuk bir dünya demek değil. Konvansiyonele dokunmadan dijitalde marka olmanız da hemen hemen mümkün değil. Çok basit bir örnek: Facebook dijital dünyanın en büyük markası ama sonuçta bir araya geldiğimiz vakit, dokunduğumuz vakit bizi daha da tatmin eden bir ortam, dokunabildiğimiz için Facebook bu kadar büyüyor ve bilmiyorum bilen var mı? Facebook İstasyon diye bir sisteme geçti, 2 hafta evvel Türkiyede ilkinde de açtılar. Neden? Sokakta insanlar buluşabiliyorlar, Facebookla ilgili bir araya gelip Facebook eğitimleri alabiliyorlar ve brain stormingler yapabiliyorlar diye. Kültür insana dair bir şey, insan olmazsa gelişemeyecek bir şey. Şimdi bunu

söylediğim vakit hemen artık "Google culture and art" var, bilen var mı bilmiyorum. Artificial Intelligence var, bir Türk kadın, iki kadın ortağı Fransız muazzam bir videoart yapıyorlar. Yaptıkları şey, çeşitli keywordleri, yani işte doğa, kelebek, gökkuşağı falan gibi keywordleri yükleyerek oradan çıkacak videoartı seyrediyorlar. Millet de diyor ki aa olur mu, işte o kendi kendine sanat üretecek. Arkasında o keywordleri vermeyen ve önünde ona bakan kimse yoksa programın ürettiğinin hiçbir anlamı yok. Kültür bütün çağlardan çok daha fazla hepimiz için önemli, çeşitliliği daha da önemli. Çünkü yapılan herşey nasıl insana dairse bu daha da insana dair ve insan faktörü olmazsa kendi kendine balon gibi sönecek bir sistemden bahsediyoruz. Yani bu kadar da abartmaya gerek yok, bizi yiyecek bir şey değil, kültürün çok daha ciddi bir şekilde öneminin altını çizen bir dünya bu.

ERMAN DEMİR: Harikasınız, şöyle yaptınız ama; bizi bir dijitalle yükselttiniz sonrada tekrar indirdiniz.

ELİF DAĞDEVİREN: Ama o zaman da herkes aynı şeyi söylüyordu, sen iyi misin önce dijitalden bahsediyorsun sonra da gel bak sokakta buluşacağız, nasıl buluşacağız diyorsun? Dünya böyle yapacak bir şey yok.

ERMAN DEMİR: Elif Hanım'ın bu güzel manevrasından sonra değil mi ama önemli bir şey kültürün altını çizmek açısından. Hocam ne demek istersiniz? Biz kendi kimliğimiz ile bu çizdiğiniz, özellikle oyun sektörünün kültürle ilişkisi de önemli.

ELİF DAĞDEVİREN: Hocamdan evvel çok özür dilerim bir şey söyleyeceğim, şimdi burada çok güzel bir sürü kadın var karşımda, bir tanesine aşk mesajı attım biraz evvel. Çünkü baktığım vakit şunun duygusu yükseliyor içimde, dijital dünyanın en büyük faydası, kadınların ve gençlerin maskülen dünyanın ele geçirdiğini düşündüğü konuları eşit bir şekilde ele geçirmesi ama ondan bir adım öteye giderek kadının yaratıcılığının, gençlerin dinamizminin bütün hepimizin isterse ne kadar kaçarsak kaçalım hayatımıza girmiş olması. Dolayısıyla şu manzara bundan belki de 20 yıl önce 3 kadınla olacaktı, onun için bunu da söylemeden geçmek istemedim, herşey insana dairin bir kere daha altını çizmek için söylüyorum bunu.

ERMAN DEMİR: Harikasınız diyeyim.

METE TEVETOĞLU: Ben oradan devam edeyim, oyun endüstrisinde kadınlar inanılmaz çok sayıdalar ve çoğu çok yaratıcı işler yapıyor ödeme sistemlerinde, yayıncılıkta, lokalizasyonda, oyun geliştirmede.

ERMAN DEMİR: Ve oyuncu olarak değil mi hocam?

METE TEVETOĞLU: Tabii tabii. Bizim derneğimizin genel sekreteri Elif Hanım, diğer çalışanlarımız hanımefendiler benim çalıştığım kripto para projesinde, kripto para şirketinde CEO'muz kadın. Dolayısıyla bu alanlar dijital endüstri, oyun endüstrisi, kripto para endüstrisi gibi alanlar veya eğlence endüstrileri maskülen duygunun pek yerinin olmadığı, ince espri ve zekaya sahip olan hanımefendilerin çok da başarılı olduğu alanlar, teşvik tavsiye edilebilir rahatlıkla. Çok uygun çünkü kas gücüne dayanmıyor, tarımla ilgisi yok, toplayıcılıkla, avcılıkla ilgisi yok; zekayla, yaratıcılıkla ilgisi var. Bu noktada bir spatial intelligence tartışması çıkabilir yani teorik olarak kadınların spatial intelligence seviyesinin zayıf olduğu gibi teoriler, iddalar vardır. Bu bir teoridir aksi güçlü şekilde savunulur.

ERMAN DEMİR: Psikoloji biliminde gerçekten ispat edildi, yani uzaysal yetenek, araba park etmek gibi yetenekler. Geçmişte kadınlar daha az araba kullandıkları için olmuyordu, şu anda neredeyse eşitler. Ben onunla ilgili makaleler okudum.

METE TEVETOĞLU: Primitif, eski teoriler tabii. Bu oyun endüstrisinin dijital kültür ve kültürel çeşitlilik tanım kısmına gelecek olursak orada birkaç noktayı, çok önemli işaret etmek isterim ki oyun piyasası, oyun geliştiriciler, 2 tane neyimiz var: Federasyonumuz var ve kripto para blockchain'de olduğu gibi iyi bir rekabet gücü yaratmaya çalışıyor, çok çabalayan çok arkadaş var. Fakat geçmişten bir oyun piyasası yurt dışında tutmuş, başarılı olmuş oyunların Türkiye'de lokalleştirilmesiyle oluşmuş durumda. Bugünlerde son birkaç yılda Çin'den, Tayvan'dan, Kore'den, Uzakdoğu'dan özellikle oyun piyasasının, geliştirme piyasasının kuvvetli olduğu yerler, gelen global şirketlerin bize en çok sorduğu soru, Türkiye'de sizin lokal kahramanlarınız kim, ulusal kahramanlarınız kim? Keloğlan diye birini duyduk, o kim? Dede Korkut'un hikayesini nereden bulabiliriz? Oyunlaştırma çalışması için hikaye arıyorlar, karakter arıyorlar sürekli. Kara Murat kim diye sordu geçen bir tanesi oyunlaştırmak için. Bizim dizi sektöründen örnek verildi, sinemadan örnek verildi, çok başarılı dizilerimizin, filmlerimizin, oyunlarımızın başkaları tarafından oyunlaştırıldığı örnekler var. Bizi bir Orta Doğu toplumu gibi gösteren, bize ait olmayan özellikleri bize aitmiş gibi gösteren örnekler var. Çok tuttu, çok başarılı oldu, müthiş cirolar sağladı. Bunların yerine bizim kendi kültürümüzün, efsanelerimizin, lokal kahramanlarımızın, hikayelerimizin, dizilerimizin ve filmlerimizin oyunlaştırılması inanılmaz bir geri dönüş sağlayabilir. Bir örnek vererek kapatayım, ben dün bir yazı yazdım belki ilgilenen olursa okumak ister. hubogi.com ve goodgamers.biz sitelerinde yayınlandı. "Loot Box" konusu, Loot Box şans oyunu, bir kutunun içerisinden her seferinde bir hediye çıkıyor. Dünya beş yıldır Loot Box'ı tartışıyor, Loot Box kumar mı diye, bu bir oyun. Bir para karşılığında içinden bir hediye, her seferinde bir şey çıkıyor. Belçika'da bu beş yıl tartışıldı, Kanada'da, İngiltere'de, İrlanda'da karşı çıkıldı, Orta Doğu'da bazı ülkeler yasakladı, Çin bazı kriterler koydu. Biz bu konuyu hiç konuşmadık.

ELİF DAĞDEVİREN: Nerede yazdınız yazıyı, nerede bulacağız?

METE TEVETOĞLU: goodgamer.biz ve hub of game industry sitesinde. (hubogi.com). Bir Loot Box, bir kutu oyunu, basit para atıyorsunuz, içinden bir hediye çıkıyor oyunun sadece, milyarlarca dolar ciroya sahip ve bunun yayıncısı EA, Electronic Arts. Loot Box'ı konumlandıran da Star Wars filminin oyunu, Battle Field Two. Battle Field Two'nun tüm cirosu Loot Box'a dayanıyor ve Belçika'da herkes bunu engellemeye çalışıyor, kanun teklifleri veriliyor İngiltere'de. Biz de 2018'de bir dernek bunu yapmaya çalıştı ama meclis gündeminde kendine yer bulamadı maalesef; fakat bu sırada mikro ödeme kanallarıyla Loot Box üzerinden Türkiye'den yurtdışına trilyonlarca dolar gitti.

ERMAN DEMİR: Bizden dışarı?

METE TEVETOĞLU: Evet, evet. Oynadıkça para harcıyoruz Loot Box'lara ve 16 yaş altı mikro ödemeyle iki lira, üç lira, dört lira, beş lira, altı lira, yedi lira, on liralara kadar kolay harcıyor ki anne babasının kartıyla, telefonuyla, mobil ödeme ile vesaire. Karşımızda hiçbir niteliği olmayan bir oyun var, Loot Box. Yani hikaye yok, senaryo yok sadece Star Wars'un, Battle Field'in arasına gömülmüş bir Loot Box odası var. Girip para atıyorsunuz, o paradan size bir hediye çıkıyor, aldığımız hediyeyi karakterinize yüklüyorsunuz. Bu örneği şunun için veriyorum, dramatik bir örnek bence. Biz bunu tartışmadık bile ve biz kumarın yasak olduğu bir ülkeyiz. Son söz; digital business development, ben bunu TÜSİAD'ta da önerdim. Üniversitelerimiz de, fakültelerimiz de, Kültür Bakanlığımız da belki destekler, Milli Eğitim Bakanlığımız destekler, olmayan bir bölüm rektörlüğümüze de sordum önümüzdeki yıl için. Business development veya digital business development bölümünün açılmasını ben şiddetle öneriyorum. Çok somut bir şey söylüyorum hiç uzatmadan. Bu olmazsa önümüzdeki 5 yıldaki büyük dönüşüm ve savaşta, çok ciddi mevzi kaybederiz. Bizim bir iş geliştirme bölümüne, eğitimine, öğrencisine, hocasına, bir şeyine ihtiyacımız var. Mümkünse bunu bir digital business development olarak çalışmamız lazım. Çünkü benim gittiğim bütün uluslararası toplantılarda en çok bu konuşuluyor, en çok bunun eğitimi ve yöntemi konuşuluyor. Telif hakları konuşulmuyor, herkes

teelif haklarını kabul etmiş ve kenara koymuş durumda. Bununla bitirmiş olalım. Çok teşekkür ederim sabrınız için, çok sağ olun.

ERMAN DEMİR: Ben tüm katılımcılar adına şöyle bir duyuru yapayım: Size hiç para vermeyi iddia etmeden umarım çok da ilginizi dağıtmadan bir saat onbeş dakikanızı almayı başardık gibi geliyor. O yüzden ben şahsen hepinize ayrı ayrı teşekkür ederim.

ELİF DAĞDEVİREN: Bence ciddi bir para vadettik aslında, bunlardan bir iş modeli çıkarsa...

ERMAN DEMİR: Sonuçta akıl vaad ettik, ben kısaca şunu söylemek istiyorum: Öncelikle bu konu, hani yurtdışında adına konferans serileri düzenlenen bir konu başlığı. O yüzden böyle kısa bir zamanda değinmelerini istemek katılımcılarımız için çok zor bir görevdi ama bence çok güzel altından kalktılar, bu önemli bir başarı. İkincisi böyle bir toplantının en sonuna bunu koymak bence vizyoner bir bakış; çünkü bizim kimliğimizi alıp gelecekte bir yere götürmemiz lazım. Onun içinde dijitalleşen dünya bir araç ve bir bağlam sağlıyor bize. Bu açıdan da bence stratejik olarak güzel oturmuş bir noktaydı. Ben son olarak şunu söylersem, hocamın bıraktığı yerden şöyle bir şey söylersem, bence dijital iş geliştirme değil yaratıcı iş geliştirme konusunda Türkiye'de çalışılan hiçbir şey yok belki onu da kapsayan ya da onunla beraber çalışan. Çünkü bizim şu anda teknoloji temelli ve girişimcilikle bir araç üretmeye çalışan bir grup girişimcilik ile uğraşan insanımız var ve onlar işte TÜBİTAK'tan destek alıyorlar, KOSGEB'ten destek alıyorlar vesaire. Bir de kendi başına sanat, kültür alanında iş yapmaya çalışan, yeni iş modellerini yapmaya çalışan ama genellikle desteklere erişme ihtimali olmayan; çünkü teknoloji paradigmasıyla tanımlandığı için, bir grup insanımız var. Ben şahsen buradaki kıymetli deneyimlerden de gördüğümüz gibi hem dijitalleşen dünyada hem de kültür ve sanatın bu dünyadaki önemi itibariyle yaratıcı girişimciliğin, yani devletten destek beklemek yerine kendi kaynaklarını üretebilen kişiler yetiştirmenin de önemli bir başlık olduğunu söylemek istiyorum. Sabrınız için çok teşekkür edip bu görevi aldığım gibi Sayın Genel Müdürüme devrediyorum.

ZİYA TAŞKENT: Efendim teşekkür ederiz, önce bir alkışlamak isteriz sizi. Yani bu uzun günün sonunda dikkati dağıtmadan bizi burada tutmanız, ben mecburiyetten buradayım da, herkes gönüllü bir şekilde burada. Yetkin konukların değerli katkıları ve sizin başarılı yönetiminizle oldu, teşekkür ederiz size.

ELİF DAĞDEVİREN: Ben son bir teşekkür edebilir miyim? İlk defa, o kadar toplantıya katılıyorum, bu kadar üst düzey kamunun sabahtan akşama kaldığına tanığım. Özgül Hanıma çok teşekkür ederiz bunun için. Bizi ciddiye alıp burada olduğunuz için, çok teşekkürler.

ZİYA TAŞKENT: Efendim davete icabet ettiniz, geldiniz, hepinize teşekkür ederiz. Umarım hedefe matuf, amaca uygun ve verimli bir gün olmuştur. Benim açımdan öyle, sözleriniz uçup gitmeyecek, hepsi kayda giriyor, bunlar deşifre edilecek, çözülecek. Kimin üstüne vazife düşüyorsa takip edilecek. Başta sabah bahsettiğim o platform oluşumu, bunun rehberine dönüşmesi vesaire bunların takipçisi olacağız. Ben günü toparlaması için, son sözü Sayın Bakan Yardımcımıza takdim etmek istiyorum, buyurunuz.

ÖZGÜL ÖZKAN YAVUZ: Ben de sondan başlamak istiyorum. Öncelikle panelistlerimize teşekkür ediyorum, moderatörümüze teşekkür ediyorum, bugün sunum yapan tüm arkadaşlarıma teşekkür ediyorum. Bence çok keyifli, keyifli olduğu kadar da faydalı bir gün geçirdik. Hepimiz çok şeyler öğrendik. Bakanlığımız Telif Hakları Genel Müdürümüz Doktor Ziya Taşkent'e ve ekibine özel teşekkürlerimi sunuyorum. Komisyon Başkanımıza, kıymetli Hocama, komisyon üyelerimize, komite üyelerimize çok çok teşekkür ediyorum ve tabii ki en çok da sizlere teşekkür ediyorum. Yaptığımız işin doğru bir format olduğunu gösterdi sizin ilginiz. 4. İstişare toplantısıydı. Biz Bakanlık olarak bu

konuyu çalışmaya, geliştirmeye devam edeceğiz, çok inanarak çalıştığımız bir alan. Elbette ki hızlı teknoloji ile birlikte teknoloji sosyolojiyi değiştiriyor, ekonomiyi değiştiriyor, hukuk değişiyor, kurumlar değişiyor. Biz de bu alanda değişmeye, dönüşmeye, yenilikleri yakalamaya var gücümüzle bu alanı genişletmeye çalışıyoruz. Bu fonların bilinmesi, kullanılması, değerli katılımcıların da söylediği gibi çok önemli, kıymetli. Burada bir iş modelinin kurulması ve artık bu kültür alanının bir endüstri olduğunun kabul edilmesi gerekiyor. Burada çok önemli bir kavramla noktalayabiliriz, belki bunu da başka bir oturumda açarız. Şimdi burada kültür yönetimi ve kültür yöneticisi bence çok anahtar bir kelime olarak ortaya çıktı. İstedığımız kadar içerik üretelim, herkes söyledi, ülkemiz içerik üretimi konusunda ileri bir düzeyde. Çok kıymetli insanlarımız var, kıymetli sanatçılarımız var, her alanda kültürün her alanında çok iyi içerikler üretebiliyoruz; ama galiba zorluğunu çektiğimiz konu, bunun bir endüstri haline gelmesindeki en önemli eksikliğimiz kültür yönetiminin bir disiplin olarak, bir meslek olarak yeteri kadar, gerekçelerine giremeyeceğiz şimdi akşamın bu saatinde, görülüyor olması. Bizim kültür yönetimi kavramı üzerinde daha fazla düşünüyor, çalışıyor olmamız gerekiyor. Üniversitelerimizin kesinlikle bu alan da yeni başlıklar açmaları gerekiyor, çünkü sanatçı olsa da kültür adamımız olsa da bunu iyi bir şekilde yönetmediğimiz sürece bu endüstri gelişemeyecek. Bu alanda bir eksikliğimiz olduğunu kabul etmeliyiz ve bu alanda elbirliğiyle, işbirliği ile daha fazla çalışmalıyız. Çünkü sanatçılarımızdan bir endüstri olmanın gerektirdiği, işte bir iş modelinden bahsettiniz mesela hepiniz, bunları kurmalarını beklememiz mümkün değil. Çünkü, bu bir sanatçının veya kültür adamının işi değil. Dolayısıyla içerik üreticileriyle, yani kontentle o kontenti yönetecek kişilerin bir araya gelmesi gerekiyor; ancak ve ancak biz o zaman gücümüzü koyacağız ve kültür endüstrisi de o zaman imalat sektörünün 4-5 katı kadar katma değer üretebilen ve her alanda sosyal, kültürel, ekonomik anlamda her alanda kalkınmanın bir kaldıracı olabilen ve olduğunu da ispat edebilen bir konuma gelebilecektir diye düşünüyorum. Bu anlamda desteklerimizin ve işbirliğimizin devamını diliyorum. Hepinize katılımınız için tekrar teşekkür ediyorum ve saygılar sunuyorum. Sağolun.

SON